

BACHELORKRANT

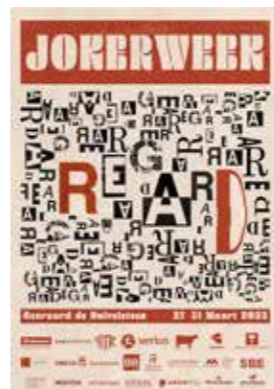
2023 - 2024

In 2019 stond de Jokerweek 'Cyclorama' in het teken van 20 jaar Open Oproep, de procedure die in 1999 in het leven werd geroepen door de eerste Vlaams Bouwmeester bOb Van Reeth. Een week lang werkten studenten aan het in beeld brengen van Open Oproepen en transformeerde de volledige wielerpiste van het Gentse Kuipke tot een gigantisch panorama.

De Jokerweek is sinds 1996 een vast onderdeel van het curriculum aan onze vakgroep. Gedurende een week wordt het gewone lessenrooster onderbroken voor één lange en intensieve werksessie rond een actueel thema binnen de discipline, waarbij studenten uit verschillende jaren samenwerken met vakgroepleden. De Jokerweek omvat ook een brede waaier aan randactiviteiten die een verrijking en reflectie op het thema bieden: dit gaat van lezingen door nationale en internationale gasten, filmprojecties en debatten, tot ludieke tussenmomenten, en samen eten en feesten om zo een hechte gemeenschap te vormen. Sinds haar ontstaan is de Jokerweek van de vakgroep uitgegroeid tot een sterk merk en is deze onderwijsformat ondertussen ook opgepikt in andere opleidingen.

Vorig jaar stelden we tijdens de Jokerweek 'Regard' ons perspectief en positionaliteit in vraag. Een aantal thema's stonden centraal, zoals gender, feminisme, participatie en decolonisatie, dit naar aanleiding van de universiteitsbrede maand van diversiteit en inclusie.

In 2024 krijgt de stad Gent de titel European Youth Capital (EYC). Het Team van de Gentse bouwmeester werkt binnen deze context aan een breed programma van ontwerp- en bouwateliers, debatten en interventies op diverse locaties in de stad Gent. In de voorbereiding van dit initiatief werden alle onderwijsinstellingen van Gent uitgenodigd om deel te nemen.

Met de Jokerweek willen we binnen het EYC -kader een bijdrage leveren aan het debat rond jongeren -cultuur /-culturen en de ruimte die daarvoor wordt opgeëist.

Vormgeving:

Inge Elewaut

Eindredactie:

Eef Boeckx

Beatriz Van Houtte Alonso

HUISREGELS ATELIER

De vakgroep architectuur en stedenbouw streeft er naar om voor de studenten uit de opleiding ingenieur-architect een werkplek ter beschikking te stellen in de ontwerpstudio's van het Plateaubouw. Deze werkplekken kunnen ook gebruikt worden buiten de normale lessen, en in bepaalde gevallen ook in het weekend, dit laatste mits akkoord van de vakgroepvoorzitter en de decaan. Voor een goede werking van de ateliers moeten de studenten zich houden aan de volgende afspraken:

1. Laat je werkplek na gebruik netjes achter. Dit betekent dat je papier-, kunststofschuim- en restafval afruimt van de tafels en van de grond en in de daartoe voorziene afvalcontainers/zakken stopt. Grote stukken die moeten bewaard blijven om aan verder te werken (werkmaquettes) kan je tijdelijk in een rek plaatsen.
2. In het kader van een duurzaam afvalbeheer willen we vermijden dat bruikbaar teken- en maquette-materiaal weggeworpen wordt. Neem dit daarom mee naar huis om later te kunnen herbruiken, of leg grote stukken herbruikbaar materiaal in de recyclagehoek (gesorteerd). Neem na het afronden van een opdracht je presentatiemateriaal (maquettes) mee naar huis, tenzij anders afgesproken met de lesgevers.
3. Wees ecologisch bewust en vermijd het gebruik van materialen die schadelijke stoffen bevatten. Sorteer afval volgens de regels en aanduidingen (i.h.b. piepschuim & afval van foamcutting)
4. Het schilderen van maquettes met verfspuitbussen (solventgedragen verboden) is niet toegestaan in de gebouwen. Dit kan enkel in de buitenomgeving (mits afscherming bestrating).
5. Gebruik steeds een snijmat bij het snijden op de tafels in het atelier
6. Elke bachelorstudent krijgt een legplank toegewezen. Gelieve deze zorgvuldig te beheren.
7. Iedereen ruimt nauwgezet zijn etensresten (inclusief drank) op om ongedierte te vermijden.
8. Als je buiten de gewone lessen werkt, moet je het gebouw verlaten hebben voor het sluitingsuur van 22 uur. Start dus tijdig met het opruimen van je werkplek, zodat de huisbewaarder en het beveiligingspersoneel geen tijd verliezen op het ogenblik dat ze het gebouw sluiten.
9. Indien de ateliers in het weekend opengesteld worden (doorgaans tijdens het weekend voorafgaand aan de eindjury) is het gebouw toegankelijk via de kelderingang. De toegang wordt beheerd door een studentenverantwoordelijke per jaar. Gebruik enkel deze toegang, open in geen geval de centrale ingangspoort van het gebouw.
10. Respecteer het werk en de aanwijzingen van atelier- en studentenverantwoordelijken, huisbewaarder, veiligheids- en onderhouds-personeel.
11. Respecteer de veiligheidsregels: laat steeds de doorgangen vrij en zet de tafels altijd terug in hun oorspronkelijke configuratie. Volg bij brandalarm het protocol: laat alles achter, begeef je naar de dichtstbijzijnde veilige uitgang (zie plannen)... en volg de richtlijnen die worden gegeven door de medewerkers.
12. Sluit 's avonds de ramen en veluxen. Zo vermijden we dat jullie werkplekken natgeregend worden.

Een geordend en net atelier is voor iedereen aangenamer om in te werken. Denk dus niet: 'een ander ruimt niet op, dus ik moet het ook niet doen'.

VOORWOORD
2023-2024

Wie de pers deze zomer heeft gevolgd weet: we leven in uitdagende tijden. Geopolitiek schuift er van alles, de klimaatcrisis wordt steeds meer tastbaar -we schrijven deze regels in de verzengende hitte van de tropische nazomer-, de stationsbuurten van Brussel Zuid en Brussel Noord drukken ons met onze neus op de harde realiteit van de niet inclusieve stad, en de roep om België maar ook de universiteit te dekoloniseren klinkt luid,... Dat alles maakt, zo durven we stellen, onze opleiding relevanter dan ooit. Veel van de uitdagingen waar we vandaag mee worden geconfronteerd, hebben immers een uitgesproken ruimtelijke dimensie en het is daarom nuttig om ze ook vanuit het perspectief van de architectuur -in de brede zin van het woord- te bekijken en te denken. Het is geen toeval dat diverse van die thema's ook expliciet aangekaart worden op de lopende architectuurbijeenkomst in Venetië. De laatste edities van de Jokerweek hebben we trouwens ook bewust gewijd aan diverse van die kwesties, van Shifting Positions (en de evoluerende rol van de architect) tot Durer (duurzaamheid bekeken vanuit de notie van duur) en Régard (waarmee we aansloten op de Ugent maand van Diversiteit en Inclusie). Voor de Jokereditie 2024 gaan we verder gaat op dit pad en zullen we ingaan op de uitnodiging van de Gentse stadsbouwmeester om na te denken wat de positie van architectuur kan zijn in het verhaal van Ghent European Youth Capital 2024. Daar horen jullie binnenkort meer over.

Nadenken over de opleiding gebeurt uiteraard niet alleen tijdens de Jokerweek. De voorbije drie jaar heeft de vakgroep een belangrijke personeelwissel doorgevoerd naar aanleiding van het emeritaat van zes sleutelfiguren die de huidige opleiding mee vorm hebben gegeven. De nieuwe samenstelling van de staf gaat onvermijdelijk ook gepaard met het leggen van nieuwe accenten in de opleiding. We hebben de voorbije jaren een belangrijke programmahervorming voorbereid om de opleiding, zoals dat heet in het onderwijsjargon, (nog) meer future proof te maken. Vanaf dit academiejaar start een vernieuwd Bachelorprogramma in het 2de Bachelorjaar (de impact van de hervorming op het 1ste Bachelorjaar beperkt zich tot de wijziging van inhoud van één vak). De Bachelorhervorming zorgt ervoor dat een aantal leerlijnen logischer ingebed zijn in het curriculum, maar ook dat jullie aan het eind van de Bachelor alle basiscompetenties van een ingenieur-architect hebben verworven, om meer gericht en vanuit persoonlijke interesse een masterprogramma samen te stellen uit een waaier aan mogelijke perspectieven, waarin we verdiepend en verbindend werken tussen diverse kennisdomeinen. De besprekingen omtrent de masterhervorming zitten momenteel in de finale fase en ze zal, als alles goed gaat, vanaf het academiejaar 2025-26 in voege treden. Dat maakt dat velen van jullie in dat vernieuwde programma zullen (kunnen) afstuderen.

Vorig academiejaar ging de opleiding gebukt onder de bijzonder grote impact van de renovatiewerken aan de binnenkoeren en daken van het Plateaucomplex. De eerste fase van dat meerjarige project loopt op zijn einde, wat betekent dat dit jaar de 3de Bachelorstudenten opnieuw in de Plateau atelieronderwijs krijgen. We zijn er van overtuigd dat dat de 'sense of belonging' in de Bachelorjaren ten goede zal komen. Er is echter een maar: het recente bezoek van de veiligheidsdienst aan onze zolder toonde -niet onverwacht- aan dat de infrastructuur op 'de Plateau' heel wat uitdagingen stelt. Daarom zullen we dit jaar de situatie in de ateliers strikter monitoren, zowel naar veiligheid (doorgangen moeten ten allen tijde vrij blijven) als naar netheid en orde. Als we pretenderen een maatschappelijk bewuste opleiding en groep mensen (studenten en staf) te zijn, dan is het zaak om dat ook zelf in de praktijk te brengen: een erg cruciale stap daarin is de ecologische voetafdruk van de ateliers naar beneden te halen. Dat betekent: géén materialen meer gebruiken die schadelijke stoffen bevatten (verf, lijm,...), zuiniger omspringen met materiaal (recycleren van overschotmateriaal moet de norm worden) én meer zorg dragen voor het huis waarin jullie 'te gast' zijn (wat ook impliceert dat er meer respect wordt getoond voor het enorme werk dat de kuisploeg verricht). We zullen daar vanuit de atelier teams sterk op hameren, en vanaf dit jaar ook een traject opzetten met la Fédération des Récupérathèques, een organisatie die architectuurinstellingen helpt om op een meer duurzame manier hun atelieronderwijs te organiseren, en willen dat traject in nauw overleg met jullie, de studenten, uitwerken.

Zoals jullie weten zal de vakgroep/opleiding op termijn verhuizen naar het T4-blok van het Technicumcomplex aan de Sint-Pietersnieuwstraat. Dat is een erg veelbelovend vooruitzicht, zeker gezien het project voor de renovatiebenadering van Havana-Wim Cuyvers-Karuur-SEA waarvan zonet de voorontwerpfase werd afgerond en waarover in de komende twee weken intensieve workshops worden georganiseerd om het project in functie van de noden en vragen van de gebruikers te finetunen. Volgens de laatste berichten is de verhuis gepland voor begin 2028, wat maakt dat we nog een aantal jaar in de Plateau zullen zitten. Reden te meer om ons als verantwoordelijke bewoners te gedragen in een plek die ons, naast veel beperkingen, toch ook een aantal mogelijkheden geeft die we niet kwijt willen spelen.

Tot slot: in de Bachelorkrant vinden jullie, naar goede gewoonte, opnieuw een hele resem inspirerende opdrachten, voor jullie uitgedacht door lesgevers, atelierverantwoordelijken en hun teams. Hier verzameld in een mooi vormgegeven boekwerkje, biedt de krant jullie niet alleen de concrete info voor waar jullie zelf aan zullen werken de komende maanden, maar ook wat er in andere Bachelorjaren staat te gebeuren. We hopen dat jullie op die manier elkaar opzoeken

in de ateliers en de zolder, en ook gaan kijken naar wat jullie medestudenten presteren. Want ook daar kan je heel wat van opsteken. We wensen jullie alvast een boeiend jaar. Tot slot rest ons enkel nog iedereen te bedanken die aan deze editie van de Bachelorkrant heeft meegewerkt: alle lesgevers en assistenten die de inhoud aanleverden; Eef Boeckx die alles heeft verzameld en gecoördineerd; Beatriz Van Houtte Alonso die de eindredactie verzorgde; en Inge Elewaut die de grafische vormgeving verzorgde.

Johan Lagae, Vakgroepvoorzitter & Marijke Steeman, voorzitter Onderwijs Commissie Architectuur

EERSTE BACHELOR

2023-2024

eerste bachelor

2023-2024

4

ARCHITECTUURONTWERP I

Sotiria Kornaropoulou & Jelle Laverge
Pauline Clarot, Eva De Bruyn, Ester Goris, Aaron Michels,
Tim Peeters, Johannes Robbrecht, Dilara Tuygar, Louise Vanhee,
Beatriz Van Houtte Alonso

21

**ONTWERPLEER I :
BASISINSTRUMENTARIUM**

Maarten Van Den Driessche
Kris Coremans, Laura De Jonge , Lisa Janssens, N.N.

24

**ATELIER WAARNEMING &
BEELDENE MEDIA I**

Asli Çiçek
Kris Coremans, Yves Coussement, Gosia Olchowska, Adriaan Verwée

30

**DIGITALE ONTWERPTECHNIEKEN I :
MODELLERING EN PROTOTYPERING**

Ruben Verstraeten
Mohamed Moubile, Silke Van Geeteruyen, Willem Bekers

34

BIO

COVER

*Herman Hertzberger, foto van het boek "Lessons for
Students in Architecture", 010 publishers, 1991*

ARCHITECTUURONTWERP I

“Distress not yourself if you cannot at first understand the deeper mysteries of Spaceland. By degrees they will dawn upon you.” — Edwin A. Abbott, Flatland: A Romance of Many Dimensions

We staan samen voor een uitdaging. Ontwerpen is immers wat men in de vakliteratuur een ‘wicked problem’ noemt, omgaan met een situatie waar geen ‘juist’ antwoord voor bestaat. Er bestaan vele min of meer prikkelende, schurende of elegante insteken, maar geen van allen heffen ze de uitdaging voor eens en voor altijd op. Ze dragen steeds een nieuwe vraag in zich. Een kwaliteitsvol ontwerp is er dan ook niet een dat netjes alle puntjes van de opdracht afvinkt, maar een dat een spoor trekt, een verhaal inzet en je even laat geloven dat de oplossing binnen handbereik ligt.

Jij koos ervoor de uitdaging aan te gaan een ontwerper te willen worden, wij die om je daarbij te begeleiden. We kunnen je daarbij geen recept voorschotelen dat enige garantie op succes biedt. Als dat er is, is ontwerpen immers niet meer nodig. Als ir. arch. is ruimte ons medium. Samen met je medestudenten ontdek je doorheen een reeks opdrachten dat in dit meer-assig universum elk gezichtspunt de perceptie wijzigt. Wat je dacht te kennen blijkt ongrijpbaar te zijn en te verdwijnen in een andere dimensie. Ontwerpen is dan ook een proces van zoeken doorheen die perspectieven.

De reeks oefeningen en opdrachten die voor je liggen hebben als doel je vertrouwd te maken met verschillende ruimtegerelateerde werkwijzen en een set basisvaardigheden te ontwikkelen die nodig zullen zijn voor het vervolg. Je werkt alleen of samen, met snelheid of diepgang, in verschillende schalen en met verschillende media.

Hieraan voegen we een extra laag toe: een set thema’s, waaraan elke opdracht wordt gekoppeld. Geïnspireerd door dimensies die een rol spelen in de praktijk van een ruimtelijk ontwerper, proberen deze het accent te leggen op wat de maatschappelijke relevantie van architectuur kan vergroten - het kunnen wisselen van perspectief, het denken in verbanden, het ontwikkelen van betrokkenheid. In volgorde van voorkomen in het programma van dit jaar: Tijd, Gemeenschap, het Zelf, de Ander, Industrie, het Niets, en Leefmilieu.

Wat we precies zoeken zullen we nooit weten, maar we kennen er wel enkele van de belangrijkste kenmerken van. Een belofte die doet watertanden, een herkenbare vertaling van die belofte tot een ruimtelijke ingreep, een samenhangend geheel van grotere elementen en details, een sprekende verbeelding van je werk en een blijvend kritische blik daarop. Dat zijn de handvaten waarmee we een gesprek aanknopen.

We kijken ernaar uit,

Jelle Laverge & Sotiria Kornaropoulou

“42, said Deep Thought, with infinite majesty and calm”
— Douglas Adams, The Hitchhiker’s Guide to the Galaxy

DISCLAIMER

Deze bachelorkrant dient ervoor om je een idee te geven van wat je kan verwachten gedurende je eerste jaar in een ontwerpatelier. Praktische informatie kan echter evolueren in de loop van het jaar. Houd dus zeker Ufora in de gaten: de mededelingen daar in verband met locaties, opdrachten, in te dienen documenten, planning enzovoort zijn altijd de meest recente en definitieve informatie.

OPGAVE 1.1

GEMEENSCHAP -OCCUPY

AANLEIDING

“There is no logic that can be superimposed on the city; people make it, and it is to them ... that we must fit our plans.”

Jane Jacobs, “Downtown Is for People” (1958)

In deze opdracht staat de dimensie ‘Gemeenschap’ centraal. Gemeenschap ontstaat wanneer een groep mensen een bepaalde voorwaarde of doel deelt. Het gaat om een gedeelde ruimte of een geheel van ruimtes, eventueel met hun voorzieningen, die door meerdere mensen samen kunnen worden gebruikt of toegeëigend. Het kan gaan om een gedeelde werkruimte, een gedeelde keuken, een gedeelde tentoonstellingsruimte, een gedeelde tuin, ...

OPDRACHT

De gebruikers laten een onuitwisbare indruk na op de ruimte die ze bezetten. Je zou kunnen beweren dat de ruimte pas wordt ‘gemaakt’ als gebruikers er hun stempel op hebben gedrukt. Op de campus van de Michigan State University namen de ontwerpers dat erg letterlijk en wachtten tot de studenten en academici voetpaden in het gazon hadden uitgesleten, om op die ‘desire paths’ verharding aan te brengen. Nu je deel wordt van onze campusgemeenschap laat ook jij je sporen na. Maar je bent niet alleen, en je bent hier om te leren ontwerpen. Tijd voor je eerste ‘bezetting’. Je maakt infrastructuur die ontmoetingen faciliteert en interacties mogelijk maakt.

‘Desire paths’ zijn zichtbaar rond het Nationale Congresgebouw van Brazilië in Brasilia. Bron: Alamy

SITE

Je wordt samen met een groepje medestudenten gedropt op een in min of meerdere mate vergeten plek op één van de campussen die de faculteit gebruikt.

PROGRAMMA

Je analyseert de campusgemeenschap en door middel van een interventie op schaal 1:1 accentueer, ondersteun, dwarsboom of gooi je het bestaande gebruik om.

AANDACHTSPUNTEN

SPOREN

De site bevat allerhande sporen van gebruik. Traceer ze, snuffel eraan, snuffel aan de gebruikers die je ontmoet. Observeer en documenteer. Gebruik alle media die je ter hand kan nemen.

INTERVENTIE

De inzet van de oefening is de impact die je ontwerp genereert op de ruimte die je hebt geobserveerd. Ook nu weer ontstaat de ruimte pas wanneer de gemeenschap interageert met wat je erin hebt aangebracht. Wat leer je uit wat je nu ziet gebeuren

DOCUMENTEN

Er wordt gewerkt op schaal 1:1. Verbeeld wat je over de ruimte hebt geleerd aan de hand van de 'post-its' die we je meegeven. Wat dit precies zijn ontdek je op de eerste atelierdag. De ruimtelijke interventie gebeurt in groep. Je dient ook individueel een A3 beeld dat de interventie documenteert.

BEGELEIDING

De stempel die je ziet op een ruimte is een samenspel van vele indrukken van individuele gebruikers. Daarom werk je in groepen van 10-15 en krijg je een begeleider toebedeeld die je mee op sleeptouw neemt. Het is belangrijk dat er snel aan de slag wordt gegaan en zaken worden uitgetest op maquettes, tekeningen en mock-ups, zodat er concrete zaken te bespreken zijn, na 1 begeleiding moet er immers gebouwd worden. Maar verlies ook je notitieboekje niet uit het oog, want na het bouwen maak je ook een beeld dat jouw persoonlijke perceptie van de impact documenteert.

AGENDA

Di 26.09

09:00 introductie oefening 1.1 + sitebezoek

Di 03.10

begeleiding 1 (maquette + schetsen)

Di 10.10

bouwen

Di 17.10

begeleiding 2 (analyse + beelden)

Di 24.10

09:00 ophangen
10:00 introductie opdracht 1.2

OPGAVE 1.2

HET ZELF – DE MACGUFFIN

AANLEIDING

Deze opgave koppelen we aan de dimensie 'Zelf'. Binnen deze dimensie staat het verkennen en onderzoeken van persoonlijke fascinaties en interesses centraal. We moedigen je aan om de opdracht te beschouwen als een kans om een eigen beeldtaal te ontwikkelen en om op een persoonlijke manier te durven ontwerpen.

De opdracht wordt gestructureerd rond de MacGuffin, een narratieve techniek oorspronkelijk bedacht door scenarioschrijver Angus MacPhail en later omarmd door de legendarische filmmaker Alfred Hitchcock.

In Hitchcock's films worden de protagonisten vaak gedreven door een raadselachtig object of een gebeurtenis: de MacGuffin van het verhaal. Deze is zelf niet van wezenlijk belang voor de kijker. Wat daarentegen cruciaal is, is hoe de personages ermee omgaan en hoe het hun handelen en ervaringen beïnvloedt.

OPDRACHT

De MacGuffin van deze opdracht is een reeks beelden van interieurs. Je krijgt een gedetailleerde tekstuele beschrijving van deze beelden, waarin specifieke ruimtelijke eigenschappen worden uitgelicht. De beelden zelf krijg je echter niet te zien. De opdracht bestaat erin om één van deze beschrijvingen te interpreteren en te vertalen naar een concrete ruimte in de vorm van een interieurmaquette.

John Ewing fotografeert St. Benedict kapel maquette van Peter Zumthor

AANDACHTSPUNTEN

Net als in een Hitchcock film is de MacGuffin zelf van weinig belang. De ruimte-beschrijvingen worden als parabel gebruikt om te starten aan een ontwerptraject. Een 'juiste' vertaling van tekst naar maquette bestaat niet, wél stellen we ons de vraag welke fantastische mogelijkheden we over het hoofd zagen. In die zin is deze opdracht een onderzoek naar de 'mogelijkheidszin' van een ontwerp en niet naar de 'realiteitszin'.

DOCUMENTEN

- Interieurmaquette schaal 1:20. Dit medium laat specifiek toe om precieze uitspraken te doen over materialiteit, lichtwerking en ruimtelijkheid.
- Één A3 kleurfoto van de gedetailleerde interieurmaquette.

BEGELEIDING

De oefening wordt individueel gemaakt.

AGENDA

Di 24.10

introductie

Di 07.11

Begeleiding 1/2 op maquette

Di 14.11

Begeleiding 2/2 op foto

Di 21.11

9h00 Indiënen

OPGAVE 1.3

DE ANDER - VERHUIZEN

AANLEIDING

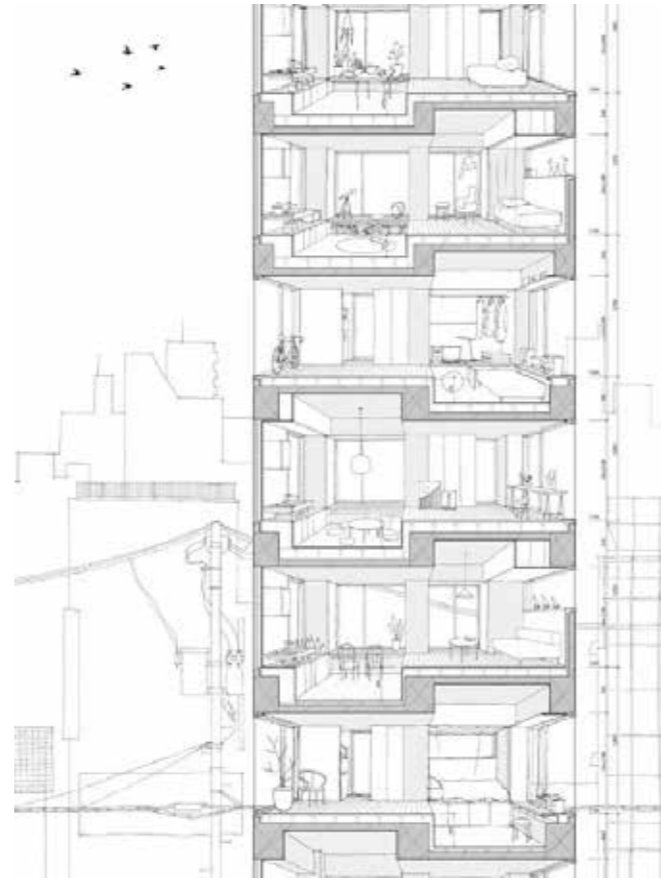
DE ANDER

Deze opgave vertrekt vanuit de dimensie 'De Ander': de uitdaging om te werken in dienst van iemand die je niet bent, en werken met hun randvoorwaarden. Verschillen tegenkomen - of zelfs jezelf toestaan het een tijdje te belichamen, als een acteur of een tolk. Het kan een ander mens zijn, iemand die oud of heel jong is, met een heel andere achtergrond dan de eigen, of een dagelijkse realiteit die vreemd is aan de eigen. Het kan ook een niet-mens zijn, een vogel, een insect, een aardworm, ...

OPDRACHT

Voor deze oefening staat de snede centraal. Je vertrekt van een bestaand project voor een publiek gebouw. We geven je een naam en een titel. Je duikt de bibliotheek in. Met wat je daar vindt, verzamel je impressies van het project. Deze kunnen bestaan uit plannen en snedes, perspectieven, eventueel ook foto's. Op basis van deze materialen analyseren we als het ware het DNA, de bijzondere kwaliteiten van het project, en de intenties van de architect. Waar is het groot, waar is het klein? Waar is het weids, waar is het intiem? Warm of koel? Open of gesloten? En waarom? Deze analyse wordt bij wijze van spreken jullie persoonlijke lezing van het project. Die lezing leidt tot een eigen, interpretatieve snedetekening. Het is echter in geen geval het simpelweg overkalken van een bestaande snede. Het hoeft ook geen snede te zijn over het volledige project (maar het kan wel). Het kan perfect een fragment zijn van een betekenisvol detail, of een aantal bijzondere ruimtes samen.

Nu is het aan jou. Het publiek gebouw wordt 'verhuisd'. Met fragmenten of principes van het referentieproject maak je een huis waarvoor je in dienst werkt van iemand die je niet bent. Je werkt met de randvoorwaarden van een blinde danser en zijn/haar hond. Geïnspireerd door (fragmenten van) het bronproject ontwerp je een huis voor een ander. Sta jezelf toe om hun leefwereld een tijdje te belichamen, als een acteur of een tolk. Onderzoek de dagelijkse realiteit die vreemd is aan de eigen.

Beeld: A Residential Tower, Hiroyuki Ito, Tokyo, 2016

De verzamelde informatie vormt hiervoor – letterlijk – de basis. Het resultaat is een 'verhuisde' versie van het originele project, een remix van diens elementen, intenties en kwaliteiten, maar dan geappropriëerd om je eigen project te maken. De motor voor deze schakeling is de snede waarop een aantal bewerkingen zullen moeten gebeuren om de ruimtes met elkaar in contact te brengen en te doen functioneren als woning. Bewerkingen zoals: spiegelen, snijden, herhalen, verschalen, omdraaien. Maar ook: schrappen wat niet past.

Probeer de intenties van het originele project te begrijpen, en kritisch onder de loep te nemen. Je project is een pastiche hierop: iets tussen een eerbetoon en een kritische commentaar. De verhuisoperatie steunt op een remix: met de ingrediënten van het origineel maak je iets nieuws. Zoals steeds verwachten we dat jullie hierin zelf de nodige stappen zetten en keuzes maken, en zullen we gedurfde voorstellen eerder aan- dan ontmoedigen.

MEDIUM

Het resultaat van de opdracht is een perspectiefsnede. Dat wil zeggen: een perspectief van een denkbeeldig gezichtspunt van je doorgesneden huis. Of anders gezegd: een doorsnede van het huis waar je diepte aan toevoegt. De snede wordt met de hand getekend.

Technische details zoals de opbouw van vloeren en wanden zijn hierbij niet het aandachtspunt, maar kunnen in sommige gevallen wel in de ruimtelijke ervaring een rol spelen: denk maar aan een zichtbare balkenstructuur die de ruimte ritmeert, een gevelbekleding die op sommige plekken wordt doorbroken om openingen te maken... Tracht op dat vlak te leren van het basisproject.

PROGRAMMA

Je maakt een huis voor een blinde danser en zijn/haar hond. Probeer hierbij te vertrekken van de essentie: enkel wat noodzakelijk en belangrijk is voor hen. Dat betekent niet per sé dat het huis wordt herleid tot minimale oppervlakte. Tracht te begrijpen wat het is om blind of als een hond de ruimte of een omgeving te beleven. Probeer de wereld te ervaren vanuit hun perspectief en beweeg op dezelfde manier als zij doen. Observaties kan je maken via film, documentaires, een schetsboek... Zijn er voorwerpen of hulpmiddelen die het doen en laten van die 'Ander' kunnen vergemakkelijken of ondersteunen?

De snede van je huis past op een A3 op schaal 1/50. Je hoeft geen rekening te houden met de bestaande conventies van wat het idee 'huis' inhoudt. Maar de Ander moet er wel in kunnen wonen

SITE

Kies uit een reeks aangeleverde beelden een landschap en bedenk een terreinsnede die daarbij hoort. De keuze hiervoor is op zich niet belangrijk, wel hoe je hiermee omgaat en hoe deze context jouw ontwerp-keuzes mee stuurt. Je definieert zelf de plaats waar het huis staat. Dit kan zowel een stedelijke als een natuurlijke omgeving zijn. Deze beslissing is niet vrijblijvend: de site reikt mogelijkheden aan voor keuzes binnen je ontwerp. Huis en context maken samen één logisch geheel. De snede van het ontworpen huis wordt onderdeel van de terreinsnede.

DOCUMENTEN

- één A3 met een perspectiefsnede van het publieke bronproject, schaal die past op een A3
- één A3 met de perspectiefsnede van jouw huis, schaal 1:50

BEGELEIDING

De oefening wordt individueel gemaakt. Bronproject en snede worden tegelijk als ontwerpinstrument ingezet. Het gebruik van werkmaquettes als onderzoeksinstrument wordt sterk aangeraden! Dit helpt om te ontwerpen in de derde dimensie.

Het eerste semester wordt afgesloten met een mondelinge presentatie voor een jury met externe gasten.

AGENDA

Di 21.11

10:00 introductie oefening 1.3 + toewijzing basisprojecten

Di 28.11

begeleiding 1/3

Di 05.12

begeleiding 2/3

Di 12.12

begeleiding 3/3

Di 19.12

indienen + mondelinge jury (met externe gasten)

OPGAVE 2.1

INDUSTRIE – DE BUSHALTE

Haus-Rucker-Co, "Passage", Bonn, 1983

AANLEIDING

Deze opdracht kadert binnen de dimensie 'Industrie' die de bouwsector, met zijn grote voetafdrukken op het gebied van energie en hulpbronnen en de voortdurende stroom van nieuwe bouwmaterialen en afval, in een hedendaags licht zal houden. Nu de grondstoffen en bouwmaterialen onder druk komen te staan, verschuift de ontwerpattitude en komen economie van middelen, circulariteit, duurzaamheid en een kritische aanpak centraal te staan.

Na een eerste semester van interieurs, begeven we ons in de tweede helft van het jaar naar buiten. De opgave start vanuit een beperkte vraagstelling, het ontwerpen van een tijdelijke bushalte; een schijnbaar kleine ingreep. De halte heeft amper programma: Hij beschermt tegen weersomstandigheden, informeert reizigers en biedt zitmogelijkheid. Het tijdelijk karakter dwingt ons evenwel om na te denken over de voetafdruk van onze ingreep.

"The real voyage of discovery consists not in seeking new landscapes, but in having new eyes." - Marcel Proust

OPDRACHT

Ontwerp een tijdelijke bushalte die minimaal plaats biedt aan een zestal mensen om beschermd van regen op de bus of tram te wachten. Hierbij wordt gelijktijdig op verschillende schalen gewerkt, gaande van de impact die de halte heeft op de publieke ruimte tot de beleving/comfort voor de gebruikers en finaal over de bouwmethode en de materialiteit.

SITE

De bushalte wordt ontworpen op de plek tussen het SMAK, het Museum voor Schone Kunsten en het Citadelpark, ter hoogte van het Jan Hoetplein. Binnen het kader van Gentspoort zal het Museumplein een upgrade krijgen. De parking wordt autovrij en transformeert tot een echte ontmoetingsplek. Dit ontwerp pioniert in die zin voor de toekomstige situatie.

PROGRAMMA

Het opgegeven programma is eenvoudig maar bevat alle elementen die een bushalte toebehooren: Een afdak, een zitbank, het tijdschema, aankondigingen, verlichting, een vuilnisbak, ... De bushalte is evengoed een ontmoetingsplek met goede beschutting en zitcomfort; daarmee overstijgt het zijn louter utilitair karakter.

Er wordt rekening gehouden met bestaande straatprofielen, verhardingen en verkeersstromen maar we kijken ook verder dan vandaag. Het ontwerp reageert op de huidige situatie en anticipeert een toekomstige situatie; hiermee erkent het zijn tijdelijk karakter. De gebruikte materialen en/of de constructiewijze laat toe dat de bushalte afgebroken kan worden zonder de afvalberg te vergroten.

AANDACHTSPUNTEN

- Er wordt nagedacht over de potenties van tijdelijke interventies en je vertaalt dit in een genuanceerd ontwerp.
- De inplanting en relatie tot de (gebouwde) omgeving worden goed begrepen en er wordt aandacht besteed aan het beeld en verschijning van de interventie.
- Je bedenkt economische structuren en springt bewust om met materiaal.
- Beschutting en comfort zijn fundamentele bouwstenen van architectuur en dus ook van deze ontmoetingsplek. Je onderzoek hoe het menselijk lichaam hier kan zitten, liggen, leunen, ... en op welke manier je ontwerp bescherming biedt tegen de weersomstandigheden.

DOCUMENTEN

Voor deze opdracht wordt een volledig dossier opgemaakt en gelayout op A2. Het dossier bestaat uit volgende elementen, allen uitgevoerd als handgetekende zwart-wit lijntekening:

- 1 Inplantingsplan, schaal 1/200, ter situering van de ingreep
- 1 plan + 1 representatieve snede + 1 aanzicht, schaal 1/50
- 1 axonometrie van de structuur

BEGELEIDING

De oefening wordt individueel gemaakt. Werkmaquettes (schaal 1/10) worden ingezet om het ontwerp aan te scherpen.

AGENDA

Di 13.02

09:00 introductie + sitebezoek

Di 20.02

begeleiding 1/3

Di 27.02

begeleiding 2/3

Di 05.03

begeleiding 3/3

Di 12.03

indienen + introductie oef 2.2

OPGAVE 2.2

HET NIETS – DE LIJN

AANLEIDING

Deze opgave is gekoppeld aan de dimensie ‘Het niets’, geïntroduceerd als herinnering dat weinig soms ruim voldoende is en dat betekenis op meerdere manieren kan worden geproduceerd. Een uitnodiging om te verkennen hoe “iets” kan ontstaan uit (bijna) niets.

OPDRACHT

Indien aan de ene zijde het punt stilstand zou betekenen en aan de andere zijde de ruimte moet beleefd worden, dan hoort bij de lijn de ‘beweging’ van het een naar het ander.

Ook het werk van Richard Long tematiseert deze primaire vormen. Gevonden wrakhout wordt samengelegd tot een rechthoek, rotsblokken tot een cirkel. Als bindend element lijkt de wandeling en de ervaring zelf de inspiratiebron te zijn voor deze werken.

De opdracht bestaat erin een wandeling en een virtuele lijn in relatie tot elkaar te brengen in een enkele fotomontage. De lijn is exact 5km lang. De wandeling is niet per se 5km lang maar onderzoekt wel de totaliteit van de lijn, inventariseert ze en gaat de facto een innige verstrengeling aan met de lijn zelf. Als een dans.

AANDACHTSPUNT

De lijn is immaterieel en kent evenmin een blijvend residu na de wandeling. De opdracht houdt een onderzoek in naar de spanning tussen (de figuur van) de lijn, (de figuur van) de wandeling, én de ervaring.

DOCUMENTEN

De output is tweërlei. Enerzijds wordt op bijgeleverde template de figuur van de lijn en de figuur van de wandeling aangegeven. Anderzijds verbeeldt de afdruk van een analoge zwart-wit fotocollage de relatie die een visualisatie van beiden en het eigen menselijk lichaam met elkaar aangaan.

BEGELEIDING

De oefening wordt per twee gemaakt. Er is geen begeleiding.

A Line made by walking, Richard Long, 1967

Work / Travail / Arbeid, Anne Teresa De Keersmaeker, 1967

AGENDA

Di 12.03

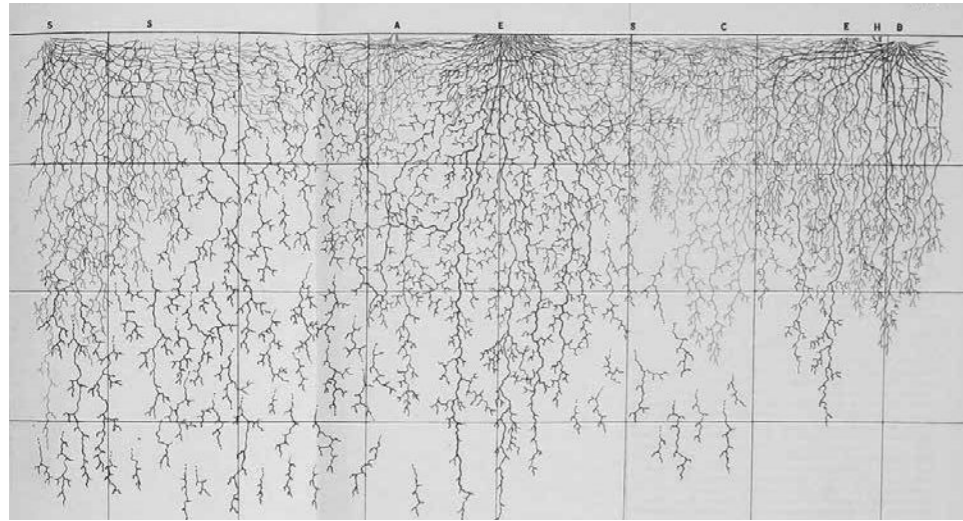
09:00 indienen oefening 2.1
10:00 introductie oefening 2.2

Di 19.03

9.00 afgeven oefening 2.2
10.00 introductie oefening 2.3
16.00 discussie

OPGAVE 2.3

LEEFMILIEU - HET BUURTWERKHUIS

John Ernest Weaver, *The Ecological Relations of Roots, Washington, Carnegie Institution of Washington, 1919*

AANLEIDING

Deze opgave koppelen we aan de dimensie 'Leefmilieu': het gegeven dat lokale vragen niet op zichzelf staan, maar steeds verbonden zijn aan een systemische dynamiek die de opgave of site overstijgt. Het kan gaan om een lokale actie die een antwoord biedt op een maatschappelijke problematiek, bijvoorbeeld de verdichting van een wijk als antwoord op de nood aan betaalbare huisvesting. Het kan ook gaan om kleine acties die grotere fenomenen beïnvloeden, zoals stedelijke overstromingen die het gecumuleerde effect zijn van vele kleine verharde oppervlaktes in de stad.

In deze opgave kaderen we het realiseren van een kleine publieke voorziening binnen de socio-economische uitdagingen van een Gentse woonwijk, Moscou-Vogelhoek. De wijk wordt gekenmerkt door de aanwezigheid van verschillende oude spoorwegsites die in de komende jaren herbestemd zullen worden, zowel met een bovenlokale invulling (Arsenaalsite) als nieuwe woonontwikkelingen.

OPDRACHT

De in 2022 afgeronde Wijkstructuurschets Moscou-Vogelhoek beschrijft hoe de evoluties van de wijk een nood creëren aan bijkomende lokale voorzieningen die publiek toegankelijk zijn voor bewoners van verschillende generaties en achtergrond. De Werkhuizensite, een voormalige herstelplaats voor treinlocomotieven, wordt aangeduid

als de uitgelezen plek voor een nieuw wijkpark, dat in het verlengde van wijkpark De Porre de brug kan slaan tussen wijken Moscou en Vogelhoek.

Met de opdracht 'het buurtwerkhuis' sluiten we aan op dit onderzoek door de integratie van een buurtondersteunende infrastructuur in het toekomstige park. Het buurthuis is gericht op bewoners uit de onmiddellijke omgeving. Het moet voldoende zichtbaar zijn, maar wordt tegelijkertijd geïntegreerd in de groene omgeving. De ruimtes laten een divers en simultaan gebruik toe (gaande van een kaartmiddag tot sportlessen of de wekelijkse versmarkt), maar dienen ook aantrekkelijk en inspirerend te zijn om nieuwe activiteiten te stimuleren. Als antwoord op het groeiende 'thuiswerken' is het buurthuis ook een werkhuis, waar bewoners een plek kunnen reserveren om te studeren of te werken.

SITE

Het buurtwerkhuis bevindt zich aan de rand van de werkhuizensite, in het geplande wijkpark. Elke student bepaalt zelf waar in het park het buurtwerkhuis gesitueerd wordt. Hierbij wordt rekening gehouden met de bestaande bebouwing, verkeerssituatie, topografie, groenstructuur en de toegankelijkheid en zichtbaarheid van de voorziening.

PROGRAMMA

- Multifunctioneel inzetbare ontmoetingsruimte met keuken en sanitair
- Kleine co-workruimte
- Vergaderruimte
- Afhaalpunt voor groentepakketten en postpakketten, een broodautomaat
- Aan de buitenzijde, autonoom bruikbaar, basisinfrastructuur voor de activatie van het park: regenwateropslag voor de pluktuin, berging voor sportmateriaal, een buitenkraantje, een buitenkeuken
- Pluktuin en wadi

Een meer gedetailleerde beschrijving van het programma zal bij de introductie van de opdracht meegegeven worden.

AANSDACHTSPUNTEN

- Het sociaal-maatschappelijk belang van het programma binnen de context van de wijk. Er wordt aandacht besteed aan de manier waarop de ruimte gebruikt en toegeëigend kan worden en de wijze waarop de architectuur dit al dan niet beïnvloedt.
- De bestaande intergenerationale spanning. We verwachten een genuanceerd begrip van de verschillende doelgroepen en de heterogeniteit van de buurt.
- De waterhuishouding van de wijk en waterbuffering op de site.

DOCUMENTEN

Voor deze opdracht wordt een volledig dossier opgemaakt op A2 formaat. Dit bestaat minstens uit volgende elementen:

- Inplantingsplan, schaal 1/500
- Plan + 1 representatieve snede + 1 gevelaanzicht, schaal 1/100
- 1 representatief beeld (techniek naar keuze)
- 1 omgevingsmaquette, schaal 1/250 (onderlegger in groep)
- 1 presentatiemaquette, schaal 1/100
- 1 korte begeleidende tekst met de persoonlijke interpretatie van de opdracht en een toelichting van de krachtlijnen van het ontwerp, maximaal 1.000 tekens

BEGELEIDING

De oefening is individueel. Er worden verschillende begeleidingsformats ingezet, individueel of in groep. Aanwezigheid op de volledige atelierdag is vereist.

AGENDA

Di 19.03

10:00 introductie + lezing Ruth Soenen (Simply Community)
16:00 begeleiding in groep

Di 26.03

Geen begeleiding (jokerweek)

Di 02.04 & 09.04

Geen begeleiding (paasvakantie)

Di 16.04

begeleiding 1/5

Di 23.04

begeleiding 2/5

Di 30.04

Begeleiding 3/5

Di 07.05

Begeleiding 4/5

Di 14.05

Begeleiding 5/5

Di 21.05

Inhaalweek:
Jury met mondelinge presentatie

OPGAVE 2.4

TIJD

AANLEIDING

Deze opdracht speelt in op de dimensie tijd. De manier waarop ruimte wordt begrepen, weergegeven en ontworpen heeft soms de neiging om statisch te zijn. Een beeld van een ontworpen ruimte toont vaak één welbepaald moment, seizoen, uur, gebruikssituatie, terwijl het leven van ruimtes sterk tijdsgebonden is: gebruik, gebruikers, licht, uitrusting, alles verandert in de loop van een dag, een jaar, meerdere jaren; materialen en structuren verouderen, natuurlijke elementen evolueren, context en functies veranderen.

It was sunny during the lockdown. Installation by Michiko Van de Velde, 2020.

OPDRACHT

Je wordt uitgenodigd om een (ruimtelijk) onderwerp te kiezen in je dichte leefomgeving en om die gedurende het academiejaar te observeren en sporadisch vast te leggen. Dit kan een kamer zijn, een publieke plek binnen of buiten de stad, een object, een dagelijks ritueel etc. Je hebt hierin vrije keuze, zolang het met het gebruik en beleving van ruimte te maken heeft. Je reflecteert over het effect van tijd op je onderwerp en verbeeldt dit. Ook het grafisch medium mag je kiezen; bijvoorbeeld aan de hand van fotografie, collage, tekening etc.

DOCUMENTEN

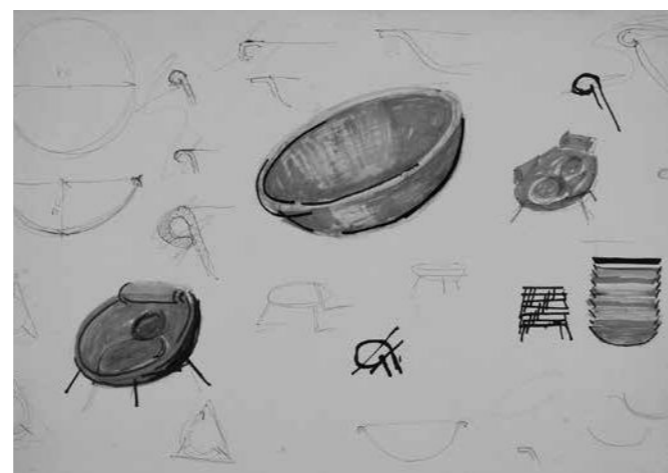
Als einddocument maak je een A2 poster, waarin een reeks beelden te zien is die jouw gekozen onderwerp in de tijd toont. De beelden mogen al dan niet worden aangevuld met tekst. De posters worden ingediend, opgehangen en tentoongesteld aan medestudenten op 16 april, net na de Paasvakantie.

BEGELEIDING

Deze opdracht loopt van het begin van het academiejaar tot Pasen, is individueel en je werkt er autonoom aan. Er wordt dus geen begeleiding voorzien.

PORTFOLIO

Op het einde van het jaar dien je een portfolio in. Deze portfolio verzamelt per opdracht een selectie reeds gemaakte documenten. Dit kunnen scans van finale plannen en tekeningen zijn, foto's van maquettes, werkschetsen etc. Elke opdracht wordt met een beschrijving van ca. 250 woorden toegelicht. De portfolio is op A4 formaat en eenvoudig gebundeld. De portfolio laat toe om over je eigen werk te reflecteren alsook om het gestructureerd te archiveren.

Sketches of Bowl Chair, Lina Bo Bardi, ca. 1951

STUDIEREIS ROTTERDAM

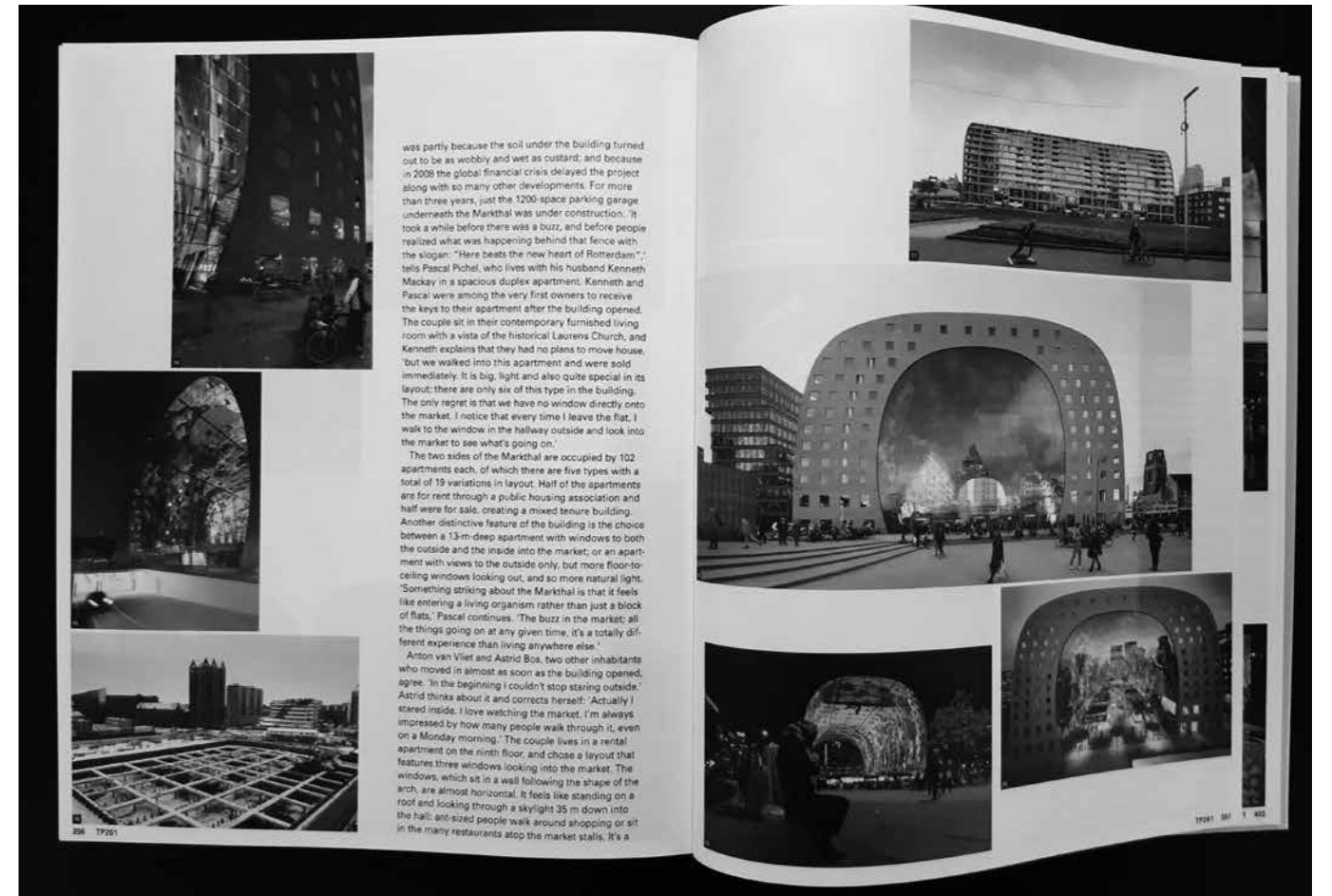
DI 31.10.2023 T.E.M. DO 02.11.2023

Cover - Drawing of Keilehaven in Rotterdam, shown at Rotterdam Biennale 2022 'It's About Time', Jan Rothuizen, 2022.

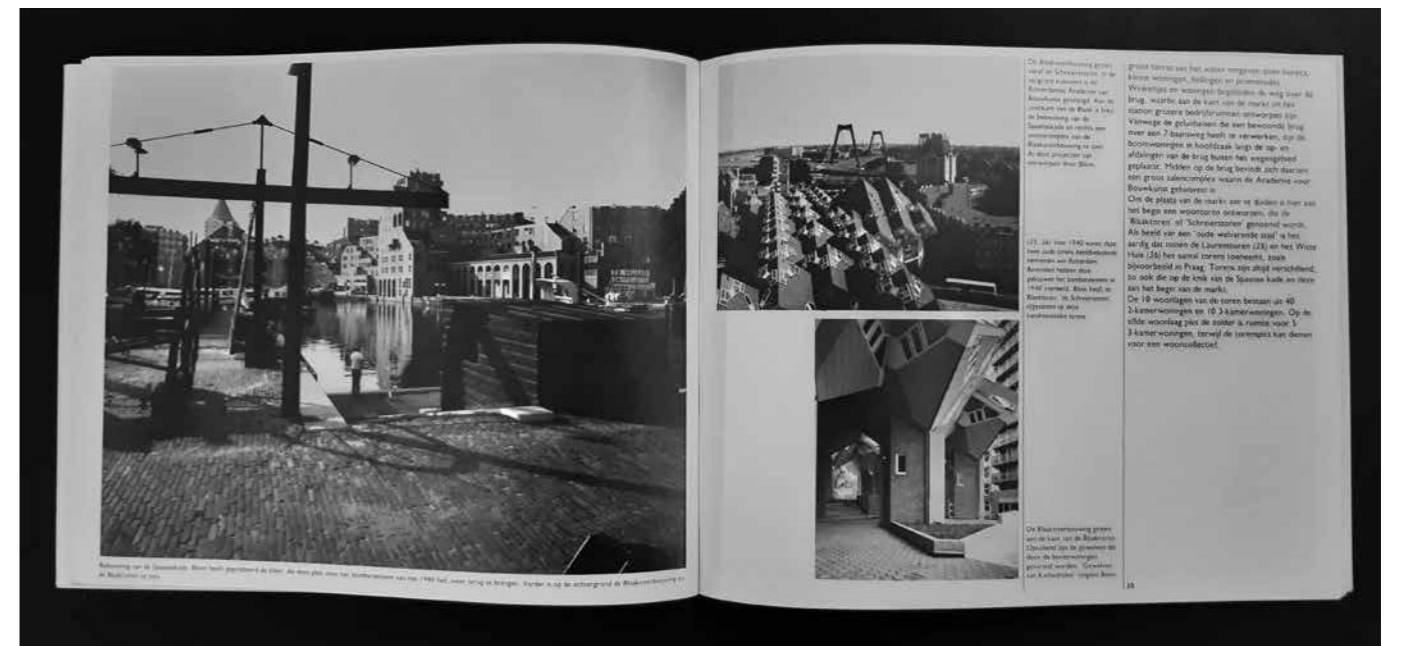
Dit jaar gaat de studiereis van het eerste atelierjaar naar Rotterdam. De stad is vanuit architecturaal en stedenbouwkundig oogpunt bijzonder boeiend. Historisch staat Rotterdam vooral bekend als havenstad, waar onder andere in de 19de en 20ste eeuw trans-Atlantische bootlijnen vertrokken. De stad staat verder bekend om haar wederopbouwarchitectuur, nadat ze in de WWII serieus leed onder bombardementen. Huisvestingsprogramma's, onder andere getrokken door stedenbouwkundige Lotte Stam-Beese, waren hierin tekenend. In Rotterdam staan ook een aantal vroegmoderne iconen, zoals de Van Nelle fabriek. Verder is het de thuisstad van bekende late 20ste eeuwse tot hedendaagse bureaus zoals OMA, MVRDV en LOLA Landscape Architects. Vandaag zijn er interessante innovatieve praktijken aan de gang, onder andere in verband met de productieve stad en omgang met water.

We gaan tussen 31 oktober en 2 november (nachten). Op dinsdag 31 oktober is er dus geen atelier. De reis is niet verplicht. De inschrijvingen openen op de eerste ateliervdag en lopen twee weken, tot 10 oktober. Door de korte tijdsd marge zijn er geen laattijdige inschrijvingen of annulaties mogelijk na die datum. Op de eerste ateliervdag zullen we ook meer informatie geven omtrent de inschrijvingsmodaliteiten, kost, het programma, verblijf en transport.

We kijken ernaar uit!

Teaser 4: De Markthal in Rotterdam ontworpen door MVRDV in Pagel, Isabel, Jan Knikker, and Nathalie Janson. MVRDV Buildings. Edited by Ilka Ruby and Andreas Ruby. Updated edition. Rotterdam: nai010 publishers, 2015, p. 396-397.

Teaser 2: De Blaakoverbouw in Rotterdam in Hiddema, Scerp, Piet Blom En De Kunst Van Het Bouwen. Groningen: Academie Minerva Pers, 1984, p.34-35.

ONTWERPLEER I

BASISINSTRUMENTARIUM

“A drawing has to be designed (viewpoint critical). Elimination of information is the crux and is achieved through a series of design decisions, often taken quickly in sequence; sometimes taking a lot of deliberation (more likely to be the less successful drawing). What is left on the image is the minimum required to convey the maximum information with the greatest clarity – related to how we ‘understand’ the building as distinct from the way it might in reality look (with colour, texture, 3D etc.). To do with our ‘understanding’ not particularly intended as pictorial.”

James Stirling (1976) James Stirling. Riba Drawing Collection. London: Riba Publications, p. 16

Exhibition CCB Garagem Sul Architecture Center, Lisbon /Photo: Otto Tiago Nova

verwerkt en telkens aspecten van het ontwerp worden onderzocht of gedemonstreerd. Dit zonder dat deze tekeningen een getrouwe representatie dienen te zijn van het beoogde gebouwde resultaat. Door meerdere tekeningen te maken reveleert zich de ontwerpzinzet. Dit werkproces is iteratief (zoekend en a priori onaf), maar wel op overtuiging gericht: het is een manier om belangrijke aspecten in het ontwerpproces te verduidelijken of te expliciteren.

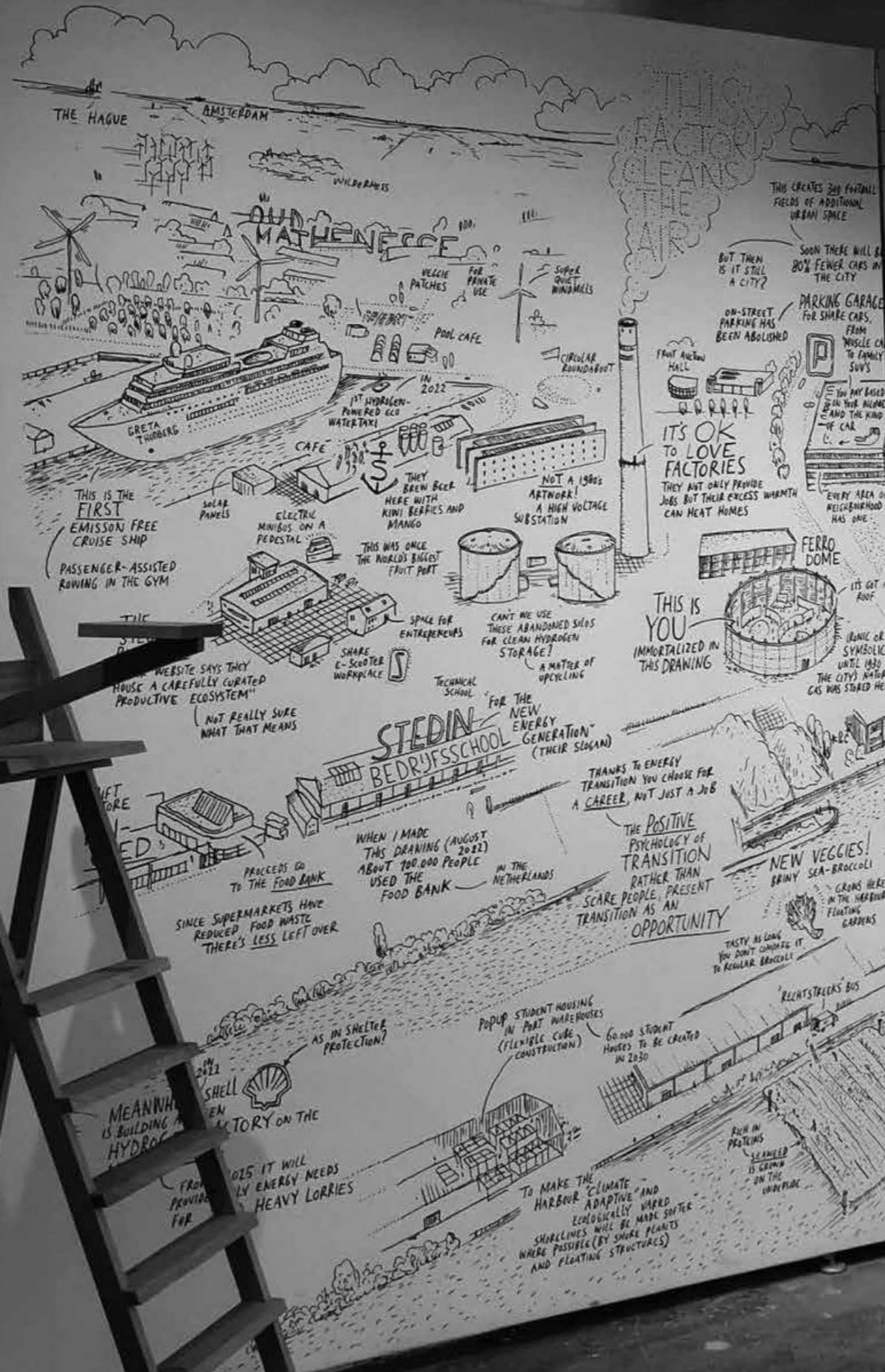
Wanneer we een ontwerp maken, hebben we niet enkel instrumenten nodig om dit ontwerp vorm te geven, om kritisch te zijn en om het ontwerp te laten evolueren, ... maar ook om dit ontwerp te kunnen communiceren naar anderen, en dit met derden te bespreken. We kunnen wel met passie over een ontwerp nadenken en spreken, maar hebben steeds iets tastbaar nodig om te tonen waarover we spreken: een maquette, een set tekeningen (plan, snede, gevel, detail), een collage, een axonometrie, een schets, een schema, enzovoort. Binnen de oefeningen van ontwerpleer 1 verbinden we de tweedimensionale orthografische set – plan, snede en aanzicht – met een driedimensionale voorstelling. We brengen kennis en methodes bij rond een aantal voorstellingstechnieken en geven ruimte om te experimenteren.

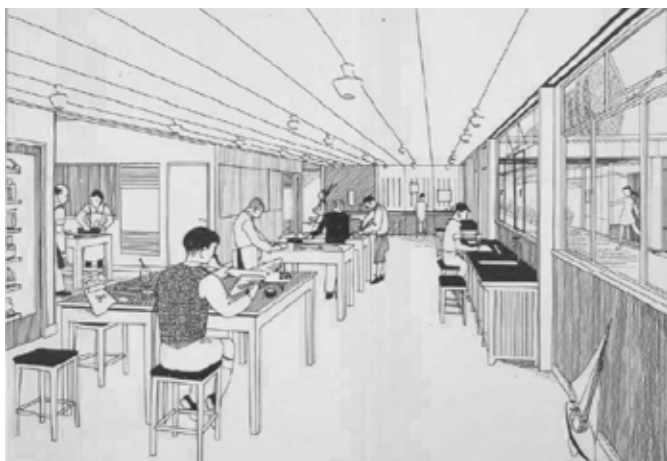
In Z33 – Huis voor Actuele Kunst, Design en Architectuur is momenteel de reizende tentoonstelling Classroom, a teenage view te zien, naast een overzichtstentoonstelling van de Belgische kunstenaar Jef Geys. In deze tentoonstelling worden zogenaamde ‘seed schools’ – historische voorbeelden – met hedendaagse schoolprojecten geconfronteerd. We zullen de tentoonstelling bezoeken en het historisch referentiemateriaal zal de basis vormen voor jullie grafische exploraties.

AANLEIDING

Het vak ontwerpleer zet in op één van de belangrijkste instrumenten van de ontwerper: de tekening. Het is een niet te evenaren communicatiemiddel; een rijk en gevarieerd medium dat de mogelijkheid in zich draagt om te experimenteren en de lezing van het project te sturen. De tekening definieert het werkerrein van de ontwerper.

De Britse architect James Stirling stelt dat de architectuurtekening gaat over hoe we een gebouw ‘begrijpen’ nog vooraleer het werkelijkheid wordt. Interessant in het bovengenoemde citaat is dat volgens hem de tekening niet louter gaat over het maken van ‘mooie beelden’ of het ‘presenteren’ van een ontwerpvoorstel maar zelf ook ontwerparbeid veronderstelt. De tekeningen zijn niet enkel een representatie van het gebouw, maar staan ook op zichzelf, als deel van een ontwerpend zoekproces. Tijdens het tekenen moeten immers keuzes worden gemaakt. Er wordt in successieve operaties gezocht naar het juiste gezichtspunt. Tijdens het ontwerp worden meerdere tekeningen geproduceerd waarbij informatie selectief wordt

St. Crispin's School, Wokingham, United Kingdom © David Medd and Mary Crowley. Perspective View.

St. Crispin's School, Wokingham, United Kingdom © David Medd and Mary Crowley. Photo: Leonardo Lella

OPDRACHT

De opdracht bestaat erin om het opgegeven schoolgebouw te bestuderen en grafisch te documenteren. Om dit proces te sturen zullen we telkens focussen op een ander deel van het gebouw:

1. ONDERLEGGER

- vooraf: maak een kopie van het plan van het project op schaal 1/100, met legende, met aanduiding van de noordpijl, met contouren van de site – de kopie zal als een onderlegger fungeren voor de andere oefeningen. Schik deze op een heldere manier op een reeks A3 bladen en codeer deze bladen. (Auteur – datum – groepsnummer – geanalyseerd project – pagina)
- analyseer de gelaagdheid van het plan door de verschillende elementen ervan aan te duiden – de klas, de zaal, de refter, de gang, trappen en voorzieningen, de koer, de administratie en de directie, de toegangen tot het terrein en tot het gebouw en tot de lokalen.

2. DE CEL EN DE DECORUM

De meeste schoolgebouwen hebben een eenduidige structuur. Ze zijn opgebouwd uit een serie geschakelde componenten: de klaslokalen met bijhorende voorzieningen, die tevens de ruggengraat vormen van het plan. Detecteer in jouw project de klaslokalen. Documenteer deze in grondplan en doorsnede, en indien relevant met plafondplan en binnenaanzichten. Let hierbij vooral hoe deze klaslokalen worden ontsloten en hoe de relatie is tot de buitenruimte. Besteed ook de nodige aandacht aan de aankleding van het lokaal. Maak een interieurplan van het klaslokaal.

3. ORDENING EN SCHIKKING

Hoe de schoolbevolking wordt verzameld en verdeeld is

een belangrijke problematiek om de werking van een schoolgebouw te begrijpen. Er is een ruimte waar de volledige schoolbevolking kan verzamelen: de koer, de sportterreinen, de feestzaal, de refter en er zijn de klaslokalen waar men in kleinere klasgroepen les krijgt. Er verknopen hier twee architectonische probleemstellingen.

- Er is een problematiek van de compositie en de schikking. Hoe verhouden de delen zich tot het geheel? In casu: hoe verhouden de klaslokalen zich tot de grotere elementen (de refter, de koer, de turn- en feestzaal) en de kleinere componenten van het plan (het sanitair, de vestiaires en bergingen).
- En er is een problematiek van de distributie. Hoe worden de verschillende delen van het gebouw ontsloten? Welke zijn toegangen? Is er een hiërarchie in de toegangen of niet? Hoe gebeurt de verdeling van de schoolbevolking? Waar worden deze bij feesten verzameld? Waar gebeuren leveringen? Waar worden ouders ontvangen?

Teken een circulatieschema en een helder organigram waaruit de opbouw van het plan blijkt.

4. BINNEN, BUITEN EN DE RAND

Situeer het schoolproject in zijn context. Er is immers niet alleen de planfiguur maar ook de site en het schooldomein. In een architectuurproject gebeurt niet alleen een uitspraak over het gebouw zelf, maar ook altijd over de omgeving waar het gebouw is ingebed. Wat is binnen, wat is buiten? Wat is verhard terrein, wat is niet verhard? Hoe verhouden de gebouwen zich tot de terreinen? Hoe is de rand van het terrein gearticuleerd? Hoe verhoudt de rand van het gebouw zich tot de rand van het terrein? Hoe toont de architectuur ten opzichte van de buitenwereld? Teken het inplantingplan en enkele representatieve aanzichten.

5. ZINE

Bij wijze van conclusie wordt een kleine handzame publicatie opgemaakt waar verschillende tekeningen worden verzameld. De tekeningen worden opgewerkt in functie van deze publicatie

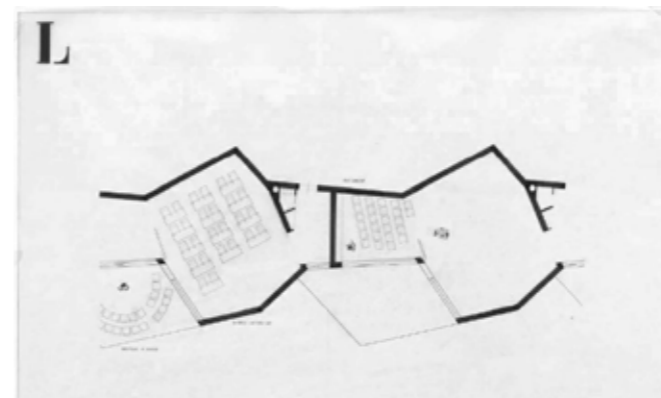
BEGELEIDING

Bij het begin van de oefeningenreeks krijgt elke student een schoolproject toegewezen. De documentatie van de projecten staat vanaf semester 2 ter beschikking op Ufora. Elk dossier bevat de essentiële informatie om de inzet van het project te begrijpen maar is bewust niet sluitend. Door middel van je eigen schetsen, tekeningen, plannen, snede, parallelperspectieven, groeit de kennis over het project en wordt het gegeven dossier gaandeweg aangevuld en geïnterpreteerd.

In het atelier wordt individueel gewerkt aan 1 dossier gedurende het hele semester.

De begeleiding van het atelierwerk gaat door in groep op basis van handgemaakte werkschetsen, schema's en plannen. Per atelierdag worden twee collectieve korte overleg- en presentatiemomenten georganiseerd: om 13u op en om 16u. Naast de suggesties van de begeleiders wordt ook verondersteld elkaars werk te bespreken. Peer review of collegiale toetsing betekent dat je je werk onderwerpt aan het kritische oordeel van je medestudenten. Het is een manier om te leren spreken over de tekening en hoe deze in staat is een idee adequaat te communiceren. In het gesprek worden de relevante thema's (zie agenda) naar boven gebracht en kan het begeleidingsteam gericht inspelen op de grafische kwesties. Het is dus belangrijk om steeds voldoende tekeningen voor te leggen om dit gesprek mogelijk te maken. Voor, tussen en na de presentatiemomenten wordt gewerkt in het atelier!

Op het einde van het semester worden groepen gevormd van 4 à 5 studenten die samen een publicatie voorbereiden over een gemeenschappelijk thema binnen de verschillende

Geschwister School, Lünen, Germany, 1964-69 / © Hans Scharoun.

dossiers of binnen één project. In de publicatie worden de werkdossiers uit de vorige sessies herwerkt tot een sterk grafisch werkstuk met een duidelijk afgelijnde inhoud. Hier wordt gezocht hoe de tekening kan worden ingezet als specifieke lezing van het project.

AGENDA

Wo 14.02

10u.00h-19.00h introductiedag oefening Z33
Hasselt + stadswandeling

Wo 21.02

11.00h-17.00h 'de Onderlegger'

Wo 28.02

11.00h-17.00h 'de Cel en de Decorum'

Wo 06.03

11.00h-17.00h 'Ordering en Schikking'

Wo 13.03

11.00h-17.00h 'Circulatie'

Wo 20.03

11.00h-17.00h 'Binnen, Buiten en de Rand'

Wo 27.03

jokerweek

Wo 17.04

11.00h-17.00h 'Zine'

Wo 24.04

11.00h-17.00h 'Zine'

Wo 01.05

dag van de arbeid, geen les

Wo 08.05

11.00h-17.00h 'Zine'

Wo 15.05

indienen + jury achter gesloten deuren / beurs

WAARNEMING EN BEELDDE MEDIA I

In een studie-omgeving zal het architectuurontwerp alleen met behulp van een ander medium gecommuniceerd kunnen worden: de grafiek, de collage, de montage, de maquette, de fotografie, de film,... Dezelfde media worden ook ingezet in de artistieke productie om vorm te communiceren, de perceptie weer te geven, complexe gedachten te verbeelden, enz. Elk van deze media heeft zijn traditie, zijn technieken en zijn helden. Waarneming en Beeldende media 1 geeft je een inleiding tot deze uiteenlopende technieken in de context van de confrontatie tussen de ontwerpstrategieën van de kunstenaar en deze van de architect. We refereren via beeldbibliotheken naar de artistieke productie als complementair aan de architecturale strategieën.

VERLOOP

PERIODE 1

Waarneming en Beeldende Media start met een reeks workshops waarin we jullie via oefeningen kennis laten maken met enkele basistechnieken. In tegenstelling tot een doorgedreven training in één aspect van de architectuurvoorstelling, opteren we hier voor een brede introductie tot uiteenlopende voorstellingstechnieken. De reeks oefeningen focust niet alleen op de voorstellingstechniek maar tevens op hun plaats binnen het ontwerpproces.

PERIODE 2

In een tweede reeks oefeningen experimenteren we met het combineren van media. Door middel van specifieke kortlopende opgaves maken we jullie vertrouwd met de

context van de semesteroefening en worden de technieken van de vorige periode uitgediept.

PERIODE 3

De semesteroefening is een aanleiding om via een selectie van media een eigen parcours af te leggen zonder dat de uitkomst op voorhand vastligt. Geen enkele oefening is dus een louter illustratie van een vooropgestelde oplossing. Het resultaat ontstaat uit de selectie sporen die tijdens het grafisch werk tevoorschijn komen, nieuwe betekenissen genereren en opnieuw gecombineerd worden.

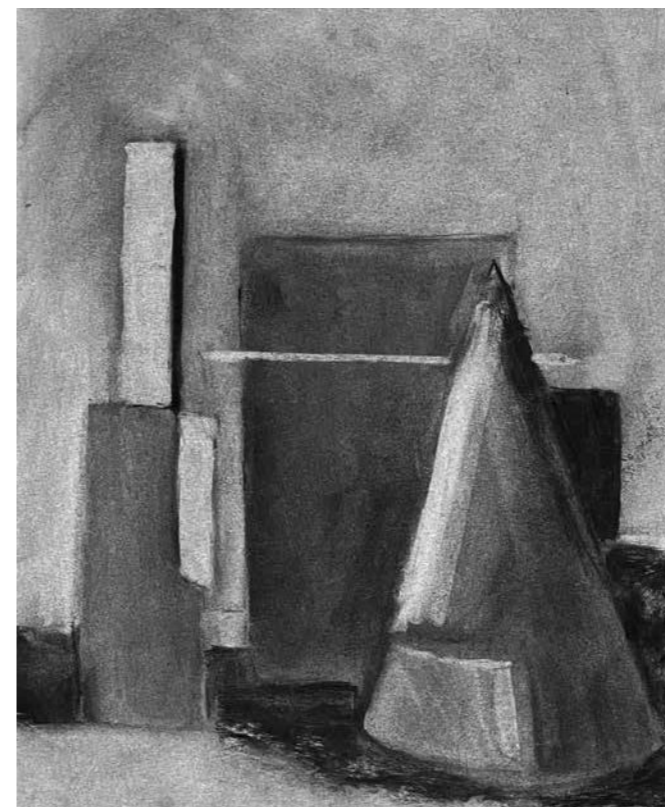
Op het einde van het semester worden de grafische stukken verwerkt in een groepstentoonstelling en aan de jury voorgesteld.

Studentenwerk 2022.

Studentenwerk 2022.

Studentenwerk 2022.

DE BASISTECHNIKEN

1. INTRODUCTIE OP HET WAARNEMINGSTEKENEN

Tekenen is waarschijnlijk de oudste manier om de omgeving te verbeelden. Terwijl tekenen vroeger bedoeld was als een precieze weergave van de werkelijkheid, heeft het in de moderne tijd aan autonomie gewonnen. De workshops zijn bedoeld als een verkenning van het medium tekenen. Leren observeren en deze observaties vastleggen in de vorm van een tekening staat hier centraal.

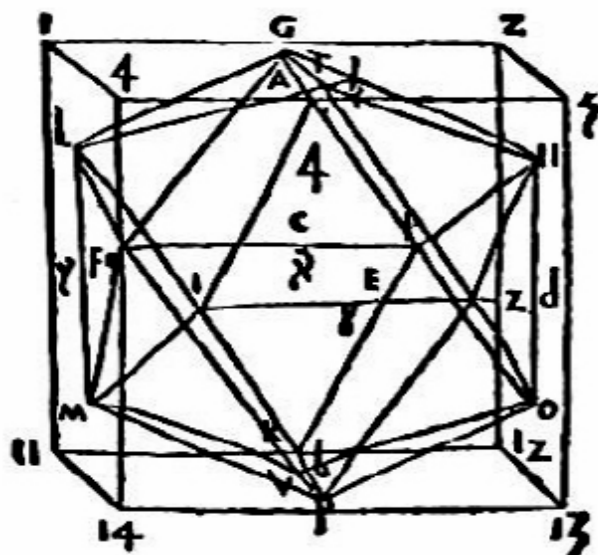
De 1° workshop is bedoeld als introductie tot het medium tekenen. Tijdens de les worden eenvoudige oefeningen met verschillende tekenmaterialen aan de student gepresenteerd waarin de relatie tot tekenen wordt verkend: hoe we tekenen, waarmee we tekenen, de compositie op het blad, de schaal van een tekening. Tijdens deze workshop staat het experimenteren met het medium en het ontdekken van de eigen vaardigheden centraal.

Tijdens 2° workshop zal onderzocht worden hoe met behulp van tekeningen, de site uit de semester-oefening gedocumenteerd kan worden. Hoe wordt de diepte weergegeven? Observatie en memoriseren zijn een belangrijk onderdeel van de oefening. Grafische technieken zoals arcering en gebruik van verschillende materialen, worden aangeleerd. Aan het eind van de sessie worden alle tekeningen weer verzameld en wordt een tweede deel van het dagboek gemaakt.

2. PERSPECTIEFTEKENEN

Het perspectief ordent de waarneming en een goede kennis van de elementen waaruit het perspectief is opgebouwd is cruciaal voor de ruimtelijke voorstelling van die waarneming. De 1° workshop start met een overzicht van de verschillende parallel-perspectieven en hun geschiedenis. Termen als: horizon, kijkhoogte, -richting, -hoek en het instrumentarium : projectievlak, verkorting, vluchtpunt worden verklaard en geoefend. Naast het aanleren van de basisvaardigheden wordt ook het gebruik van het perspectief bij de uiteenlopende ontwerpstrategieën en – ideologieën aan de hand van voorbeelden besproken. Met een oefening gebaseerd op het werk van Piero della Francesca worden de inzichten getoetst. Op Ufora wordt studiemateriaal aangeboden voor zelfstudie.

In een 2° workshop wordt geëxperimenteerd met de relatie tussen het artistieke beeld en de realistische ruimte. Zo wordt met behulp van de perspectiefconstructie de site van de Loop geanalyseerd.

De prospectiva pingendi, Piero della Francesca, 1474

3. COLLAGE/VIDEO

De collage is het tactiele medium bij uitstek om op experimentele wijze op zoek te gaan naar onvoorspelbare beeldcombinaties. Een geslaagde collage is noch illustratie van een narratief noch lineaire verbeelding van een idee, maar het resultaat van een oncontroleerbaar botsen van beelden die hun resonantie vinden in een vormelijke logica die moeilijk onder woorden kan worden gebracht.

Tijdens 1° workshop zullen minimum 4 collages worden gemaakt vertrekkende van beeldmateriaal uit Piranesi's *Diverse Maniere d'adornare i Cammini* (ca. 1769) en tentoonstellingsfoto's met werk van beeldend kunstenaar Bruce Nauman. In deze oefening ligt de focus op formeel experiment en beeldcontrast. In 2° workshop wordt gevraagd een video te maken van 20 seconden die het resultaat is van een eenvoudige montage van fragmenten uit twee op Ufora beschikbare video's. Het epicentrum van deze sessie is een aanhoudende zoektocht naar hoe het toevallig laten botsen van bewegende beeldfragmenten aanleiding kan geven tot het ontstaan van hybride ruimtes en landschappen. De films zijn geconverteerd naar een werkbaar mp4-formaat (HD, 720p) en zijn eveneens terug te vinden op Ufora.

4. FOTOGRAFIE

De fotografische praktijk wordt tijdens de jaren 60 van de vorige eeuw met de komst van betaalbare toestellen zoals de Kodak Instamatic grondig gedemocrateerd, fotograferen kan vanaf dan zonder al te veel technische kennis, vervolgens is het met de digitale camera vanaf de jaren 90 mogelijk foto's onmiddellijk te ontwikkelen en te bekijken op het computerscherm. Ondertussen is er het samenspel van smartphone en sociale media die het fotograferen maakt tot iets zo vanzelfsprekend dat het medium zelf lijkt op te gaan in een particuliere wolk van nietszeggendheid.

De 1° workshop begint met een introductie waar we foto's bekijken van fotografen die doorheen hun loopbaan deze medium-specifieke problematiek hebben aangekaart. Aansluitend volgt een kort exposé met enkele handige beeldcompositie technieken. Vervolgens ga je individueel schilderijen fotograferen in het Museum voor Schone Kunsten Gent. Echter niet de schilderijen in hun geheel; er wordt gezocht naar ruimtelijke en architecturale details die te vinden zijn op de talrijke doeken van het museum. De inzet van deze workshop is om via het medium van de fotografie op zoek te gaan naar een andere tijds- en ruimtebeleving die het ruimer potentieel van de fotoreeks op een onderzoekende en experimentele manier tracht te captureren en zodoende de fotografie opnieuw als kritisch medium installeert. Fotograferen is in het MSK toegestaan zonder flits, tenzij waar anders aangegeven. Finaal wordt een 'visueel essay' van een tiental beelden verwacht dat

Studentenwerk 2023

inhoudelijk en formeel samenhangt en getuigt van een nauwgezette analyserende blik. De beeldenreeks wordt in zwart/wit op A4 formaat afgeprint en dient als basis voor de ateliersessie tijdens de namiddag.

2° workshop: Geluid/Beeld. Dat we vandaag in een beeldcultuur leven behoeft geen introductie meer, maar wat met de geluiden rondom ons, hoe gaan we daarmee om? Kan een geluidsfragment een ander soort verbeelding op gang trekken dan het visuele dikwijls fotografisch beeld? Tijdens de tweede periode wordt gevraagd om een geluidsopname te

maken op één van de pleinen waar ook de semester-oefening plaatsvindt. Verschillende geluidsopnames die de auditieve eigenschappen van de site in beschouwing nemen worden tot een gestructureerd geheel gemonteerd. Online zijn audio editing software programma's te vinden die je in staat stellen verschillende geluidlagen te combineren en af te mixen tot een korte soundtrack in MP3 bestandsformaat. Eén representatief op het plein gemaakt fotografisch beeld wordt als het ware als albumcover gelinkt aan dit geluidsdocument en als geheel geüpload op Ufora.

Campagnebeeld Flanders' expo 1983.

OPGAVE

PITCHING THE LOOP

SITE

De loop is een ontwikkelingssite en snelweglocatie aan de rand van Gent, te Sint-Denijs-Westrem, waar vandaag vooral grootschalige Retail & Leisurekantoren te vinden zijn. Het is een door infrastructuur overmand gebied, met ver uit elkaar liggende losse bebouwing. De tussenruimtes zijn onveilig voor zwakke weggebruikers en onaantrekkelijk door de afwezigheid van enige sociale dynamiek. Tijdens de semesteropdracht wordt onderzocht hoe deze locatie-specifieke factoren op een experimentele manier artistieke concepten en beeldende strategieën kunnen voeden. Als aanleiding en insteek wordt er gewerkt rond de notie van technologie en het menselijk lichaam. Gaan deze hand in hand zoals de Flanders' Technology affiche uit 1983 doet geloven of kunnen er in deze tijden van opkomende

Studentenwerk 2023

artificiële intelligentie vraagtekens geplaatst worden bij het vooruitgangdenken dat onder de noemer van de zogenaamde derde industriële revolutie eind vorige eeuw werd geïntroduceerd.

OPDRACHT

De semesteropdracht bestaat uit drie fases met specifieke taken die door de studenten in groepen van maximum 4 worden uitgevoerd. De site van *de loop* is onderverdeeld in een 18 tal zones. Elke groep krijgt na de introductie een zone toegewezen dat voor de eerste twee fases van de oefening het speel- en onderzoeksveld wordt waar de verschillende deeloefeningen worden uitgevoerd. Het begeleidingsteam is tijdens de atelieruren aanwezig om mee te denken en richting te geven aan de opgaves. Gezien er ook gewerkt wordt op locatie is er voor de twee eerste fases een begeleidingsschema voorzien met contacturen waar plannen of intenties kunnen worden afgetoetst. Elke fase wordt in het pc lokaal ingediend en afgesloten met een klassikale bespreking door het begeleidingsteam en de studenten. Dit is tevens het moment waar vragen over of bedenkingen bij het verdere verloop van de semesteropdracht kunnen worden gesteld; je aanwezigheid met persoonlijke inbreng is bijgevolg op deze momenten cruciaal.

FASE 1

Er wordt een fotografisch beeld samengesteld dat de setting van de Loop verbindt met een anatomische tekening uit het boek *Humani Corporis Fabrica Libri Septem* van Andreas Vesalius (1514-1564). Deze door jou gekozen en vervolgens gereproduceerde anatomische prent wordt op afficheformaat op de site geconfronteerd met de omgeving en met een chirurgische precisie geïntegreerd in het landschap van de Loop. Ter plaatse worden er van deze interventie voldoende beelden genomen, de affiche wordt op verschillende voor- en achtergronden en op potentiële dragers afgetoetst om tot twee afbeeldingen te kunnen komen. Dit werkstuk wordt finaal als een diptiek gepresenteerd. Het in te dienen tweeluik dient te bestaan uit uit twee kwaliteitsprints van 10 x 15 cm gemonteerd op stevig karton op A3 formaat. Een met zorg gemaakte fotografische reproductie van dit tweeluik wordt ook op Ufora opgeladen.

FASE 2

De deelopdracht is hier specifiek en tweeledig, er wordt gevraagd een grafisch document te produceren waar een op de site gevonden object (een object trouvé/readymade) figureert of ten minste als vertrekpunt wordt aangewend. De specifieke materialiteit van het object wordt op een dermate dwingende wijze uitgespeeld dat het ons iets verteld over de intrinsieke kwaliteit van de locatie of zone die u als groep is toegewezen. Deze gecapteerde visuele impressie die *de loop* d.m.v. een uit context getild artefact weergeeft dient te worden gecombineerd met menselijke figuratie. Het werkstuk wordt op A1 formaat ingediend. Een met zorg gemaakte fotografische reproductie wordt op Ufora opgeladen.

FASE 3

Bij valavond wordt per groep afzonderlijk een tocht doorheen *de loop* gemaakt en d.m.v. video en audio gedocumenteerd. In tegenstelling met de vorige fases is ditmaal het volledige terrein van *de loop* jullie onderzoeksveld. Er wordt op voorhand geen scenario uitgedacht, de bedoeling is dat er tijdens deze tocht zich zaken zullen voordoen die als belangwekkend kunnen worden beschouwd ondanks de afwezigheid van een op voorhand gekend narratief. Wel worden er tijdens deze actie sporadisch kernwoorden genoteerd die later als basis zullen dienen voor een met het open AI programma ChatGPT gegenereerde tekst die als voice-over een plaats dient te krijgen in deze korte video.

Video met een speelduur van 1 minuut wordt opgeladen op Ufora.

DOCUMENTEN / BEGELEIDING

Er wordt geen voorkennis verwacht, wel de bereidheid om een referentiekader over de artistieke productie op te bouwen en er een kritische houding tegenover aan te nemen. De oefeningen moeten geconcentreerd en minutieus worden uitgevoerd, maar het resultaat is nooit op voorhand gekend. Gaandeweg zal de vaardigheid groeien en kunnen de grafische technieken ingezet worden bij zowel het onderzoek als de representatie van de ontwerpogave. Om de mogelijkheid open te houden om elkaar te inspireren zal het werk op vaste tijdstippen in groep besproken worden.

De documenten van de semester-oefening en de scenografie van de tentoonstelling worden gequoteerd. Daarnaast kunnen de begeleiders de werktekeningen van de workshops op het einde van het semester opvragen.

AGENDA

Via Ufora wordt een gedetailleerde agenda gecommuniceerd met daarin de verdeling in groepen, de locatie van de oefening, de uren van begeleiding en het benodigde tekenmateriaal.

Omdat we verschillende parallele workshops organiseren en evenveel locaties gebruiken, eigen aan de aard van de oefeningen, wordt gevraagd de afspraken die via Ufora gecommuniceerd worden, strikt na te komen.

DIGITALE ONTWERPTECHNIKEN I

MODELLERING EN PROTOTYPERING

De verschillende vakken Digitale Ontwerptechnieken zijn gericht op het introduceren van een brede waaier aan courante technieken inzake digitaal modelleren. Doorheen het bachelortraject verschuift de focus van het verwerven van digitale skills naar de kritische inzet van dergelijke instrumenten binnen de ontwerpdiscipline.

In het vak DOT I (Bachelor 1 en keuzevak in Master Stedenbouw en Ruimtelijke Planning) worden studenten vertrouwd gemaakt met de basistechnieken van het modelleren in 2D (drafting), 3D (surface and solid modeling) en digitale fabricatie door middel van lasercuttechnieken. In het onderdeel 2D ligt de nadruk op het correct opzetten van een digitale plantekening en de grafische kwaliteit daarvan. In 3D worden naast modelleertechnieken ook elementaire visualisatietechnieken aangereikt, zoals belichting, materialisatie en animatie van een digitaal model. Tot slot worden vaardigheden aangereikt voor het generen van een fysiek schaalmodel aan de hand van digitale fabricatie. De verworven eindcompetenties van het vak moeten de student in staat stellen om elementaire digitale modelleer- en visualisatietechnieken direct en doeltreffend in te zetten in de overige ontwerpvakken van de opleiding, in casu architectuurontwerp.

OPGAVE 2.1

POLYTHENE PAM 2D

AANLEIDING

*Well, you should see Polythene Pam
She's so good-looking but she looks like a man Well, you
should see her in drag dressed in her polythene bag
Yes, you should see Polythene Pam
Yeah, yeah, yeah*

*Get a dose of her in jackboots and kilt
She's killer-diller when she's dressed to the hilt
She's the kind of a girl that makes the "News of the World"
Yes, you could say she was attractively built
Yeah, yeah, yeah*

Polythene Pam - Remastered 2009.

The Beatles · Song · <https://open.spotify.com/track/1FTCA6wQwulQFokDddKE68?si=980fa10d4a1e469e>

Polythene Pam, of: minder voor de hand liggende ontwerpstrategieën

OPDRACHT

De opdracht voor dit vak bestaat uit drie onderdelen die voortbouwen op een bescheiden ontwerpogave voor een woningcomplex bestaande uit drie eenheden. Dit ontwerp wordt tweedimensionaal uitgetekend (2.1), gemodelleerd en gevisualiseerd in 3D (2.2), en door middel van lasercut-technologie tot een fysiek schaalmodel uitgewerkt (2.3).

Elke student krijgt rechthoekige buitenafmetingen toebedeeld, waarbinnen een studio met een basisprogramma wordt ontworpen en vervolgens tweedimensionaal gerepresenteerd (grondplan). In een tweede stap worden deze studio's gestapeld, telkens met een lege, tot nog toe niet nader gespecificeerde tussenverdieping. Bijkomend kennen de rechthoekige doosjes een translatie en hoekverdraaiing ten opzichte van elkaar, rekening houdend met de elementaire stabiliteit van de gehele configuratie (figuur 2). Een laatste ontwerpstep bestaat uit de toepassing van het shrink-wrap principe: een denkbeeldige folie wordt over de ontworpen configuratie geplaatst en vervolgens vacuüm getrokken. Dit resulteert in een aansluitend, minimaal oppervlak dat de gevel vormt. De voorheen lege tussenverdiepingen worden interieur (figuur 3). Het bekomen driedimensionaal model vormt de basis voor verdere tweedimensionaal uitgewerkte gevels, verticale doorsnede van het geheel en horizontale sneden van de tussenverdiepingen, alsook voor de latere 3D-visualisaties in de deelopgave 2.2. Tot slot maakt elke student een papieren maquette die per drie samengevoegd wordt (deelopgave 2.3).

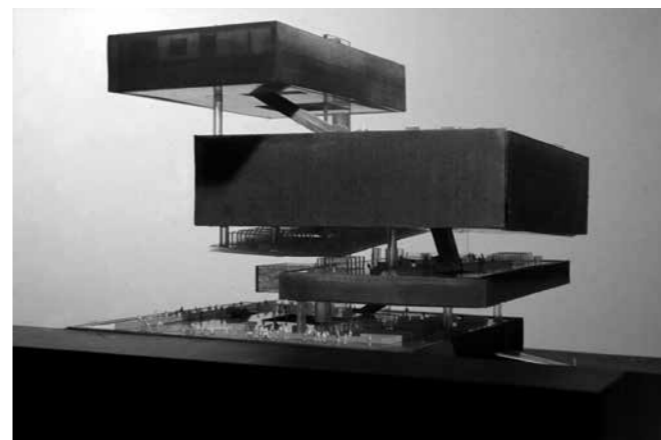

fig.2: Principe van gestapelde volumes en tussenniveaus (bron: OMA)

Binnen de deelopgave 2.1 wordt de nodige aandacht besteed aan het correct gebruik van schaal, lijntypes, lijndiktes, arceringen, teksten en maten. De digitale bestanden tonen aan dat de basisprincipes van model- en layout space, layergebruik en printinstellingen kunnen worden ingezet. Het einddocument is een digitale plot van het plandocument, een papieren versie ervan en het CAD-bestand waaruit deze plot is gemaakt.

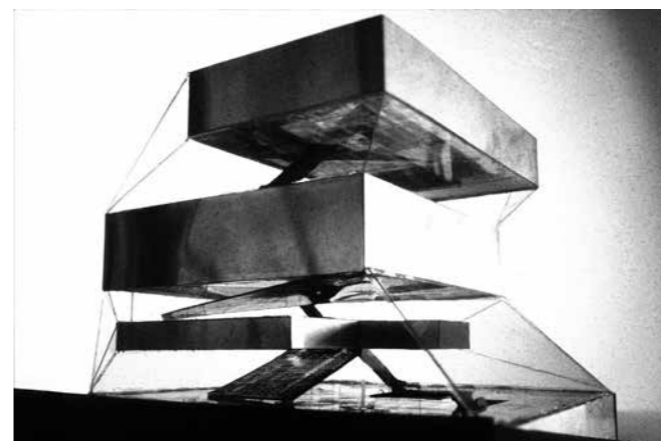

fig.3: Principe van shrink-wrap (bron: OMA)

PROGRAMMA

Het programma van deze deelopgave wordt gevormd door het assembleren van een drietal wooneenheden. Elke student ontwerpt een eigen studio, waarna deze per drie gestapeld worden tot een geheel. Hierbij worden tussenverdiepingen toegevoegd zonder specifiek programma. De wooneenheden worden zodanig gestapeld dat een verticale circulatie kan worden geïntegreerd die alle niveaus binnen het geassembleerde ontwerp (dus zowel de wooneenheden als de ongeprogrammeerde tussenliggende niveaus) ontsluit.

AANDACHTSPUNTEN

De oefening omvat zowel meetkundige, tekenkundige als grafische componenten. De uitdaging bestaat erin om een document af te leveren dat op een heldere manier de geometrische en ontwerpmatige intenties communiceert.

Het is aangewezen om vanaf de eerste les een eigen laptop mee te brengen met een werkende recente (Windows) versie van AutoCAD. Deze kan gedownload worden via de studentensite van Autodesk (<http://www.autodesk.com/education/home>), na aanmaak van een account gekoppeld aan een UGent e-mailadres.

BEGELEIDING

De cursus is hoofdzakelijk opgevat als on campus begeleiding bij de oefening. Deze consultsessies hebben een verplicht karakter en gaan door binnen de tijdstippen waarin het vak is ingeroosterd (op vrijdag van 09:00 tot 13:00). Tijdens deze begeleiding kunnen vragen van technische of ontwerpmatige aard worden besproken met het begeleidingsteam.

De theorie van het vak wordt daarnaast aangeboden via kennisclips op Ufora die op eigen tempo kunnen worden verwerkt naar gelang het semester vordert. Doornemen van deze instructievideo's is weliswaar noodzakelijk om de oefening succesvol te kunnen uitvoeren. De agenda hieronder geeft dan ook slechts een indicatie van de lesinhoud die geacht wordt verwerkt te zijn op dat moment in functie van de voortgang van de oefeningen.

AGENDA

Vr 16.02

introduction, interface, precision drawing, modifying

Vr 23.02

linetypes, lineweights, layers, properties

Vr 01.03

annotation, paper space, plotting

Vr 08.03

verplichte consult opgave 2.1

Do 22.03

indienen opgave 2.1

OPGAVE 2.2

POLYTHENE PAM 3D

OPDRACHT

Deze deelopgave bouwt verder op het ontwerp en ruwe 3D-model dat werd opgemaakt in het eerste luik van de oefening. Op basis hiervan wordt een vervolledigd 3D-model gegeneerd (dus per student telkens een wooneenheid en een tussenniveau). Het model toont het ontwerp bovendien in zijn onmiddellijke (fictieve) context, met inbegrip van de boven-en/of onderliggende eenheden. De uitdaging bij dit onderdeel ligt in het precies modelleren van een gevelcompositie die enerzijds vertrekt vanuit de specifieke, niet-orthogonale geometrie van de shrink-wrap en anderzijds een logisch antwoord biedt op het achterliggende programma van zowel de wooneenheden, tussenverdiepingen en verticale circulatie.

De output bestaat voor deze deelopgave uit een reeks opgewerkte renderings van het 3D-model die een adequate belichting en materialisatie aantonen. Een gepaste belichting, met relevante zonnestand vergroot de leesbaarheid van het model in functie van de gekozen gezichtspunten. Correct geschaalde, door de student zelf ontwikkelde materiaaltexturen worden aangewend voor de belangrijkste gevelmaterialen en interieurelementen. Deze renderings worden digitaal aangeleverd in hoge resolutie en in kleur. Tenslotte wordt er ook een beperkte animatie aangeleverd die een inzicht geeft in de totaliteit van het digitale model.

AANDACHTSPUNTEN

Instructies betreffende de installatie van de benodigde software (de studentenversie van Rhinoceros 7) zullen volgen voorafgaand aan de lancering van de betreffende deelopgave. De benodigde software staat kosteloos ter beschikking voor studenten. Let wel op: de software zal, alvorens op te starten, controleren of je over een (zwevende) licentie beschikt. Hiertoe dient via een VPN-verbinding <https://helpdesk.ugent.be/vpn/> contact gemaakt worden met de licentieserver van de universiteit. Het adres van de server, dat bij installatie van Rhinoceros moet worden ingegeven, is: licrhinoceros.ugent.be

BEGELEIDING

De begeleiding verloopt op eenzelfde manier als bij deelopgave 2.1: via verplichte on campus begeleiding, aangevuld met kennisclips op Ufora.

AGENDA

Vr 15.03

3D modeling (Rhinoceros)

Vr 22.03

geen les (Dies Natalis)

Vr 29.03

geen les (jokerweek)

Vr. 05.04 + Vr 12.04

geen les (paasvakantie)

Vr 19.04 + Vr 26.04

3D modeling (Rhinoceros)

Vr 03.05

visualisatie (Rhinoceros)

Do 09.05

indienen opgave 2.2

Vr 10.05

geen les (brugdag Hemelvaart)

OPGAVE 2.3

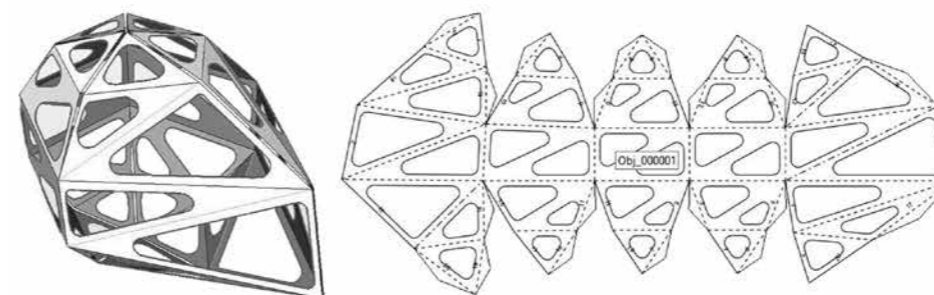
POLYTHENE PAM LASERCUT

OPDRACHT

De laatste deelopgave voor dit vak bouwt verder op het 3D-model dat werd opgebouwd in de deeloefening 2.2, en heeft een papieren lasercut maquette als finaliteit. Op basis van het 3D-model wordt een 2D-uitvouwing van gevels (inclusief gevelopeningen) en vloerplaten gerealiseerd en vervolgens omgezet tot een digitaal bestand om de lasercutter aan te sturen (figuur 4). Elke student werkt één wooneenheid en tussenverdieping op deze manier uit. Per drie studenten worden deze deelmaquettes gestapeld en geassembleerd tot één geheel. De output voor deze deelopgave bestaat uit de maquette zelf en het digitale vectorbestand dat werd aangemaakt om de lasercutter aan te sturen.

BEGELEIDING

De begeleiding verloopt op eenzelfde manier als bij de overige deelopgaves: via verplichte on campus begeleiding, aangevuld met kennisclips op Ufora.

Workflow 3D - uitvouwing - lasercut maquette

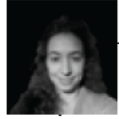
AGENDA

Vr 17.05

Lasercut

Vr 24.05

indienen opgave 2.3

Sotiria Kornaropoulou

Sotiria voltooide haar studies in architectuur (NTUA) en muziek (Conservatorium van Athene) in 2002. Na een studie Design en een stage in Nederland verhuisde ze naar Brussel. Deel uitmakend van 51N4E architecten sinds 2006 en partner sinds 2019, deed ze praktijk- en coachingservaring op in een reeks gerealiseerde en strategische projecten. Haar focus ligt op ruimtelijk ontwerp dat sociale en ecologische inzichten integreert.

Jelle Laverge

Jelle studeerde af in 2007 als Ingenieur-Architect (UGent). Sinds dan is hij werkzaam als onderzoeker aan de vakgroep architectuur en stedenbouw. In 2011 behaalde hij tevens een masterdiplome in de rechten. In 2013 behaalde hij een doctoraat met als onderwerp ontwerpmethodes voor residentiële ventilatiesystemen. Sedert 2015 docent technische installaties en advocaat gespecialiseerd in bouwrecht aan de balie van West-Vlaanderen.

Pauline Clarot

Pauline studeerde in 2018 af als ingenieur-architecte aan de UGent. Na haar stage ging ze aan de slag als projectarchitecte bij architectenbureau Baukunst. Naast het ontwikkelen van haar eigen praktijk waarin architectuurrepresentatie en tentoonstellingsarchitectuur centraal staan is ze sinds 2023 actief als scenografie-verantwoordelijke bij CIVA, het centrum voor architectuur, landschap en stedenbouw in Brussel.

Eva De Bruyn

Eva studeerde in 2012 af als ingenieur-architect (UGent) en volgde bijkomend een programma in Urban Design aan CEPT University, India. Na stages als architect in binnen- en buitenland is Eva sinds 2017 projectleidster bij het Brusselse architectuurbureau 51N4E, waar ze in 2021 partner werd van studio Acte. Ze focust op de stapsgewijze ontwikkeling van complexe stedelijke projecten, waarbij ontwerpend onderzoek en participatie gekoppeld worden aan concrete ruimtelijke interventies.

Ester Goris

Ester studeerde af in 1994 als architecte aan Sint-Lucas Brussel. Van 1997 tot 2013 was ze projectleidster bij Xaveer De Geyter Architecten. Vanaf 2012 start ze met Studio Ester Goris, een multidisciplinaire praktijk waarin architectuur en textiel een centrale rol spelen. www.studioestergoris.com.

Aaron Michels

Aaron studeerde in 2013 af als architect aan KU Leuven - Sint Lucas Gent. Van 2014 tot 2020 was hij eerst als stagiair en later als project-architect actief bij Havana architectuur. In 2017 richtte hij samen met Mira De Winne studio lauka op, een collectief met een voorliefde voor projecten met grote sociale en maatschappelijke belangen. Sinds 2019 maakt studio lauka deel uit van de lijst Beloftevolle Ontwerpers van de Gentse stadsbouwmeester.

Dilara Tuycar

Dilara studeerde af aan de UGent in 2020. Haar thesis, "Tangible Catalogues: A study on Istanbul's Art Nouveau wooden houses", won een masterproefprijs aan de Universiteit van Gent. Ze werkte bij Marge architecten en momenteel bij ALTSTADT, waar ze verschillende projecten begeleidt van historische studies tot herbestedingen en renovatieprojecten. Vanuit deze achtergrond wil ze binnen het atelier de meerwaarde van diverse invalshoeken en ontwerpend onderzoek benadrukken.

Tim Peeters

Tim ontwerpt en bouwt sinds 2007 onderzoekende, experimentele architectuur. In de kleine tot middelgrote ontwerpen van zijn ontwerp-team, wordt onder andere veel aandacht besteed aan empathie en associatie als ontwerpinstrumenten. Projecten worden aangepakt met een eigenzinnig strategisch opportunisme, waarbij nuchtere ingenieurslogica gecombineerd wordt met een voorliefde voor het buitengewone. Vaak zijn verrassende ruimtelijke composities het resultaat. Kleurrijk schetsen is zijn handelsmerk.

Johannes Robbrecht

Johannes studeerde af in 2002 als Ingenieur-Architect (UGent). Sinds 2002 is hij werkzaam bij Robbrecht en Daem architecten, eerst als stagiair en later projectleider, en waar hij in 2012 partner werd, het bureau mee te leiden en meewerkt aan complexe opdrachten. Robbrecht en Daem architecten werd opgericht in 1975 door Paul Robbrecht en Hilde Daem en opereert sindsdien in het brede veld van de architectuur met projecten voor cultuur, gezondheidszorg, woningbouw, publieke ruimte, scenografie, ...

Louise Vanbee

Louise is ingenieur-architect en studeerde aan de UGent. In 2020 ging ze naar de Rijksuniversiteit Groningen om een onderzoeksmaster Arts, Media & Literary Studies te volgen. In 2021 werd ze assistent bij de Vakgroep Architectuur en Stedenbouw. Ze is assistent bij vakken over architectuurontwerp, -geschiedenis en -theorie. Haar doctoraatsonderzoek gaat over de relatie tussen kunst en architectuur, met een focus op vragen rond materialiteit en temporaliteit.

Beatriz Van Houtte Alonzo

Beatriz studeerde af als ingenieur-architect (UGent) en als architectuurhistoricus (UCL). Ze werkte als onderzoeker bij CRIT Architects. Ze publiceert regelmatig essays. Momenteel werkt ze aan een doctoraat over 19de eeuwse woonculturen in Brussel. Vanuit haar internationale en meertalige achtergrond en interdisciplinaire interesses wil ze in het atelier de nadruk leggen op het bewust verwoorden van ontwerpintenties en reflecteren over de bredere maatschappelijke context en impact ervan.

Kris Coremans

Kris (*1960), burgerlijk ingenieur architect/landschaps-architect is deeltijds verbonden aan de vakgroep Architectuur en Stedenbouw en als zelf-standige architect (SSA/XX) actief in de domeinen van de architectuur, de landschapsarchitectuur en de scenografie. In de functie van onderwijsbegeleider aan de vakgroep is Kris betrokken bij de opleidingsonderdelen Waarneming en Beeldende media, Ontwerpleer, Architectuurontwerpen en de Jokerweek.

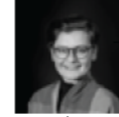
Lisa Janssens

Lisa (*1994) studeerde in 2017 af als ingenieur-architect aan de Universiteit Gent. Ze werkte in Berlijn bij BCO Architecten en Trutz von Stuckrad Penner Architekten. Sinds 2019 is Lisa als projectarchitect bij ectv architecten Els Claessens Tania Vandebussche betrokken bij zowel publieke als private projecten, met een sterke focus op nieuwe collectieve woonvormen. Samen met Lisa Desager publiceerde ze 'Ingressi Milanesi, designing the in-between' in 2021 bij A&S Books.

Asli Çiçek

Asli is opgeleid aan de Academie voor Schone Kunsten in München en woont sinds 2005 in Brussel. Ze werkte voor Gigantes Zenghelis Architects en Robbrecht en Daem architecten voordat ze in 2015 haar eigen praktijk oprichtte met een focus op tentoonstellings-architectuur. Momenteel doceert ze aan UHasselt en is gastprofessor aan de UGent. Ze levert regelmatig bijdragen aan architectuur-en kunstpublicaties, was co-redacteur van het 11e Architectuurboek Vlaanderen en is redactielid van OASE journal voor architectuur.

Malgorzata Maria Olchowska

Gosia studeerde architectuur in Polen en het Verenigd Koninkrijk, voordat ze afstudeerde aan de TU Delft. Gosia werkte als architect bij advt (De Vylder Vinck Taillieu), muurmuur architecten, Bovenbouw Architectuur. Tegelijkertijd ontwikkelde ze een onafhankelijke praktijk met focus op grafiek en representatie van architectuur. Haar werk was te zien in verschillende tentoonstellingen o.a. in Gent, Antwerpen, Londen, Kaunas, Tel Aviv, Montreal.

Ruben Verstraeten

Ruben (1972) is verbonden aan de vakgroep sinds 2003, waar hij de eerste lessen Digitale Ontwerptechnieken (DOT) verzorgde. Daarnaast is hij werkzaam als zelfstandig architect. In 2012 behaalde hij zijn PhD en sindsdien werkt hij samen met het team aan de verdieping en verbreding van de DOT opleidingsonderdelen. Parametrisch ontwerp, digitale fabricatie, generatief en op regels gebaseerd ontwerp vormen hierbij de voornaamste invalshoeken.

Mohamed Moubile

Mohamed (1992) studeerde in 2018 af als burgerlijk ingenieur architect aan de UGent en is sindsdien verbonden aan de vakgroep waar hij als praktijkassistent onderwijs verzorgt in de opleidings-onderdelen digitale ontwerptechnieken. Naast zelfstandig ingenieur-architect is Mohamed actief bij verschillende studie bureaus die graag de kruising tussen het architecturale en digitale veld opzoeken.

Maarten Van Den Driessche

Maarten (*1979) is hoofddocent aan de Universiteit Gent, waar hij 'Ontwerpleer' en 'Architectuuractualia' doceert. Zijn huidige onderzoek focust op ontwerpmethodologie, ontwerpmethoden en medialiteit, architectuurkritiek, architectuur-beleid, het typologische denken in de architectuur.

Laura De Jonge

Laura studeerde in 2022 af als ingenieur-architect aan de Universiteit Gent. Vervolgens werd ze assistent aan de Vakgroep Architectuur en Stedenbouw, Universiteit Gent. Haar doctoraatsonderzoek gaat over water(her)gebruik in gebouwen.

Yves Coussemment

Yves studeerde in 2001 af als ingenieur-architect aan de Vakgroep Architectuur en Stedenbouw, UGent. Als praktijkassistent is hij sinds 2009 aan de vakgroep verbonden voor de vakken Waarneming & Beeldende Media I & II. Zijn professionele artistieke activiteit bevreemdt en ondermijnt op multimediale wijze de noties van zekerheid en zichtbaarheid in de bemiddeling van een ruimere verstandhouding ten aanzien van leven en dood. Vanaf 2018 startte hij ook een onafhankelijke schilderspraktijk onder het pseudoniem Franz Anaïs.

Adriaan Verwee

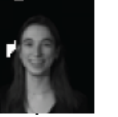
Adriaan is beeldend kunstenaar. Hij studeerde beeldhouwkunst aan KASK en doceert Waarneming en Beeldende Media aan de UGent. Hij nam deel aan verschillende tentoonstellingen in binnen en buitenland: Heterotopias, Thessaloniki Biënnale 2007; Solo Objects, Arco Madrid Art Fair-Madrid 2013; Other peoples trades, Arcade, Londen 2012; Come se niente fosse, Emergent, Veurne 2016. In 2014 gaf hij een overzichtstentoonstelling in Museum M, Leuven.

Silke Van Geeteruyen

Silke is burgerlijk ingenieur architect afgestudeerd aan de UGent in 2017. In hetzelfde jaar startte ze haar loopbaan bij studie bureau Ney&Partners, waar ze als project-architect verantwoordelijk is voor het ontwerp en de coördinatie van grootschalige infrastructuurprojecten (zoals de herinrichting van het oostelijk deel van de ring rond Brussel) en geometrisch complexe kunstwerken (zoals de voetgangersbrug over de Watersportbaan). Sinds 2019 is ze ook actief als praktijkassistent aan de Ugent binnen de DOT-onderzoeksgroep.

Willem Bekers

Willem (*1979) werkte als projectarchitect voor het Antwerpse IEA (Import Export Architecture) en het Amsterdamse MKA (Marc Koehler Architects) aan diverse private en publieke opdrachten. Sinds 2005 is hij actief binnen de vakgroep, eerst als praktijkassistent binnen het vakgebied digitale ontwerptechnieken en sedert 2016 als voltijds assistent met een doctoraatsonderzoek op het kruispunt tussen digitale onderzoekstechnieken en constructiegeschiedenis.

MARTINI

MARTINI

MARTINI

Menu
Mouton 15F
Grandin 15F
Sardines 9F
Sole 20F
Douceur 10F
PETIT Douceur 30F

Soupe de Poissons
10F
calamar Fruits 9F

TWEEDE BACHELOR
2023-2024

4	ARCHITECTUURONTWERP II	Jan Mannaerts & Johan Lagae Anke Blommaert, Hong Wan Chan, Kris Coremans, Lando De Keyzer, Servaas De Wandel, Elke Dhaenens, David Dhooge, Kaat Janssens, Lisa Janssens, Bart Melort
28	ONTWERPLEER II : STADSANALYSE	Kristiaan Borret Elke Dhaenens, Joris Kerremans, Carmen Van Maercke
32	ATELIER WAARNEMING & BEELDENE MEDIA II	Asli Çiçek Kris Coremans, Yves Coussement, Adriaan Verwee
34	BIO	

Voor zijn solotentoonstelling 'Donogoo Tonka' in S.M.A.K. Gent in 2016, mat Rinus van de Velde zichzelf een rol aan in het surrealistische en satirische verhaal van Jules Romains' gelijknamige filmscript. In het verhaal staat de carrière van een geograaf op het spel nadat wordt ontdekt dat hij een stad in Zuid-Amerika heeft verzonnen. Een jongeman met zelfmoordgedachten vindt plots een nieuw levensdoel: hij wil de reputatie van de geograaf herstellen en start een fanatieke promotie van de fictieve stad. Hilarische ontwikkelingen leiden tot de werkelijke stichting van de stad, een gegeven dat vragen oproept over de waarheid van wetenschappelijke kennis en de historische keten van oorzaak en gevolg.

Met het jaarthema Jonge Stad – aansluitend op de manifestatie Ghent European Youth Capital die dit jaar in de stad loopt – nodigen we jullie als jonge ontwerpers een jaar lang uit tot fanatieke verbeelding en promotie van de fictieve stad van de jeugd. Ontwerponderzoek naar de ware veerkrachtige stad van de toekomst, rond uitdagingen als klimaatrobustheid, oplossingen rond betaalbaar en duurzaam wonen, de plek van jongeren- en subculturen in een steeds meer vermarkte stad, en andere actuele sociaal-maatschappelijke uitdagingen, voor en door de generaties van morgen.

Net als bij Rinus Van de Velde ontstaat deze stad in het atelier op de vrijplaats van de papieren output, binnen een eigen, academisch universum. De verzonnen stad handelt over, en verhoudt zich op relevante wijze, tot de realiteit, maar hoeft op zich niet te kunnen bestaan... Of het moest zijn dat hilarische ontwikkelingen zouden leiden tot een werkelijke stichting!

Het werk 'Deep in the jungle of our fiction' van Rinus Van de Velde werd door de jongeren opgenomen in de tentoonstelling: *Kleine catalogus van de Collectie van het S.M.A.K.* (2021), waarbij 9 curatoren tussen 13 en 16 jaar oud in 3 zalen hun eigenzinnige selectie van werken uit de collectie van het S.M.A.K. presenteerden.

“Wat voor de een symbool staat voor de bruisende gezelligheid in de hoofdstad, blijkt voor de ander een verschraving van de publieke ruimte. De terrasjes in Brussel beroeren. Ze staan niet alleen in de weg, ze verdringen bovendien andere activiteiten in de stad. Vooral jongeren klagen dat ze niet langer meetellen in de stadsontwikkeling van het Brusselse stadscentrum. Onder de roepnaam Free 54 eisen zij het recht op de stad. (...) De vraag van jongeren gaat verder terug. Al in 2016 voerde Free 54 actie tegen het verdwijnen van banken op het Sint-Katelijneplein. 54 was sms-taal voor Sainte-Catherine, de favoriete hang-out voor jongeren uit de omliggende middelbare scholen. Toenmalig schepen Marion Lemesre (MR) had toen vooral oor voor de handelaarsvereniging en verbood dat jongeren hun boterhammen eten op de stoep van de kerk.

In retrospectief functioneerde Free 54 als de kanarie in de kolenmijn. De terrasjes op het Sint-Katelijneplein waren klein bier tegenover het hypercentrum van Brussel vandaag. (...) De stad als variatie op het themapark, de kritiek van Michael Sorkin uit de jaren negentig is actueler dan ooit. De logica van de shoppingmall domineert de politieke verbeelding. Elke vierkante meter wordt gebruikt voor mercantiele activiteiten, elk moment opgevuld met festiviteiten. Vlotte doorstroming van dagjestoeristen is de ultieme uitdaging. (...)

De kritiek van de stad als themapark betrof evengoed het einde van de publieke ruimte. In de shoppingmall is geen plaats voor politieke manifestaties. Lieven De Caeter betreurde al eerder de teloorgang van de Beurs als podium voor de vele betogingen in Brussel. Maar in de shoppingmall is evenmin plaats om te lanterfant. De shoppingmall kent alleen consumenten, lastige buurtbewoners zijn er niet, hangjongeren worden door de security naar de uitgang begeleid. Dat precies jongeren actie voeren in Brussel is geen toeval. Het probleem van de hangjongeren is dan ook een ideologische misvatting eigen aan de shoppingmall. De pretactiviteiten die halvelings bedoeld zijn om jongeren te entertainen, sluiten hen uiteindelijk uit van deelname aan de stad. En met de actie Free 54 tonen zij zich veel meer geëngageerd dan menig ander. Met het recht om rond te hangen strijden de jongeren tegen de uitverkoop van de publieke ruimte en voor een stadsontwikkeling die oog heeft voor buurtbewoners.”

Gideon Boie, “De Hoofdstad is geen Shopping Mall”, Opiniek artikel in De Standaard, 17 augustus 2023

Gent wordt in 2024, gedurende één jaar, jongerenhoofdstad. De titel Europese Jongerenhoofdstad wordt elk jaar uitgereikt door het European Youth Forum, een platform van meer dan 100 Europese jongerenorganisaties. Het Gentse project heet ‘We are the city’ en is opgebouwd rond drie thema’s: vrijwilligerswerk en burgerschap bij jongeren stimuleren (engage), fysieke en mentale ruimte voor jongeren creëren (empower) en bouwen aan een warme stad waar jongeren zich veilig voelen (care).

Het thema Jongeren en Stad, koppelen we aan een andere uitdaging van formaat. Er woedt in de stad Gent, in Vlaanderen en bij uitbreiding het gehele West-Europese continent een crisis die niet meer te ontkennen valt: grote groepen mensen komen niet meer aan wonen toe, nochtans een grondrecht voor elk individu. Bovenop deze woekerende wooncrisis, komen de klimaat- en grondstoffencrisis en sterk verschuivende economische en maatschappelijke evenwichten.

Zoals zowel de Vlaams Bouwmeester als de Gentse Stadsbouwmeester stellen in hun ambitiesnota’s, zijn de gekende woonmodellen geheel ontoereikend als antwoord op deze nieuwe condities. Het stelt ons ontwerpers voor een verpletterende verantwoordelijkheid – we moeten op zoek naar afdoende ruimtelijke antwoorden die inzetten op kwalitatieve verdichting, een afgemeten collectiviteit die de footprint van het wonen helpt reduceren, duurzame, compacte en inclusieve woontypes die bouwbaar en demonteerbaar zijn met een minimale milieupact, en die gerealiseerd kunnen worden tegen een betaalbare prijs.

We werken dit jaar aan 4 opgaves rond Jongeren en Wonen:

HAM

Als publieke poort naar het typische pleinbeluik Ham, wordt een hybride woning ontwikkeld voor een gezin en 2 studenten. Het type laat enerzijds toe te komen aan het recht op betaalbaar wonen en anderzijds de studenten opnieuw de kans te geven om in de stadsbuurten te wonen en daar te participeren aan het buurtleven als volwaardige bewoners. Op die manier heeft de woning groei- en krimppotentieel en een extra inkomen die helpt de hoge bouwkost in te lossen. De oefening is een zoektocht naar het evenwicht tussen de privacy van de bewoners en de mogelijkheden van het samenleven onder één dak.

BOEK VII

In boek VII van zijn beroemde traktaat over architectuur, exploreert Serlio de adaptaties die nodig zijn bij implementatie van de ideale typologische modellen in een reële context. Vertrekkend van de abstracte plantekeningen uit Serlio’s boek VII, ontwikkelen we hedendaagse modellen voor specifieke, collectieve vormen van jongerenwonen.

De output wordt een uitgave waarin alle ontwerpen gebundeld een overzicht geven van woonmodellen voor jongeren in de stad. Een addendum voor Boek VII. Het addendum wordt op het einde van het eerste semester gelanceerd met tentoonstelling en receptie.

DE KIOSK IS DOOD, LEVE DE KIOSK

Bevraagd door de Bouwmeester in aanloop naar het werkjaar Gent Jongerenhoofdstad, benoemden participerende jongeren de “kiosk” als één van de ruimtelijke types waar zij nood aan hebben. Als een middel om een eigen plek te verwerven in de publieke ruimte van de stad.

De opgave roept kwesties op rond de relevantie van dit type vandaag, rond gebruik van publieke ruimte en de uiteenlopende, vaak conflicterende claims die erop rusten. Onder de titel “De Kiosk is dood, leve de kiosk” gaan we op zoek naar een treffende interventie die plek maakt voor jongeren in de publieke ruimte van Gent Zuid. De vraag is maar zeer of dat dan een kiosk zou moeten zijn...

TUSSEN STAD

De laatste opgave wordt de architecturale uitwerking van een pilootproject rond jongeren en collectief wonen in de Denderstreek.

De opgave sluit aan op de resultaten van het vak Ontwerpleer II – Methodes van stadsanalyse die over de Denderregio handelt. Aan de hand van de analyse in Ontwerpleer II worden strategische kwesties en locaties in kaart gebracht, waar architectuur een reële nood of lacune kan invullen, en startpunt kan zijn van een stedelijke of landschappelijke transformatie. De eigenlijke programm definitie en sitekeuze zal pas na de posterbeurs van het vak Ontwerpleer II vastgelegd worden.

In deze laatste architectuuropgave komen alle thema’s en focuspunten uit voorgaande oefeningen samen. Er wordt gewerkt naar een volledig architectuurdossier dat voor een jury zal worden gepresenteerd.

Het atelierjaar zal op regelmatige basis ondersteund worden door thema-lezingen, die gericht dieper ingaan op algemene thema’s of specifieke aspecten van de opgaves. In de vrijplaats van het atelier willen we ruimte maken voor experiment, uitwisseling en discussie. Je ontwikkelt verder een persoonlijke ontwerpmethodode, kritische houding ten opzichte van ruimtelijke vraagstukken en leert spreken over architectuur. We nodigen je uit om de ateliersessies als intense interactiemomenten met je begeleiders én medestudenten te beleven. Geen mini-jury’s, maar boeiende contactmomenten waarbij je als jonge ontwerper gecoached wordt in je ontwerpzoektocht.

De ploeg van ontwerpbegeleiders is divers, en weerspiegelt zo enkele van de vele domeinen en invalshoeken die de hedendaagse architectuurpraktijk kenmerkt. In een wereld in transitie, verschuift onvermijdelijk de rol van de architect, en is die haast versplinterd tot een kaleidoscoop van mogelijkheden. Hetgeen ons bindt, is een kritisch redeneringsvermogen en creatief-methodologisch denken dat de basis vormt van het ontwerpen.

Het moet duidelijk zijn dat de begeleiders geen vooraf bepaalde ‘juiste’ oplossing hebben voor elke opgave, maar dat het ontwerp wordt aangejaagd door de creativiteit en persoonlijke, originele ambities van de student-ontwerper. Samen zoeken tijdens de ateliermomenten moet op het eerste plan staan. Daarbij roepen we als begeleidingsteam iedere ontwerper op om fundamenteel op zoek te gaan, en het kritisch experiment niet te schuwen. Je zal merken dat de beschrijving van de opgaves in deze krant vooral inhoudelijk is, en de concrete afspraken van deliverables en dag tot dag planning minder gedetailleerd is. Via Ufora zullen we communiceren omtrent concrete aspecten van de opgave of wijzigingen in afspraken – gelieve dus het Ufora-platform goed op te volgen.

Met de Roadtrip Hamburg stelen we de reis terug die ons eertijds is afgenomen door corona. Met enkele busjes trekken we op roadtrip langsheen projecten die je veelal moeilijk op eigen houtje bereikt, onderbouwd met lokale contacten in het academische en culturele veld. Maar reizen is zo veel meer: het is samen op ontdekking gaan, elkaar leren kennen, plezier maken en feesten. De reis is niet verplicht, maar warm, warm aanbevolen. We plannen de reis in de 2de helft van de paasvakantie, 10-14/apr. Zo blijft de intersemesteriële lesvrije week na de januari-examens vrij van Architectuur!

Het hele team Architectuurontwerp II wenst je een intens, inspirerend ontwerpjaar en vooral veel ontwerplezier! We kijken uit naar het gezamenlijk ontwerponderzoek van de Jonge Stad, promotie van een radicaal vrij gedroomde, fictieve stad van morgen.

OPGAVE 1.1

HAM

AANLEIDING

Gent kampt met een ernstig tekort aan gezinswoningen en in het bijzonder aan betaalbare huizen. De gemiddelde aankoopprijs voor een gezinswoning is op één jaar tijd met 10% gestegen en ligt nu op +/-370.000€. Om de druk op de woonmarkt te verlichten is door het stadsbestuur besloten de studenten uit de reguliere woningmarkt te weren in de hoop dat op die manier appartementen en huizen opnieuw vrijkomen voor gezinnen.

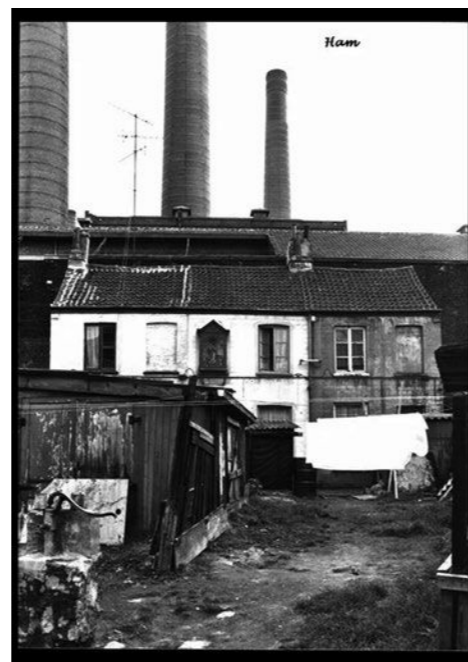
Aan de andere kant blijft de vraag naar studentenkamers stijgen. Gent hoopt dit op te vangen door een schaalvergroting op te leggen aan nieuwe bouwprojecten voor studentenhuisvesting. Voor verbouwingen van bestaande woningen wordt een minimum van 30 units geëist, voor nieuwbouwprojecten loopt dit op tot 50 units. Het is dus niet meer mogelijk om zonder domiciliëring een huis te betrekken als student. Omdat het aanbod van UGent eerder beperkt is en de wachtlijst vandaag op 1300 staat, wordt de populatie van 'verborgen Gentenaren' naar de grootschalige en vaak dure private ontwikkelingen verbannen.

In de opgave 'HAM' formuleren we een andere piste om enerzijds tegemoet te komen aan het recht op betaalbaar wonen en anderzijds de studenten opnieuw de kans te geven om in de stadsbuurten te wonen en daar te participeren aan het buurtleven als volwaardige bewoners. We gaan uit van een wijziging van het reglement waarbij toegelaten wordt een gezinswoning uit te rusten met een extra unit voor jonge bewoners. Het profiel van de 'extra' bewoners kan uitgebreid worden naar alle personen die op zoek zijn naar een tijdelijk onderkomen: expats, dakloze, toerist,... Op die manier heeft de woning groei- en krimppotentieel en een extra inkomen die helpt de hoge bouwkost in te lossen. De oefening is een zoektocht naar het evenwicht tussen de privacy van de bewoners en de mogelijkheden van het samenleven onder één dak. Tussen het tijdelijk wonen (de student) en het permanente verblijf (het gezin). De site van deze opgave ligt tussen het Stapelplein en Ham in Gent

LOCATIE

Het onderzoek en ontwerp van een gezinswoning met studentenkamers ligt op de site van het beluik HAM. Het pleinbeluik, gebouwd in 1862 en bestaat uit een driehoekige open ruimte omgeven door 26 woningen. De woningen zijn eenzijdig georiënteerd naar de binnenzijde van het beluik

en het geheel vult de volledige kern van het bouwblok. De figuur van het beluik verschijnt aan Stapelplein en Ham met 2 stegen elk geflankeerd door 2 hoekwoningen. Het zijn deze hoekpercelen die het voorwerp zijn van de oefening. We maken abstractie van de bestaande hoekgebouwen, niet van de opgelegde perceelsgrenzen. De open ruimte van het binnengebied is vandaag geprivatiseerd. Voor deze oefening wordt dit opnieuw publiek terrein en vormen beluik en poort- hoekwoningen één geheel. Dit wordt nog versterkt door de mogelijkheid om de steeg deels te overbouwen. Elk hoekperceel heeft 2 oriëntaties langs de Oost West-as van de doorsteek.

Beeld: <https://www.gent-geprent.com/beluiken>

OPDRACHT

Per 2 studenten worden 2 kavels toegewezen van ongeveer elk 65m². Op deze kavel wordt gevraagd een poortgebouw met twee woningen te ontwerpen voor het bestaande pleinbeluik. Elk van de woningen bestaat uit een familiewoning (2à3 slaapkamers: +- 110m²) gecombineerd met 2 kamers met eigen sanitair en gedeelde keuken (+-50m²). De kamers laten een tijdelijk verblijf toe voor een student, expat, dakloze, toerist ... en kunnen specifiek worden geschakeld zodat de familiewoning de mogelijkheid heeft te groeien

en krimpen in de tijd. De verschillende units functioneren onafhankelijk van elkaar maar verschijnen samen. Per duo wordt een uitspraak gedaan over de volumetrische inpassing in de onmiddellijke context en reageren op het (toekomstige) statuut van de straat en het beluik. De adressering en circulatie vormen een cruciale schakel in het verder ontwerp. Delen van het ontwerp kunnen gemeenschappelijk ontworpen worden en een meerwaarde betekenen voor het geheel.

De geometrie en rooilijn van het perceel ligt vast. De bestaande volumetrie bepalen de maximale enveloppe van het ontwerp. Een bijkomende conditie is dat de bestaande toegang tot het beluik overbouwd mag worden. De publieke doorgang dient minimum 3m30 breed te zijn (bestaande toestand) en 4m hoog.

AANDACHTSPUNTEN

De focus van de opgave ligt op de zoektocht naar en experiment voor een nieuwe woontypologie. Wat is de visie van het wonen en hoe speelt de architectuur in op de (veranderende) noden van de verschillende bewoners? Daarnaast wordt er sterk ingezet op het ontwikkelen van een sterk woonplan. Oriëntatie, circulatie, leesbaarheid (i.f.v. adressering), zichten en de relatie met de onbebouwde ruimte bepalen de kwaliteit van de woning. Het documenteren van de site met schetsen en foto's is cruciaal voor het welslagen van deze opgave.

DOCUMENTEN

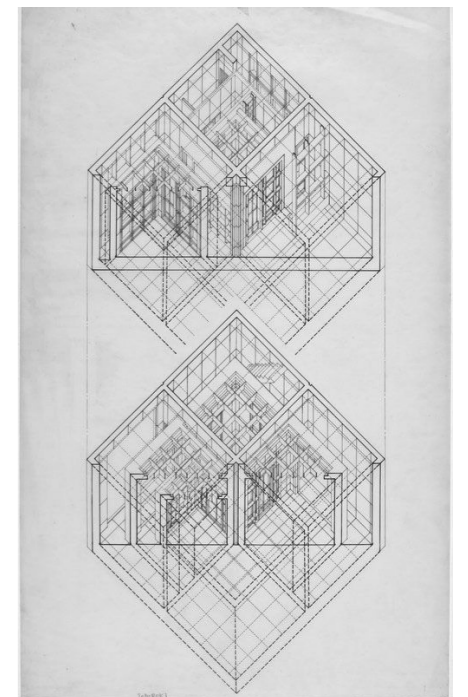
Het inplantingsplan en het gabarriet van de bestaande toestand wordt ter beschikking gesteld op ufora. Per duo wordt de kwaliteit van het perceel geanalyseerd en een volumetrie voor het poortgebouw ontwikkeld aan de hand van een inplantingsmaquette op 1:200. In het verder verloop van de oefening zal elke student één woning (familiewoning + 2 kamers) individueel uitwerken. In elk van de verschillende fases zal een continue wisselwerking en aftoetsing noodzakelijk zijn binnen elk duo. In onderstaande agenda wordt per week een grafisch document uitgelicht

waarop in de ateliersessie specifiek begeleid zal worden. Door per week in te zetten op een specifiek document wordt er cumulatief op zowel volumetrie, schema, gevelcompositie als snede gewerkt. Zowel het gevraagde document als de werkdocumenten worden wekelijks geactualiseerd ter illustratie van het ontwerpproces.

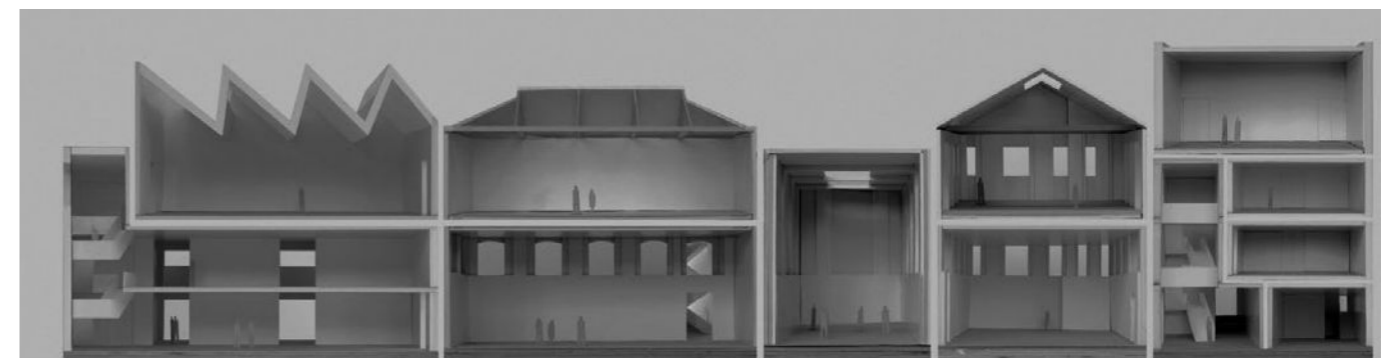
VOLUME EN COLLAGE

Voor de eerste begeleiding wordt een volumeonderzoek voorgesteld in een inplantingsmaquette van het gehele bouwblok en de onmiddellijke omgeving (één per begeleidingsduo) gemaakt op schaal 1:200.

Daarnaast wordt een collage gemaakt (A3) die een ontwerp-intentie uitgedrukt en die de relatie tussen de verschillende gebruikers verbeeldt.

Hiromi Fujii house within a house, 1976, plan

Caruso St. John Newport Street Gallery

SCHEMA

De ontwerpintentie wordt vertaald naar een set aan schema's waarop de adressering, buitenruimte en de collectieve ruimte worden aangeduid. De schema's tonen aan hoe de circulatie de verschillende planonderdelen verbindt en dwingt om de krijtlijnen vast te leggen voor de verdere ontwikkeling van het plan.

PLAN EN GEVEL

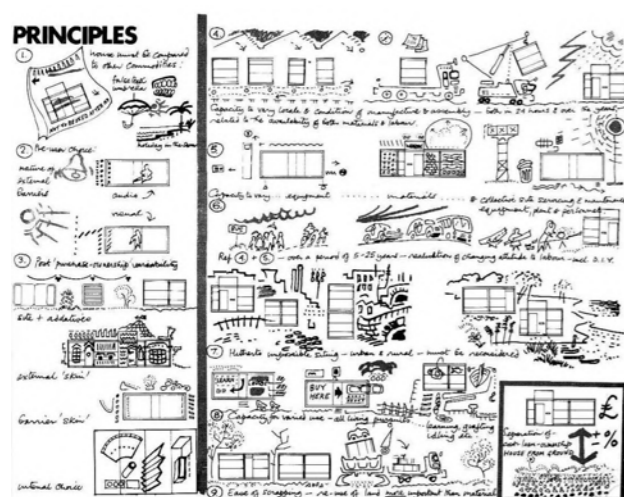
Het schema wordt omgezet in een gedetailleerd plan, waar tijdens de begeleiding dieper wordt op ingegaan. Daarnaast worden de geleding van de (publieke) gevels onderzocht aan de hand van een bas-reliëf op schaal 1.100. Door een compositie te maken met verschillende lagen papier/karton op elkaar, wordt een uitspraak gedaan over de geleding, materialisatie en diepte van de gevel.

SNEDE EN VOORSTELLING

Er wordt specifiek gevraagd (verschillende) snedes te maken. Het verschil in plafondhoogtes, de verticale relatie tussen de verschillende programmaonderdelen als de relatie met de straat en buitenruimtes worden in de snede grondig onderzocht.

IN TE DIENEN DOCUMENTEN

Als einddocumenten worden de specifiek gevraagde documenten per week geactualiseerd en ingediend. Er wordt een manier gezocht om het proces te verbeelden én een maquette op 1.100 ingediend. De maquette is zo ontworpen dat ze duidelijk de indeling van de woning laat zien. De richtlijnen voor de maquette zullen ten gepaste tijde via Ufora meegedeeld worden. De jury zal achter gesloten deuren gebeuren.

Housing Research, Cedric Price, 1971

gevels Ham en Stapelpein

AGENDA

Ma 25.09

- 09:30 jaarintro + intro opgave
- 10:30 voorstelling team ontwerpbegeleiding
- 11:00 openingslezing jaarthema
- 14:00 wandeling wijk

Ma 02.10

- 09:15 Begeleiding 'volume en collage' (in duo)
- 18:00 algemene feedback in atelier

Ma 09.10

- 09:15 begeleiding 'schema'
- 18:00 algemene feedback in het atelier

Ma 16.10

- 09:15 begeleiding 'plan en gevel'
- 18:00 algemene feedback in het atelier

Ma 23.10

- 09:15 Begeleiding 'snede en voorstelling'
- 18:00 Algemene feedback in atelie

Ma 30.10

- 09:00 Indienen opgave
- 10:00 intro opgave 1.2

OPGAVE 1.2

BOEK VII

AANLEIDING

SEBASTIANO SERLIO'S BOEK VII

Sebastiano Serlio (Bologna, 6/9/1475 – Fontainebleau, 1554) was een Italiaans theoreticus en architect van de late renaissance. Serlio staat vooral bekend om zijn gepubliceerde traktaten over architectuur die hebben bijgedragen aan de verspreiding van de renaissance in West-Europa. Hij zette een reeks op van 8 boeken, waarbij het boek VIII, over militaire constructies, nooit voltooid werd, en boeken VI en VII slechts na zijn dood verschenen. De eerste boeken handelen over de algemene basisbegrippen, regels en antieke voorbeelden van de bouwkunst, terwijl boek VI het 'woontype' beschrijft: 'modellen voor woonhuizen voor alle bevolkingslagen, van boer tot koning'. Intrigerend is de vaststelling dat deze types in hoge mate collectief bewoond werden – zij het in andere maatschappelijke verhoudingen – en hiertoe robuust en strategisch werden bedacht. In boek VII exploreert Serlio de adaptaties die nodig zijn bij implementatie van de ideale typologische modellen in een reële context. Onder meer de inwerking van grillige percelen of reliëf worden besproken en geïllustreerd met fascinerende, haast abstracte vingeroefeningen die de kracht van een planopzet rijmen met de schijnbare willekeur van de context. Wat verschijnt behoudt in essentie de formele principes en compositie, maar buit de incidenten uit tot opportuniteiten. Het resultaat is per definitie rijk gelaagd en complex, de werkelijkheid corrumpert het ideale type tot stedelijke bouwsteen.

Boek VII van Serlio werd 35 jaar na zijn dood gepubliceerd door Jacopo Strada (Mantua, 1515 - Wenen, 1588). Wat opvalt is dat Strada het manuscript bewerkt en aanpast, onder meer met een ander pagina-formaat en bladspiegel. Ook de tekeningen worden bijgewerkt. De aanleiding hiertoe is vandaag niet gekend, maar de vaststelling blijft dat 35 jaar na Serlio's dood, het boek een update kreeg.

Met deze opgave wagen we ons aan een nieuwe actualisatie, een hedendaags addendum als het ware aan Serlio's boek VII. De abstracte vingeroefeningen voor collectieve woontypes uit Serlio's manuscript, nemen we als vertrekpunt voor een compositie en adaptatie op een reële site hier in Gent. We starten met een snelle opzet van de 'Parti Pris', grondspoor en vertrekpunt van de compositie op de plek, die we – stevig bezoedeld door de context – uitwerken tot een hedendaags collectief woongebouw. In de binnenkern van een bouwblok schakelen we die woongebouwen tot een woonwijk, waarbij opnieuw onderhandeld en geadapteerd wordt met bure

Pianti di Roma, Piranesi

en context. Tenslotte werken we het casco-ontwerp van het collectieve woongebouw uit tot een specifieke vorm van jongerenwonen.

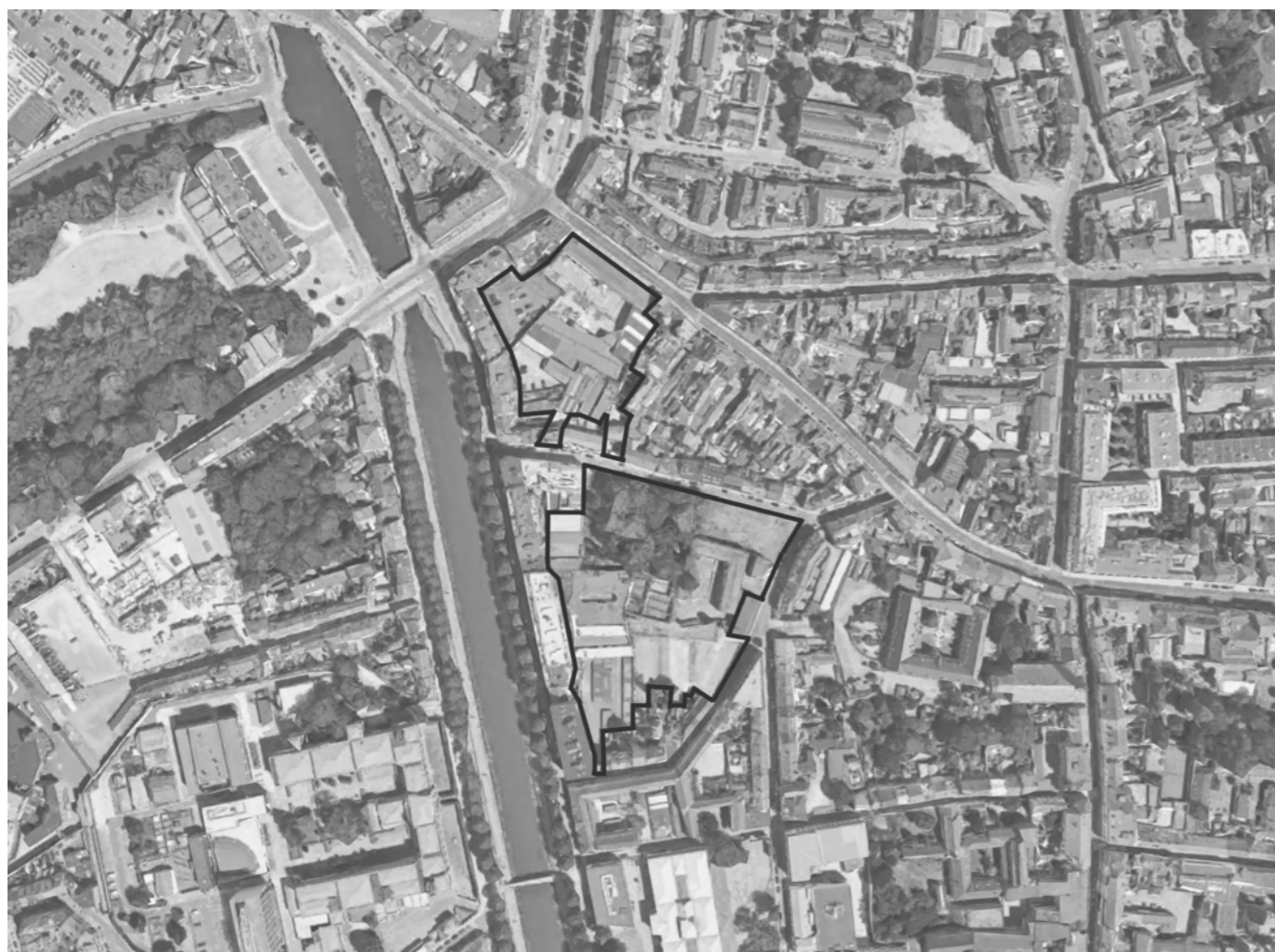
De output wordt een uitgave waarin alle ontwerpen gebundeld, een overzicht geven van woonmodellen voor jongeren in de stad. Een addendum voor Boek VII. Het addendum wordt op het einde van het semester gelanceerd met tentoonstelling en receptie.

SITE

De gekozen site situeert zich in het stadscentrum, aanleunend bij de historische 'Kuip van Gent'. De site beslaat 2 ruime, onafgewerkte bouwblokken, van elkaar gescheiden door het sympatieke straatje Akkerstraat. De omliggende bebouwing is sterk variërend in schaal, met grootschalige appartementsgebouwen langsheen de Coupure, tot grondgebonden woningen langsheen Akkerstraat en Rasphuisstraat. Het spontaan gegroeide microbos aan de Akkerstraat wordt integraal bewaard als waardevolle binnenstedelijke natuurzone.

Omdat we geen nieuwe buitengebieden willen aansnijden, noch enig groen willen schrappen, kiezen we voor een inbreiding in de bestaande, constant veranderende stad. Via insnijdingen in het bouwblok, hier ter plaatse van de verharde restruimte, wordt 'architectonische tussenruimte' geboden voor een nieuw netwerk van deze verdichtingstypologieën.

Door het opnemen van semi-openbare of collectieve elementen kan gelaagdheid en een verwevenheid tussen

Site boek VII

de afzonderlijke woningen, de collectieve woongebouwen onderling en hun woonomgeving in dit stedelijk weefsel geïntroduceerd worden. Het is een re-enscenering van een bestaand bouwblok waarbij groene doorgangsroutes het geheel doorwaadbaar maken en er een samenhangende, nieuwe dynamiek kan ontstaan tussen de openbare ruimte en het private.

Een netwerk aan percelen verdeelt de open binnengebieden. Elk duo ontwerpers krijgt een perceel toegewezen in combinatie met een compositorische voorbeeldoefening uit Serlio's Boek VII. Percelen kunnen grenzen aan bestaande achterkanten, aan verschillende soorten straten, aan groen of aan percelen van collega-ontwerpers. Elk van die randvoorwaarden zal impact hebben op de adaptaties van Serlio's compositie, en zo evolueren tot een eigen, contextgevoelige opzet voor een collectief woongebouw. Samen vormen de percelen een casco-woonwijk, inbreidingsvoorstel voor verantwoorde kernverdichting en de afwerking van beide bouwblokken.

OPDRACHT

De opdracht bestaat uit het ontwerp van een collectief woongebouw, met een krachtige opzet en gevoelige inpassing in de complexe stedelijke context.

De opgave start met enerzijds een grondige lezing van de site en anderzijds met de studie/interpretatie van het model uit Serlio's Boek VII. Volgens de 'beaux-arts' methode vertrekt de opgave met de snelle, krachtige opzet van de Parti Pris. Deze wordt in enkele sessies uitgewerkt tot een volwaardig collectief woongebouw, waarbij circulatie, statuut buitenruimtes, structurele principes en gevelschema worden vastgelegd. Van de collectieve ruimtes wordt een gebruikswijze geïllustreerd.

Serlio's modellen worden aangepast, maar met behoud van hun karakteristieken. Het is belangrijk om te zien hoe de evolutie en aanpassingen van de basistypologie tot stand komen, zodat het geheel blijft werken en de kwaliteiten afgestemd worden op de site. Gezien het een netwerk van verdichtingstypologieën betreft, zal er de nodige onderlinge afstemming moeten gebeuren. In die optiek kunnen de verschillende sites, modellen en duo's elkaar versterken en

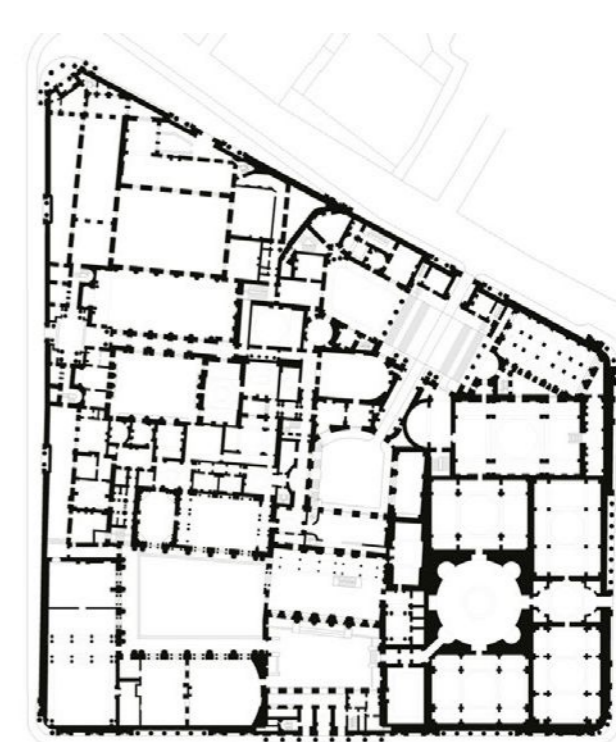
naar een hoger niveau tillen door de nodige afwisseling, spanning en frictie te cultiveren.

Eens het opzet en de strategische keuzes als inplanting en statuut buitenruimtes (publiek, collectief, privaat), collectieve circulatie en ontsluiting, structuur en grondspoor, ... vastliggen, wordt het model verder uitgewerkt tot een specifieke collectieve woonvorm voor jongeren.

Voorbeelden van deze woonvormen: atelierwoningen voor jonge kunstenaars/ambachten, safehouse voor jongeren, jeugd detentiehuis, jeugdzorgwonen met leefgroep, clusterwonen voor studenten, internaat, jeugdherberg, ...

Het project ambieert exemplarisch te zijn in publicatie en bestaat dus maar bij de kracht van de documenten. Net als bij Serlio's Boek VII, zal uiteindelijk het ontwerp ontdaan worden van zijn context, en als model ten tonele gevoerd. Doorheen de opdracht wordt gefocust op een éénduidige output: 1 pagina met plan, snede en gevel van het model, 1 pagina met foto van de maquette, zonder context. Alle andere ontwerpmiddelen (schetsen, werkmaquettes, collages, ...) zijn uiteraard noodzakelijk en essentieel tijdens het ontwerponderzoek.

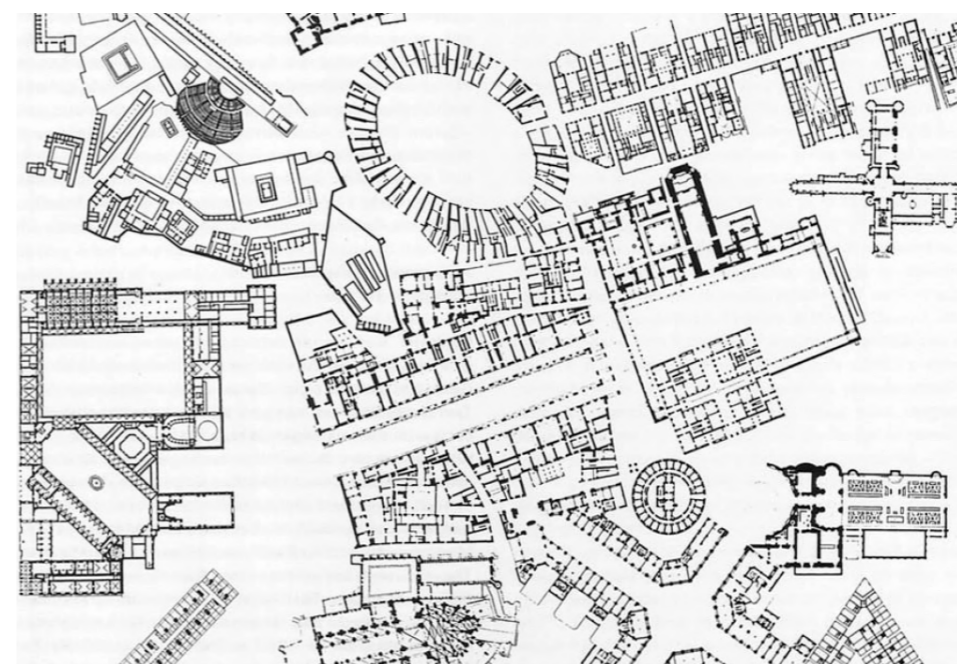
De opgave eindigt met de publicatie van het addendum van Boek VII: modellen voor jongerenwonen in de stad. Elke pagina en elke maquette uit de publicatie zal bij de boeklaunch worden tentoongesteld. We hopen de boeklaunch te kunnen laten doorgaan in het atelier van Ghent European Youth Capital, in het bijzijn van de Gentse Bouwmeester. De boeklaunch én het eerste semester worden afgesloten met een receptie.

Bank of England, John Soane, 1797-1801

WERKWIJZE

De opdracht wordt in duo uitgevoerd. Per begeleidingssessie wordt de boekpagina op formaat A2 opgehangen en de maquette op een piëdestal gepresenteerd, deze documenten worden elke week geactualiseerd. Daarnaast worden alle relevante ontwerpschetsen, referentiebeelden of collages uitgehangen. Al het geproduceerd materiaal van de voorbije week heb je mee voor de sessie.

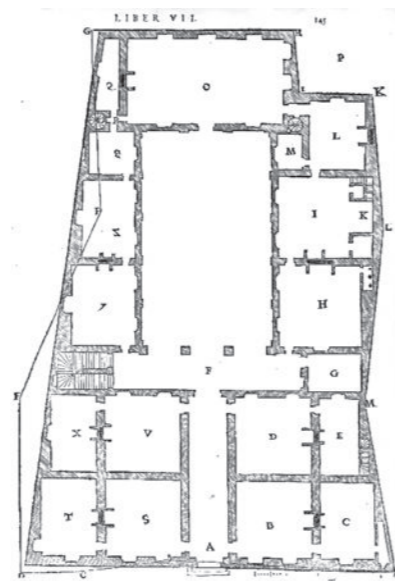
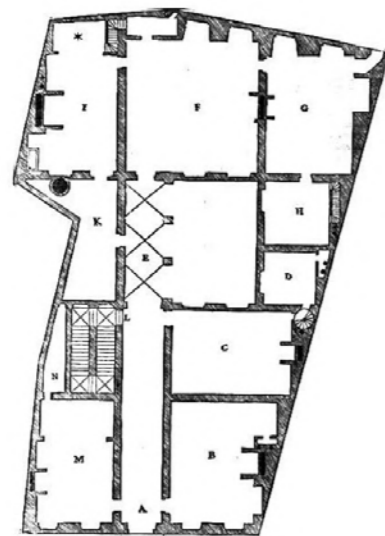
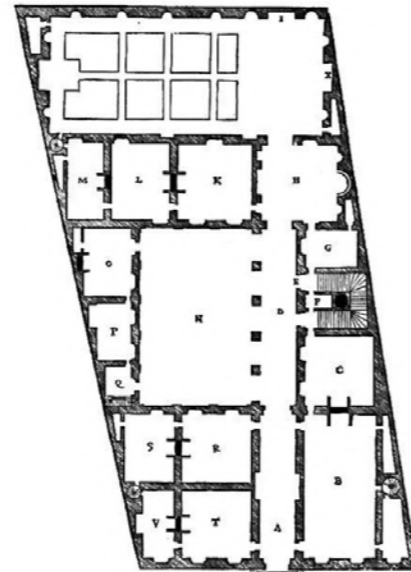
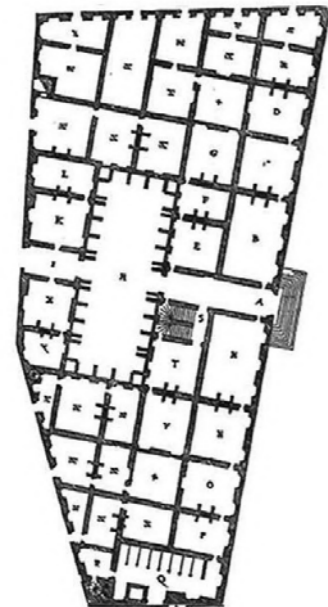

City of Composite by David Griffin and Hans Kollhoff in Collage City, Colin Rowe & Fred Koetr, 1978

DOCUMENTEN

Voor deze opdracht streven we naar een minimale finale output, waarvan een uiterste nauwkeurigheid, kracht en sprekendheid wordt verwacht::

- 1 boekpagina (formaat A2, voor publicatie te verkleinen tot A3) met:
  - 1 geveltekening (schaal 1/200)
  - 1 typesnede (schaal 1/200)
  - 1 typeplan (schaal 1/200)
  - Een korte begeleidende tekst met krachtlijnen van het model
- projectmaquette (schaal 1/200)

Bijkomend dient elk duo op Ufora een bundel in (A3 pdf) van de verzamelde boekpagina's per begeleidingssessie.

Tijdens de oefening wordt een inpasomgevingsmaquette gemaakt per groep van 8 duo's. De volumemaquette van de casco-woonwijk blijft als context voor de overige ontwerpen deel van de inpasmaquette. Naast de gevraagde einddocumenten zijn alle ontwerpmiddelen tijdens de begeleidingssessies nodig: schetsen, testmaquettes, collages, referentiebeelden ...

Sebastiano Serlio, Boek VII, planfiguren

AGENDA

Ma 30.10

Intro + logeoefening

- 09:00 indienen opgave 1.1 HAM
- 10:00 intro opgave 1.2 BOEK VII
- 11:00 Startlezing 'Le Parti'
- 12:00 Loge-opgave 'Le Parti': 3 adaptaties op de site
- 12:00 Jury Opgave 1.1 - HAM achter gesloten deuren
- 18:00 indienen Loge-opgave 'Le Parti'
- 20:00 Avondlezing :
'Situating Sebastiano Serlio's BOOK VII'

Di 01.11

Selectie voorkeurmodel via Ufora

Ma 06.11

Begeleiding per duo

- 9u15 ochtendlezing: collectieve feedback over logeoefening, boek van de week
- 10u ateliersessie 1 - per duo
- 18u algemene feedback

Begeleidingsmethodiek: begeleiding op opgehangen documenten (incl. werkdocumenten die het ontwerpproces illustreren) en op werkmaquette op piëdestal

Ma 13.11

Begeleiding per cluster (samenzetten globaal model + onderhandeling + sequens op basis van referentiefoto's)

- 09:15 ochtendlezing: stedelijke morfologie en adaptaties - Pieter Uyttenhove (te bevestigen)
- 10:00 ateliersessie 2 - per cluster
- 18:00 algemene feedback

Begeleidingsmethodiek: rondetafelgesprek rondom de inpasmaquette en individuele maquettes en aansluitend begeleiding op opgehangen documenten (incl. werkdocumenten die het ontwerpproces illustreren) en op werkmaquettes op piëdestal

Ma 20.11

Begeleiding per cluster (samenzetten en finaliseren globaal model) en introductie programma jeugdwoonen

- 09:15 ochtendlezing: jeugdwoonvormen, intro typologiën en referenties
- 10:00 ateliersessie 3 - per cluster
- 18:00 algemene feedback

Begeleidingsmethodiek: rondetafelgesprek rondom de inpasmaquette en individuele maquettes en aansluitend begeleiding op opgehangen documenten (incl. werkdocumenten die het ontwerpproces illustreren) en op werkmaquettes op piëdestal

Ma 27.11

Begeleiding per duo (bevrozen globaal model)

- 09:15 ochtendlezing : boek van de week
- 10:00 ateliersessie 4 - per duo
- 18:00 algemene feedback

Begeleidingsmethodiek: begeleiding op opgehangen documenten (incl. werkdocumenten die het ontwerpproces illustreren) en op werkmaquette ingeschoven in globale bevroren inpasmaquette

Ma 04.12

Begeleiding per duo (begeleiding op woontype)

- 09:15 ochtendlezing : te bepalen
- 10:00 ateliersessie 5 - per duo
- 18:00 algemene feedback

Begeleidingsmethodiek: begeleiding op opgehangen documenten (incl. werkdocumenten die het ontwerpproces illustreren) en op werkmaquette ingeschoven in globale inpasmaquette

Ma 11.12

Begeleiding per duo (begeleiding op woontype)

- 09:15 ochtendlezing : boek van de week
- 10:00 ateliersessie 6 - per duo
- 18:00 algemene feedback

Begeleidingsmethodiek: begeleiding op opgehangen documenten (incl. werkdocumenten die het ontwerpproces illustreren) en op werkmaquette ingeschoven in globale inpasmaquette

Ma 18.12

Finaliseren, afdrucken, indienen en tentoonstelling

- 16:30 opstellen tentoonstelling 'Boek VII'
- 19:00 rondgang en groepsgesprek in deelgroepen
- 20:30 finissage tentoonstelling met receptie

OPGAVE 2.1

DE KIOSK IS DOOD, LEVE DE KIOSK

AANLEIDING

JONGEREN MAKEN DE STAD

In de eerste fase van het project Gent Europese Jongerenhoofdstad werden jongeren bevraagd over verschillende thema's gekoppeld aan de stad, de publieke ruimte en hun omgeving; daaruit bleek dat jongeren op heel wat vlakken zich achtergesteld voelen ten opzichte van andere groepen. "Gentse jongeren willen zich veilig voelen, meer zichzelf kunnen zijn, meer ruimte om samen te komen en ruimte om 't spel te spelen'. Sporten, flirten, kijken en bekeken worden, ... dat soort dingen. En dat exclusief, zelfstandig en zonder toezicht. Als onderdeel van hun groei naar volwassenheid. Ze hebben nood aan exclusieve ruimte met een inclusief karakter. Want alle jongeren moeten thuis kunnen komen in Gent."

De participerende jongeren categoriseerden samen met de Gentse Bouwmeester hun ruimtelijke noden in 5 type-opdrachten, waarvan de kiosk er één van is. Maar wat houdt dit in, en waarom hebben jongeren in godsnaam nood aan een kiosk? Welke betekenis houdt dit type nog in vandaag, en is dit relevant voor de jeugd? Hoe breed wordt deze typologie geïnterpreteerd en hoe kan deze een ruimte exclusief maken met een inclusief karakter? Wij hebben er geen antwoord op, en dus formuleren we het als opdracht: (her)formuleer een interventie in de publieke ruimte die ruimte geeft aan jongeren, hen een stem geeft en een vrijplaats, een plek om zich te ontwikkelen, samen, met de stad als biotoop. Is dat dan een kiosk?

EEN PLEK MARKEREN, EEN VRIJPLAATS VOOR JONGEREN.

Het woord kiosk vindt zijn oorsprong in de 13e eeuw in Perzië en waren oorspronkelijk tuinpaviljoenen of zomerhuizen die aan alle zijden open waren. De vroege kiosken waren vaak open structuren die werden gebruikt als ontmoetingsplaatsen, plekken om uit te rusten en te ontspannen, of om verkoopactiviteiten uit te voeren. De kiosk kan verder worden getraceerd naar het Ottomaanse rijk, waar ze werden gebruikt als paviljoenen in paleistuinen of op openbare pleinen.

Na verloop van tijd evolueerden kiosken van louter decoratieve en rustgevende structuren naar commerciële en informatieve doeleinden. In de 18e en 19e eeuw begonnen kiosken te verschijnen als kleine verkooppunten waar kranten, tijdschriften, snoep en andere goederen werden verkocht. Deze kiosken werden vaak gebouwd op openbare plaatsen zoals pleinen, treinstations en drukke straathoeken.

Abandoned kiosk in Chapultepec forest, Mexico – Aldamini

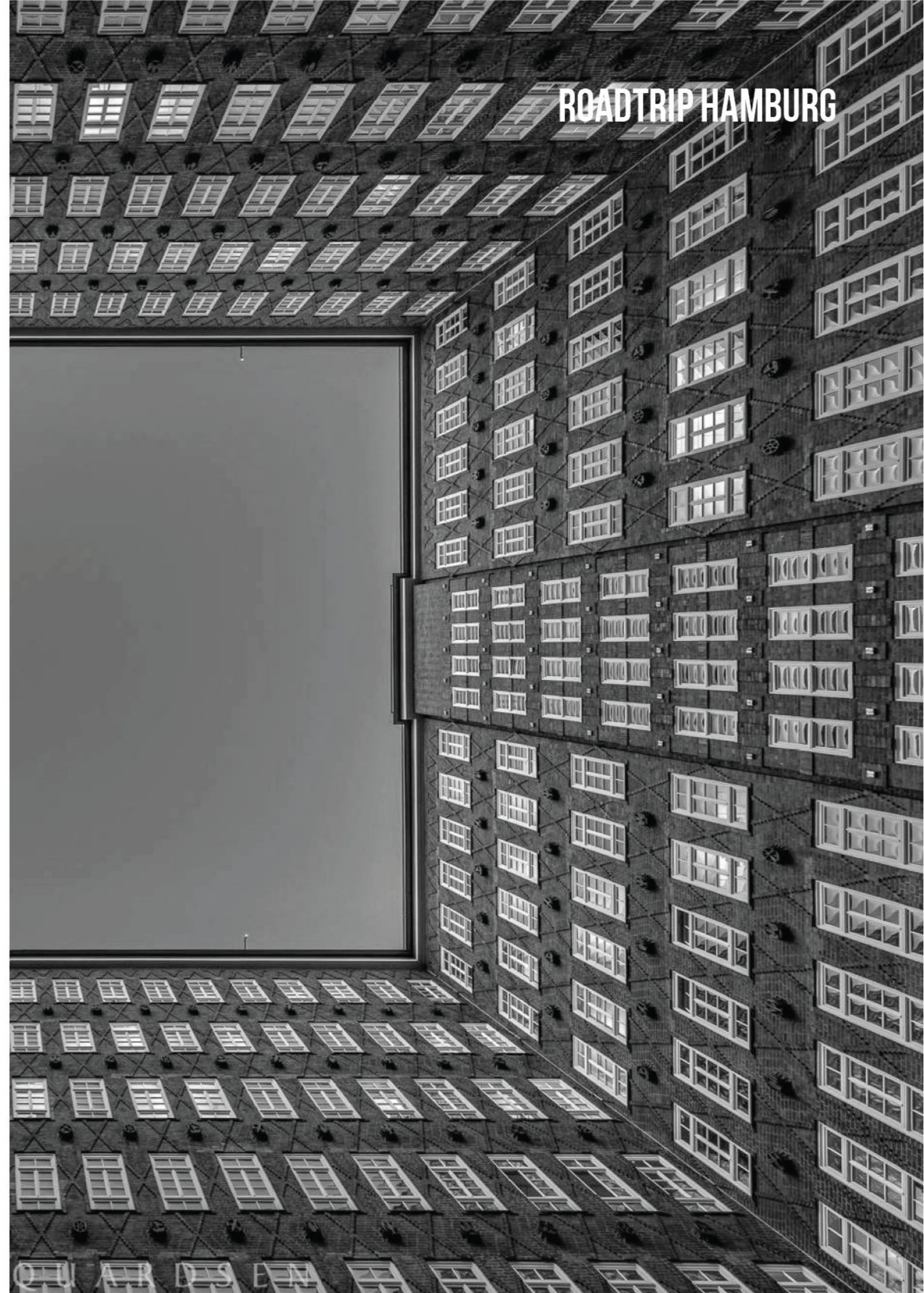
Als de oorsprong van de kiosk een ontmoetingsplaats is, dat lijkt dit geschikt voor onze opgave. Echter opnieuw bedacht op een concrete plek en met een specifiek impact zoals hierboven beschreven. Wellicht heeft het nog weinig te maken met de herkomst en is het noodzakelijk om ons klassieke denkbeeld van de kiosk te verlaten. De kiosk is dood, lang leve de kiosk.

SITE

We focussen ons op het Zuid in Gent. Een plaats waar dagelijks veel verschillende jongeren samenkomen, passeren, hangen. Van de duizenden scholieren die wachten op hun bus naar huis tot de skaters die de trappen op het Woodrow Wilsonplein trotseren. 't Zuid omvat diverse stedelijke fenomenen, onder meer de glazen voorbouw van het stadsgebouw 'Nest', een shoppingcenter waar steeds meer winkels vrij komen te staan, nieuwe publieke ruimte voor de bibliotheek de Krook en een uitgebreid mobiliteitsknooppunt.

OPDRACHT

Ontwerp een interventie in de publieke ruimte, geschikt voor jongeren. De uitgangspunten zijn gebaseerd op het onderzoek en de stellingen van de Gents Bouwmeester dat jongeren nood hebben aan eigen ruimte voor ontwikkeling, ruimte om te claimen en zelf vorm te geven. Ruimte waar ze zich veilig voelen, ruimte om samen te zijn, waar ze kunnen kijken en bekeken worden, ruimte om tot zichzelf te komen.

ROADTRIP HAMBURG

ROADTRIP HAMBURG

WOE 10 APRIL – ZO 14 APRIL

- 4 nachten, 42 studenten, 12 begeleiders, 6 busjes
- Gent -> Hamburg -> Gent
- Kostprijs: 400-500 EUR p.p.

"Hamburg totally wrecked us. I remember getting home to England and my dad thought I was half-dead. I looked like a skeleton, I hadn't noticed the change, I'd been having such a ball!"

Paul McCartney - The Beatles, 1960

De toen nog totaal onbekende Beatles verbleven in 1960 zes maanden in Hamburg, tot ze wegens onbetamelijk gedrag door de Duitse overheid het land werden uitgezet.

Naar traditie organiseren we ook dit jaar een legendarische studiereis. Dit jaar brengt het ons richting de spannende bestemming Hamburg. Om jullie wat rust te gunnen tussen de twee semesters in, plant het tweede jaar de excursie op het einde van de paasvakantie: van woensdag 10 april tot zondag 14 april.

Deze reis werd ons eertijds afgenomen door corona, nu nemen we ze terug!

Jullie kunnen je verwachten aan een onderdompeling in de recente stedenbouwkundige ontwikkeling van de stad en de typische baksteenarchitectuur met als apotheose het Chilehaus van Fritz Höger en klassiekers als het Jenisch Haus van Karl Friedrich Schinkel.

De uitstap vertrekt vanuit Gent waarbij we starten met de roadtrip met 6 busjes langs projecten die je moeilijk op eigen houtje bereikt. In deze kleinere groepjes genieten we van het reisgevoel en het Duitse landschap terwijl we het land doorkruisen. Een stop in het Ruhrgebied en in Bremen kan er niet aan ontbreken met ondermeer Mies' Haus Lange en Esters, Ortner&Ortner's Landesarchiv en Caruso St John's Landesbank. We sluiten de uitstap af op zondag 14 april, waarna we de volgende dag als een hechtere groep terug in het atelier verschijnen.

Het staat buiten kijf dat deze architectuurreis je denkkader als architect zal verbreden. De uitstap zal verder een fundamentele bijdrage leveren aan de ontwikkeling en attitude van een jonge ontwerper. De reis wordt gedocumenteerd in een reader, die kan geraadpleegd worden tijdens en na de reis.

Naast een onderdompeling in heel wat architecturale projecten bestaat een studiereis natuurlijk uit nog veel meer: samen onderweg, je medestudenten en begeleiders beter leren kennen in een heel ander kader, een plezierige tijd beleven en -naar jaarlijkse traditie- feesten: Viel Spaß! De reis is niet verplicht, maar erg warm aanbevolen.

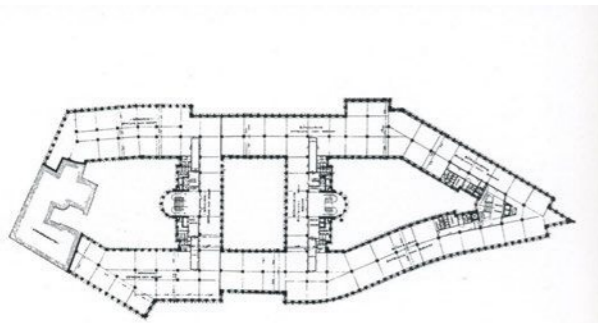
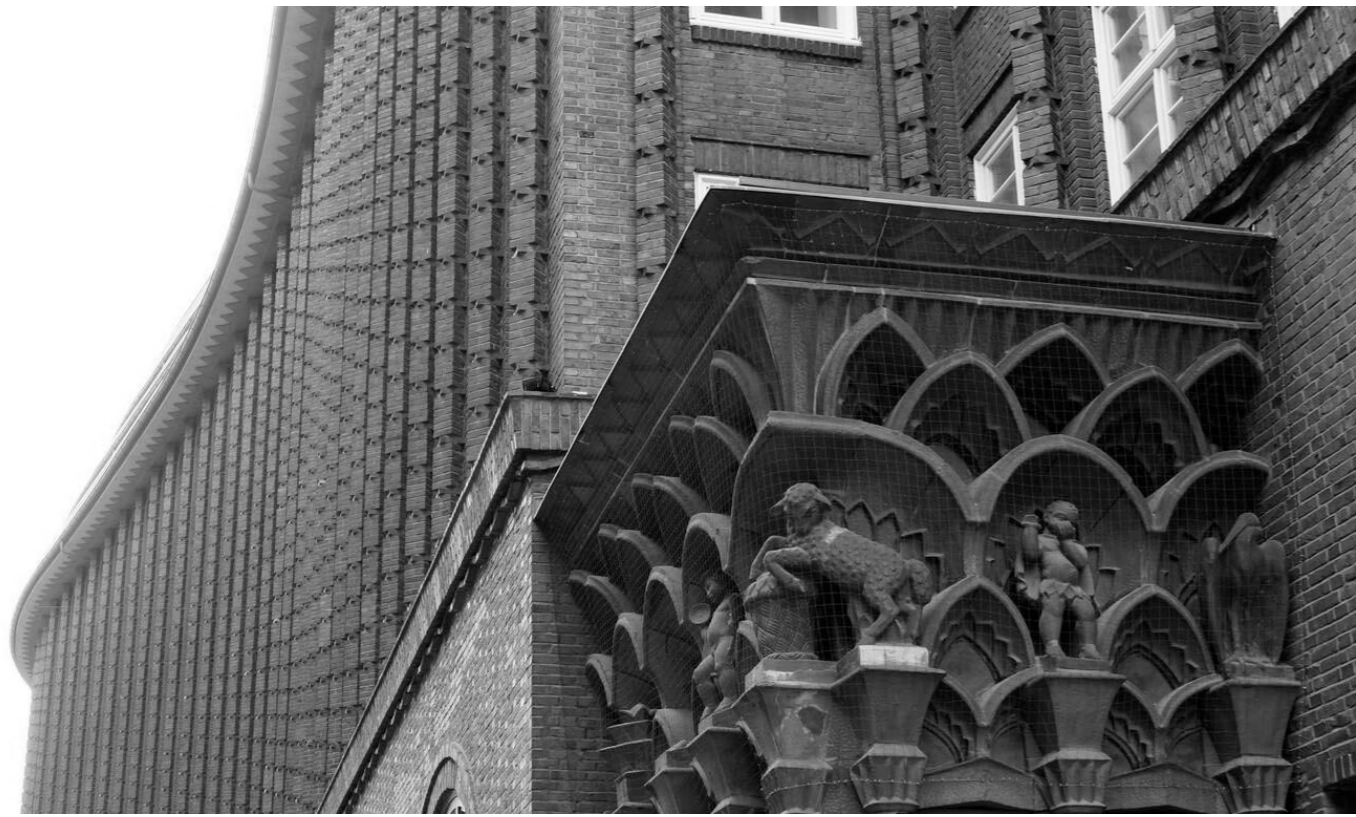
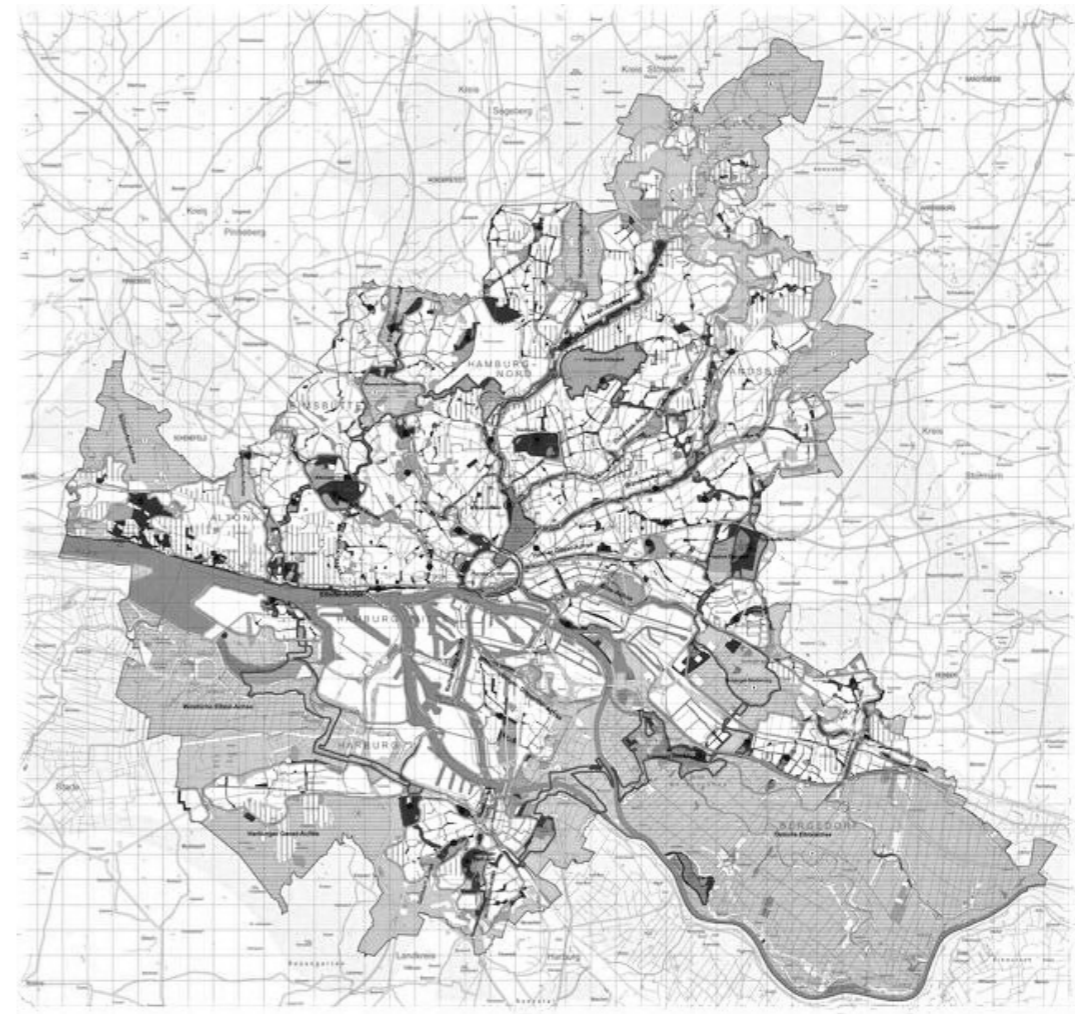
Jammer genoeg kan niet elke student mee op studiereis wegens praktische overwegingen. Schrijf je dus snel in! Deze inschrijvingen starten op de eerste ateliërdag via Ufora. Er is plek voor 42 studenten. Op deze manier kunnen we alles zo snel mogelijk boeken om de prijs zo laag mogelijk te houden. De kost van de reis wordt geschat op een bedrag tussen de 400 en 500 euro inclusief vervoer, verblijf en alle toegangen.

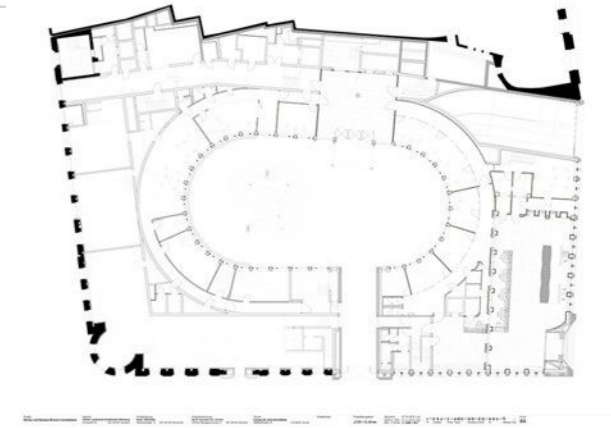
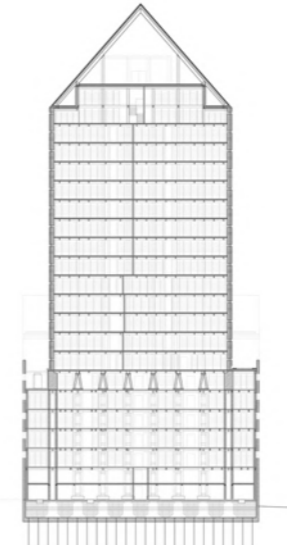
We kijken er naar uit jullie beter te leren kennen!

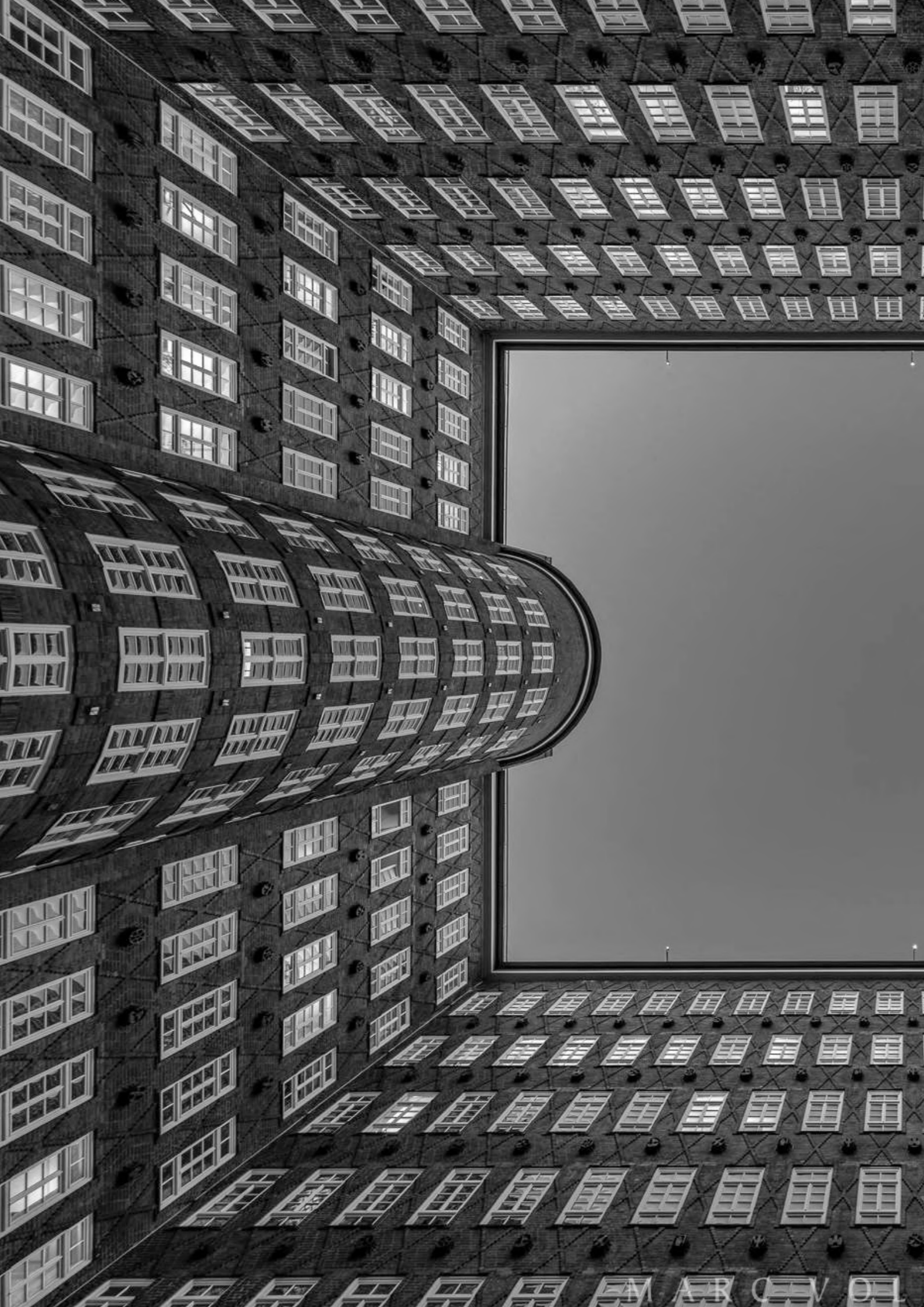
Team Architectuurontwerp 2

luchtfoto publieke ruimte 't Zuid Gent

De interventie heeft geen commercieel oogpunt, dit wil zeggen dat er geen betalende consumptie gebeurt noch betalende toegang. De ruimte of interventie moet voor iedereen toegankelijk zijn en dus een inclusief karakter hebben.

De keuze van de locatie(s) is belangrijk en zal sturend zijn voor de inzet van het voorstel. Een grondige lezing van de site, haar condities is cruciaal. Het volstaat niet om oppervlakkig te kijken, er liggen kansen verscholen in het zichtbaar en tastbaar maken van bestaande rituelen, deze aan de wonden voor de inzet van de interventie.

Er zijn geen eisen opgelegd aan de grootte, het gebruik of de materialisatie. De interventie kan groot of klein zijn, geconcentreerd of uitdijend. Er zijn vanuit de opgave geen functionele aspecten opgelegd. De consequentie daarvan is dat elk voorstel geargumenteed moet zijn en een hoge mate van consistentie nastreeft, vrijblijvende ingrepen verliezen kracht en stem en zullen weinig substantieels bijdragen aan de plek, het gebruik en de inzet in de publieke ruimte.

Studenten werken individueel.

DOCUMENTEN

De opgave wordt gepresenteerd op een affiche of poster.

De affiche heeft de kwaliteiten van een pamflet, een duidelijke boodschap en visuele kracht die een standpunt of visie verduidelijkt.

Dit bestaat uit volgende elementen:

- Titel & korte beschrijving, maximaal 500 woorden.
- Een ruimtelijke voorstelling van het ontwerp, met voldoende aandacht voor de context en een duidelijke voorstelling van (ge/mis)bruik. Dit kan een beeld zijn, een maquettefoto of een parallelprojectie ...
- Een omgevingsplan met aanduiding van de ingreep.

- Deze niet-limitatieve delen worden gelayout als een affiche op een A1 die zal opgehangen worden op locatie
- Alle documenten worden eveneens digitaal op Ufora geplaatst

LINKEN

https://stad.gent/sites/default/files/media/documents/Presentatie%20GAP%20x%20GEYC_03_LR.pdf

<https://stad.gent/nl/over-gent-stadsbestuur/stadsbestuur/wat-doet-het-bestuur/gent-kind-en-jeugdriendelijke-stad/gent-european-youth-capital-2024>

<https://architectuur.gent/editorials/exclusief-inclusief>

AGENDA

Om de opdracht beheersbaar te maken, werken we met duidelijk omlijnende weekopdrachten.

Ma 12.02

- 09:00 Introductiezing op locatie vermeld via Ufora
- 10:00 Start logeoefening
- 18:00 Logeoefening indienen op Ufora

Ma 19.02

- Begeleiding in het atelier
- 18:00 Algemene feedback

Ma 26.02

- Begeleiding in het atelier
- 18:00 Algemene feedback in het atelier

Ma 03.03

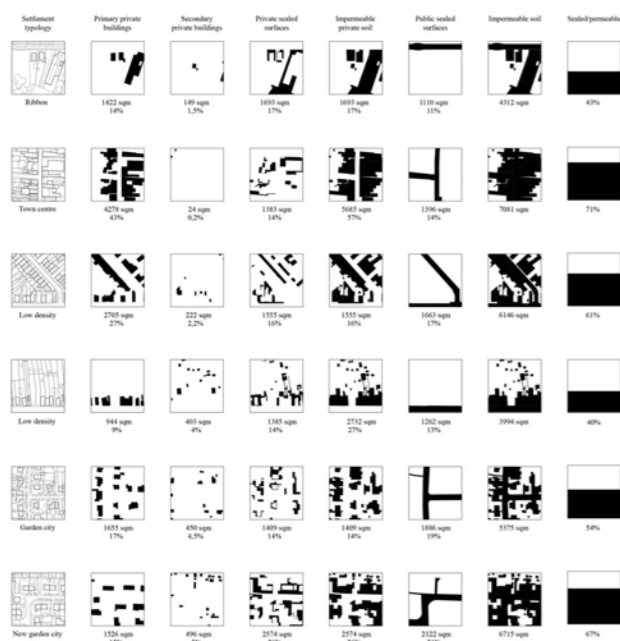
- 00:00 Indienen op Ufora zonder jury.

OPGAVE 2.2 TUSSENSTAD

AANLEIDING

In de laatste oefening passen we de getrokken lessen uit de eerste drie opgaves, die zich afspelen in een stedelijk milieu, toe op een andere ruimtelijke conditie, het verstedelijkt landschap in de Denderregio. De oefening bouwt verder op de resultaten van Ontwerpleer II en maakt zo deel uit van een tweeluik. Vanuit de territoriale lezing van het gebied en een grondige analyse van ruimtelijke sleutelkwesities en sleutelgebieden (Ontwerpleer II), werken studenten verder op de architecturale uitwerking van een pilootproject dat ingrijpt op deze kwestie(s), met oog op een toekomstige transformatie van het gebied. Studenten koppelen op die manier de vervaardigde kennis rond stedenbouwkundige terminologie op territoriale schaal, en de verkenning van de groeiende complexiteit waarbinnen architectuur opereert, met de uitwerking van kwalitatief projectvoorstel.

Deze vervolggopgave - is een klassieke architecturale oefening waarin één project per twee studenten uitgewerkt wordt en waarbij alle vaardigheden en aandachtspunten ontwikkeld in het tweede jaar samen horen te komen. De keuze van de site en programma volgt tijdens (of na) de posterbeurs op het einde van de oefening uit Ontwerpleer II.

website oppositeshore

OPDRACHT

De opdracht bestaat erin binnen de ruimtelijke lezing van de regio (analyseoefening) een architectuurproject uit te werken tot een krachtig ontwerp dat de ruimtelijke inzichten en uitdagingen ondersteunt. Beschouw het als de eerste fase van de realisatie van het toekomstscenario – in die zin dient het architectuurontwerp zich bewust te zijn van de exemplarische en pioniersrol die het te vervullen heeft. Daarnaast vraagt de oefening een vertaalslag van de behandelde thema's in de eerste drie opgaves, met een focus op jongeren en collectief wonen

SITE & PROGRAMMA

Gezien het programma van de architectuuropgave afhankelijk is van de resultaten uit de opgave van Ontwerpleer II, zal de keuze voor een site en concreet programma pas op (of na) de posterbeurs (zie einde oefening Ontwerpleer II) gekend zijn. Jonge Stad blijft het centrale thema, met de belangrijkste klemtoon op jongeren en collectief wonen, aangevuld met een (kleiner) aandeel ander programma.

oppositeshore

AANDACHTSPUNTEN

De uitwerking van het project moet inzicht geven in enerzijds materiaal en detail en anderzijds gebruik, schaal, proporties en representatie. Kennis van de menselijke maat en bouwkundige principes moeten gecombineerd worden met inzicht van het generatieve, representatief en activerend karakter van het architectuurproject op niveau van het gebouw, de site, en de omliggende stad. Aan het einde van het tweede jaar wordt er verwacht dat je als student een volledig dossier kan voorleggen dat voldoende is uitgewerkt en waarover je helder en genuanceerd kan communiceren.

Er wordt dan ook verwacht dat je voldoende affiniteiten toont met:

- conceptueel denken
- beginselen van de bouwtechnieken
- structurele logica
- bedenken van een realistische woonvorm
- opbouwen van stedenbouwkundige terminologie
- beheersen van communicatiemiddelen in beeld, tekeningen en maquette

Met andere woorden, in deze laatste oefening horen alle vaardigheden en aandachtspunten ontwikkeld in het tweede jaar samen te komen.

OSAR_Ruyskensveld_LO

FASERING

De ontwerpvoering wordt – naar analogie met een reële architectuuropdracht, in enkele fases opgedeeld, waarbij het project in zijn geheel steeds wordt verfijnd op basis van de resultaten vorige fase. Het doel van deze fasering is om jullie als ontwerpers een leidraad te bieden in de evolutie en geleidelijke verfijning van een project, zonder het overzicht te verliezen.

Het verloop van de oefening is opgedeeld in twee grote delen, 3 weken voor en 5 weken na de paasvakantie en bestaat uit een afwisseling van (normale) ateliersessies en ateliersessies met een thematische focus.

Tijdens het schetsontwerp (3 weken) worden in een korte en intensieve studieperiode de initiële concepten (ruimtelijk, organisatorisch, programmatisch, tectonisch) gebundeld in een compact dossier bestaande uit:

- Een eigen titel voor het project
- een conceptbeeld (een (digitale) collage of tekening). Dit conceptbeeld wordt vastgelegd en zal dienen als het 'geweten' voor de verdere evolutie van het ontwerp, dat steeds aan de initiële ambities kan worden getoetst.
- een maquette op kleine schaal (1/500).

Het voorontwerp (2 weken) is de vertaling van het schetsontwerp naar een doordacht, realistisch en overtuigend project waarvan de hoofdlijnen vastliggen, zonder volledigheid te claimen. Het omvat op zijn minst

- Een eigen titel voor het project (idem als voorgaand of herwerking)
- Op één enkele A1:
  - Ten minste 1 beeld (idem als het conceptbeeld van het schetsontwerp of een herwerking hiervan)
  - Conceptuele schema's
  - Een inplantingsplan op 1/500
  - Voornaamste grondplannen/snedes/gevels op schaal 1/200
  - Intenties materialiteit / tectoniek aan de hand van een close-up collage.
- Een maquette op 1/200.
- Aanvullend materiaal naar keuze

OSAR_Ruyskensveld_HI

Deze reflectie kan inhoudelijk, grafisch of tekstueel zijn, en wordt toegelicht tijdens de volgende ateliersessie.

BEGELEIDING

Voor de architectuuropdracht wordt er in duo (twee studenten) gewerkt. De begeleiding verloopt in groep en per twee begeleiders. Voorzie voor de begeleidingssessies steeds een zo volledig mogelijk dossier (maquette, plannen, snedes, gevels, beelden, schetsen, referenties...). Neem ook telkens de documenten van de vorige begeleidingssessie mee zodat de evolutie duidelijk blijkt, en kan worden teruggegrepen naar eerder materiaal.

De begeleiders zullen in deze sessies het initiatief nemen om het gesprek aan te gaan waar zij het relevant achten. Door overzichtelijk en voldoende werk materiaal te produceren in het atelier kan je gericht een ontwerp-bespreking met begeleiders uitlokken.

Het is de bedoeling dat er samen gewerkt wordt rond thema's die verschillende aspecten van een ontwerp belichten — tegelijk tonen deze thema's ook dat een ontwerpproces op verschillende manieren ingezet kan worden. Het betreft hier geen klassiek vraag- en antwoordgesprek. De begeleiders werken mee met de groep en tonen hun persoonlijke aanpak. Tegelijkertijd proberen de begeleiders een gesprek te initiëren tussen ontwerpers. Zo kan het zijn dat je gevraagd wordt een oplossing aan te reiken voor iemand anders' ontwerp-probleem.

Iedere ateliersessie eindigt met een moment van collectieve feedback op het einde van de dag. Op dat moment wordt iedereen in het atelier verwacht.

Volgend op de lezing rond co-creatie (themasessie 18.3) nodigen we na het paasreces een aantal buurtactoren uit als gastbegeleiders voor de bespreking van het voorontwerp. Daarbij is het belangrijk om de eerste volgende stappen te zetten van het schetsontwerp naar een overtuigend project en de documenten te voorzien om dit op een heldere manier te communiceren aan actoren buiten het architectuurdiscours.

De opgave eindigt met een jury, waarop je de krachtlijnen van je ontwerp kort toelicht, aan de hand van het volledige gepresenteerde dossier (grafisch materiaal, maquette(s), ...).

Het definitief ontwerp (3 weken) is ten slotte de uitwerking van het voorontwerp naar een volledig projectdossier. Dit omvat:

- Een eigen titel voor het project (idem als voorgaand of herwerking)
- Ten minste 1 beeld (idem als het conceptbeeld van het schetsontwerp of een herwerking hiervan).
- Conceptuele schema's
- Een inplantingsplan op 1/500
- Plannen van alle verdiepingen, minstens 2 snedes, en gevels op schaal 1/100
- Een maquette op schaal 1/100
- Een detailmaquette 1/25 of groter van een bepaalde uitsnede van het gebouw (bouwknoop, geveluitsnede, ...)
- Aanvullend materiaal naar keuze.

Enkel de laatste fase (definitief ontwerp) zal worden gequoteerd. De andere fases worden telkens gepresenteerd en besproken tijdens een begeleidingssessie, en worden digitaal ingediend (formaat PDF).

THEMASESSIES

Ateliersessies met thematische focus worden soms voorafgegaan door een lezing. Ook hier is de aanwezigheid van iedereen noodzakelijk. De lezingen geven een frisse injectie rond een bepaald thema dat niet noodzakelijk zeer concreet te maken heeft met architectuur of de opdracht zelf, maar tot doel heeft de blik van de studenten open te breken en in een ruimer kader na te denken over de lopende opdracht. Concreet wordt gevraagd om met de input van de themalezing een reflectie te formuleren op het eigen, lopende ontwerp. Er wordt hiervoor geen format opgelegd.

AGENDA

Ma 04.03

Schetsontwerp
 09:30 introductie opgave
 10:00 ochtendlezing Dorpse Architectuur (AR-TUR, nog te bevestigen)
 18:00 ateliersessie; begeleiding komt rond algemene feedback in atelier
 atelier 2.4/2.5

Ma 11.03

Schetsontwerp
 18:00 ateliersessie; begeleiding in groep algemene feedback in atelier
 atelier 2.4/2.5

Ma 18.03

Schetsontwerp
 18:00 ateliersessie; begeleiding in groep algemene feedback in atelier
 19:00 themalezing Endeavour rond co-creatie (nog te bevestigen)
 atelier 2.4/2.5

Ma 25.03

geen begeleiding (jokerweek)

Ma 01.04 + Ma 08.04

geen begeleiding (Paasvakantie)

Ma 15.04

Voorontwerp
 Gastbegeleiding buurtactoren op dossier Voorontwerp
 18:00 Roundup gastbegeleiding in atelier
 atelier 2.4/2.5

Ma 22.04

Voorontwerp
 18:00 ateliersessie; begeleiding in groep algemene feedback in atelier
 atelier 2.4/2.5

Ma 29.04

Definitief ontwerp
 09:30 Ochtendlezing: Architectuur en Structuur ateliersessie
 18:00 algemene feedback in atelier
 atelier 2.4/2.5

Ma 06.05

Definitief ontwerp
 09:30 Ochtendlezing over (re)presentatie Ateliersessie op volledig jurydossier
 18:00 algemene feedback in atelier
 atelier 2.4/2.5

Ma 13.05

Definitief ontwerp
 18:00 Ateliersessie op volledig jurydossier algemene feedback in atelier

Ma 20.5 + Di 21.05

jurydag

ONTWERPLEER II - STADSANALYSE

EEN REGIO IN WOELIG WATER

Ontwerpleer 2 introduceert de student tot de stedenbouwkundige schaal door middel van een oefening in gebiedsanalyse. Het gebied is van territoriale omvang en de analyse is interdisciplinair, d.w.z. ze is niet alleen ruimtelijk maar ze betreft ook andere kennisdomeinen zoals socio-demografie, waterhuishouding, biodiversiteit, mobiliteit en (lokale) geschiedenis. Op die manier wordt de student geconfronteerd met een aanpak die de architecturale dimensie van ontwerpen overstijgt.

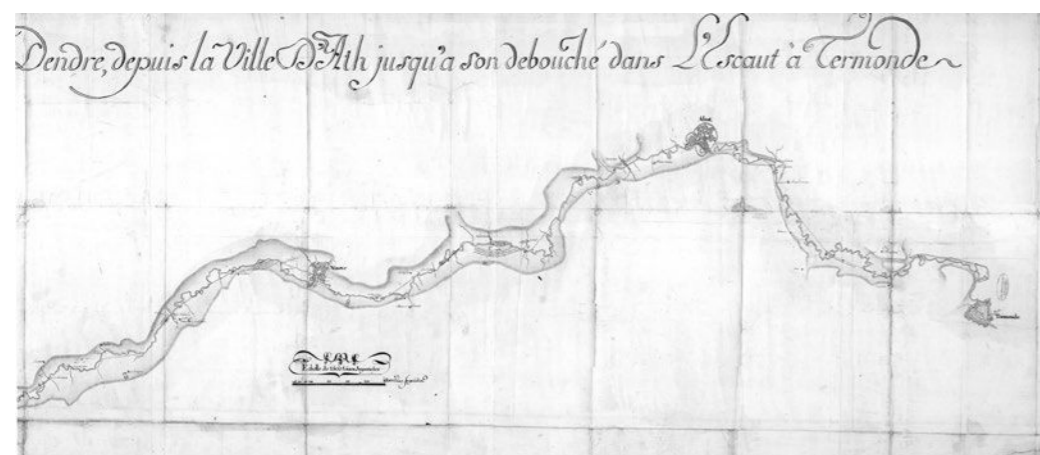
Een eerste doelstelling is om een gebied van territoriale schaal te leren lezen en weergeven, begrijpen en interpreteren. Het is niet nodig om een exhaustieve analyse van een gebied ('survey') te verrichten, maar wel om tot een aantal krachtlijnen te komen en een techniek van kritische en strategische analyse eigen te maken die inzetbaar is in het ontwerpproces. Een goed ontwerp steunt op een accuraat begrip van wat de context is.

Een tweede doelstelling heeft te maken met het belang van methodiek. Immers, een analyse is niet waardenvrij, maar richt zich gaandeweg tijdens het verdere onderzoek naar wat de onderzoeker als een relevante richting beschouwt. De richting van een analyse is een hypothese die de onderzoeker zelf ontwikkelt, om vervolgens al dan niet te staven op basis van verdere onderzoeksanalyse. Daarom gaat de aandacht ook naar het aanleren van het belang van onderbouwing, argumentatie en verantwoording van de analyse.

De derde doelstelling gaat over communicatie. Want zeker voor projecten met een stedenbouwkundige impact of publieke betekenis, moet je ontwerpkeuzes altijd uitleggen voor een publiek, of het nu andere disciplines zijn die werken aan de ruimtelijke omgeving, het politieke milieu van bestuurders of een zaal vol wijkbewoners. Daarom ligt er in de oefening ook een klemtoon op de manier waarop je een analyse overtuigend brengt, een heldere presentatie en een geschikte retoriek.

De continuïteit in deze doelstellingen is het aanleren van de kunde van het stedenbouwkundige discours: het banteren van een begrippenkader, het formuleren van uitspraken en de representatie door sprekend kaart- en beeldmateriaal te ontwikkelen. Tijdens de oefening is het uitdrukkelijk niet de ambitie om tot een ontwerp te komen maar wel om tools aan te leren die inzetbaar zijn in een ontwerpproces.

We ontleenden de titel van deze oefening aan de gelijknamige podcast van Stijn Oosterlynck, te beluister via <https://hannah-arendt.institute/podcast-denderstreek/>

De Dender - Van Ath tot Dendermonde, ca. 1766, bron: Heemkundige kring Okegem

OPGAVE 1.1

DE DENDERSTREEK

Het hedendaagse idee van stedelijkheid valt al lang niet meer samen met het aloude beeld van de netjes afgebakende historische stad die zich aftekent tegen een rurale achtergrond. Verstedelijking is een 'ontgrensd' fenomeen geworden met steeds complexere, meerschallige en gelaagde en ruimtelijk gedifferentieerde milieus tot gevolg. Gebieden die zich mentaal als niet-stedelijk beschouwen zijn in de feitelijkheid sterk afhankelijk van leefpatronen en ruimtelijke dynamieken die niet anders dan stedelijk zijn.

De Denderstreek is zo'n gebied. Het verstedelijkt landschap had historisch een heldere structuur van hoger gelegen dorpskernen en lijnvormige structuren die zich langs weerszijden van de rivier (de Dender) ontwikkelden, typisch op de grens tussen natte weilanden en hoger gelegen akkerland. In de naoorlogse periode onderging het gebied een verstedelijkingsgolf dat zich losmaakte van de historische noord-zuid ontwikkeling langs de Dender en zich meer en meer entte op een oost-west dynamiek, langs belangrijke auto- en spoorwegen in verbinding met Gent en Brussel. Daarbij werkte de nabijheid van Brussel ook een suburbanisatie in de vallei in de hand, vooral ter hoogte van goed bereikbare locaties.

Deze verstedelijking, voornamelijk gestuurd vanuit sociaal-economische doelstellingen, had weinig aandacht voor andere ruimtelijke (open ruimte) condities zoals bijvoorbeeld het watergevoelig landschap. Het resultaat vandaag is een complex verstedelijkt landschap in een semi-rurale omgeving met grote uitdagingen op vlak van een toekomstbestendige transformatie. Op welke manier kan de 'volgebouwde' watergevoelige vallei transformeren naar een toekomstbestendige leefomgeving? Met welke woonmodellen kan er een antwoord geboden worden op de demografische druk en sterke influx vanuit Brusselse gemeenten? Hoe kunnen we de woonvraag koppelen aan de renovatie van het bestaande verouderde patrimonium? Hoe kunnen natuur- en landbouwdoelstellingen complementair aangepakt worden? Op welke manier kunnen open ruimte structuren (landschap, water, natuur, landbouw) sturend werken in de doelstellingen rond transformatie? Welke infrastructuur is er nodig om een duurzame bereikbaarheid te garanderen en hoe kan deze aanpak inspelen op een verdichtingsstrategie? Met andere woorden, hoe kan de streek deze stedelijke opgaven omarmen als een kans voor het verbeteren van de leefomgeving? Om een antwoord te kunnen bieden op deze ruimtelijke vraagstukken, moeten we eerst deze verschillende lagen kunnen lezen en begrijpen (wat hun onderlinge verhouding is) om kansen te detecteren voor een gedragen ruimtelijke transformatie.

DEELOEFENINGEN

1. HET LEZEN VAN HET TERRITORIUM

De klemtoon ligt op de gelaagdheid van de ruimte en op het lezen en inzichtelijk maken van die verschillende ruimtelijke lagen die het karakter van het studiegebied bepalen. Het is niet de bedoeling om een volledige analyse te maken van alle aspecten die zich aandienen op het terrein, maar om de lagen te selecteren die het gekozen gebied karakteriseren en deze selectie te kunnen onderbouwen.

Studenten gaan in groepen van 6 aan de slag met een site van 4x4km. Elke groep neemt daarbij een andere site in de Denderstreek onder de loep en probeert het gebied te begrijpen aan de hand van het karteren van 3 verschillende lagen:

laag 1 - de historische laag: Om te begrijpen waarom een gebied zijn huidige vorm heeft, is het vaak nuttig om in de geschiedenis van een plek te duiken: Welke dynamieken zorgden in het verleden voor de groei van een nederzetting of dorp? Wat waren de economische drijfveren van een gebied zoals bepaalde landbouwpraktijken, belangrijke handelsroutes, de industriële revolutie, etc.? Wat verraden de huidige toponiemen (Molenbeek, Kouterstraat, Broekplein, Schapendries, etc.) over de conditie van een plek? etc. Dit zijn enkele vragen die bij het lezen van de plek vanuit de historische bril naar boven komen. Afhankelijk van de plek kiest iedere groep minstens 2 tijdperiodes en maakt aan de hand van historisch kaartmateriaal een vergelijkende analyse die resulteert in twee nieuwe kaarten.

laag 2 - delandschappelijke laag: In een architectuuropleiding gaat de focus snel naar de bebouwde omgeving, terwijl aandacht voor het onbebouwde ook vaak interessante handvaten kan bieden in het ontwikkelen van een visie of voorstel voor een bepaalde plek. Maakt een gebied deel uit van een rivierenlandschap met overstromingsgebieden? Zit het verweven in belangrijke ecologische corridors? Zijn er grote infrastructurele groene 'restruimtes' aanwezig? Is de topografie bepalend voor een plek? Bij het in kaart brengen van deze landschappelijke laag gaat de aandacht naar het leren lezen van de natuurlijke condities van een site.

laag 3 - laag naar keuze: de derde laag van de oefening bevat een laag naar keuze uit de volgende lijst:

- Bedrijvigheid
- Mobiliteit en bereikbaarheid
- Typo-morfologie
- Demografie
- Functies/programma

Winteropnamen langsbeem de het eclectische landschap van de Dender, ©Elke Dbaenens

De focus van deze eerste oefening, gaat niet enkel over het eindresultaat, maar ook over het proces van karteren, waarbij tracen, selecteren van lagen en relevante informatie, en stelselmatig verbanden zien (tussen bijvoorbeeld de geschiedenis van een plek, het landschap en hoe de mens een bepaalde plek bewoont of bewerkt) belangrijke vaardigheden zijn voor een ruimtelijk ontwerper.

Samenvatting:

doel van de oefening: inzicht verwerven in het lezen en weergeven van een gebied met een territoriale schaal

deliverables: uitwerking van 4 kaartlagen van het gebied, waarvan 2 historische lagen, 1 landschappelijke laag en 1 kaartlaag naar keuze. Alles wordt met de hand getekend.

2. DOOR EEN ANDERE BRIL

De tweede, korte deelopgave is qua insteek even eenvoudig als radicaal. We vragen jullie om het deelgebied te hertekenen, kijkend door de bril van een andere auteur en context. Waar de vorige oefening nog focuste op een grondige analyse van het deelgebied op basis van concrete observaties en data, willen we dezelfde plek nu op een compleet nieuwe manier benaderen.

Het tekenen als actie is de uiting van een denkproces. Tekenend is denken. Dit idee willen we op de spits drijven door het denkproces van een ander – ontstaan in een totaal andere context en tijds kader – in jullie deelgebied te injecteren via een concrete tekening. Bekijk het als een aantal snelle vingeroefeningen waarbij je de site een aantal keer opnieuw tekent ‘à la manière de’. Deze schoktherapie is een manier om snel nieuwe insteken te verzamelen of lagen in het landschap te ontdekken die daarvoor onzichtbaar of ondenkbaar waren.

Deze deelopgave steunt in essentie op grafische methodes en representatietechnieken en het vermogen om de lezer via een tekening mee te nemen in een narratief. Al tekenend worden nieuwe horizonten verkend.

Samenvatting:

doel van de oefening: hertekenen van (een weloverwogen deel van) het gebied volgens de grafische en thematische bril van een vooraf toegewezen referentietekening.

deliverables: één tekening, grafisch tot in de details uitgewerkt.

3. SCENARIO'S VOOR TRANSFORMATIE

In het derde deel van de oefening schakelen we naar verdiepend inzicht rond ruimtelijke kwesties in het gebied. Studenten hernemen daarbij de interpretatie uit het eerste deel van de oefening en verdiepen zich verder in het onderzoeksgebied aan de hand van ruimtelijke sleutelkwesties en de sleutelgebieden waar deze kwesties van toepassing (kunnen) zijn. Het studiegebied blijft hetzelfde, maar door concreter te werken vanuit deze ruimtelijke onderzoeksvragen zullen studenten moeten schakelen naar een andere schaal en dus ook andere vormen van representatie (axo, snede, schema, ...).

Met sleutelkwesties bedoelen we welke ruimtelijke processen, uitdagingen of kansen het gebied typeren en waar een uitdaging ligt om op in te grijpen. Dan kan gaan over de bebouwde ruimte (woonvraagstuk, publiek programma, ...), sociale thema's (tewerkstelling, jeugd, ...), open ruimte, infrastructuur (mobiliteit, ...) of een combinatie. Met sleutelgebieden bedoelen we strategische plekken in het studiegebied die als een hefboom kunnen werken voor de aanpak van de benoemde sleutelkwesties. Een sleutelgebied heeft geen vaste schaal maar kan, afhankelijk van hoe de uitdaging zich stelt, gaan over perceelsniveau, tot wijkniveau, tot een landschap etc..

Per groep (van 6 studenten) vragen we om één sleutelkwestie en één sleutelgebied te selecteren waarop verder gewerkt zal worden. Studenten onderbouwen en documenteren hun keuze aan de hand van veldwerk, een sitebezoek, desktopwerk, etc.. Vervolgens werken studenten verder op drie scenario's:

1. Scenario 0 - "Business as usual": een toekomstperspectief indien we alles laten verlopen zoals het vandaag en gisteren verliep.

2. Scenario bouwshift: een doorgedreven scenario vanuit bovenlokale doelstellingen rond minder ruimtebeslag en strategische verdichting.

3. Scenario joker: een reactie en/of variant op het doorgedreven scenario vanuit specifieke uitdagingen die zich stellen in het gebied (linken aan andere kwesties, kritische reflectie, ...)

Door het opbouwen en formuleren van deze drie scenario's verdiepen studenten zich verder in het lezen en analyseren van ruimtelijke dragers in het (ver)stedelijk(t) landschap. Daarnaast bouwen ze inzichten op rond actuele ruimtelijke uitdagingen en nemen ze een kritische houding aan ten opzichte van toekomstige transformaties op lokale en bovenlokale schaal.

Binnen iedere groep gaan studenten onderling in discussie over de scenario's en bouwen een argumentatie op over de onderlinge verhouding en de link met de analyse uit het eerste deel van de oefening. De scenario's worden ruimtelijk verbeeld op de site aan de hand van een axonometrie, snede of beeld en ondersteunend materiaal (schema, data, referenties, ...). De drie uitgediepte scenario's worden parallel opgebouwd en begeleid in groep. In week 12 organiseren we een posterbeurs waarbij alle studenten hun werk ophangen om het bespreekbaar te maken. Diezelfde dag wordt de finale synthese per groep ingediend.

Samenvatting:

doel van de oefening: aan de hand van een scenario-onderzoek verdiepende inzichten ontwikkelen in het gebied en koppelen aan ruimtelijke uitdagingen.

deliverables: ontwikkeling van drie scenario's in de vorm van een axonometrie, snede of beeld + ondersteunend materiaal (tekst, schema's, data, referenties, ...).

BEGELEIDING

De studenten worden opgesplitst in twee teams die een parallel traject doorlopen. Voor elk team is er om de 2 weken begeleiding.

Binnen elk team wordt in groepen gewerkt van max. 6 studenten. Voor de start van de oefening wordt via Ufora een intekenlijst opgesteld waarop groepen kunnen inschrijven.

De begeleiding verloopt onder de vorm van een verticaal atelier, d.w.z. voor de start van de begeleiding hangen alle studenten het materiaal op. Andere groepen kunnen op die manier kennisnemen van het werk van andere studenten of

de begeleiding meevolgen. Daarom gebeurt de begeleiding hoofdzakelijk op basis van geprinte documenten of getekende kaarten. Materiaal op laptop kan enkel dienen als secundaire ondersteuning.

AGENDA

Di 26.09

Team I+II Introductie

Di 03.10

Team I Begeleiding oefening 1

Di 10.10

Team II Begeleiding oefening 1

Di 17.10

Team I Begeleiding oef. 1 en introductie oef. 2

Di 24.10

Team II Begeleiding oef. 1 en introductie oef. 2

Di 31.10

Team I Begeleiding oef. 2 en introductie oef. 3

Di 07.11

Team II Begeleiding oef. 2 en introductie oef. 3

Di 14.11

Team I Begeleiding oefening 3

Di 21.11

Team II Begeleiding oefening 3

Di 28.11

Team I Begeleiding oef. 3 en dummy eindpresentatie

Di 05.12

Team II Begeleiding oef. 3 en dummy eindpresentatie

Di 12.12

Team I+II Eindpresentatie

WAARNEMING EN BEELDDE MEDIA II

I am unpacking my library. Yes, I am. The books are not yet on the shelves, not yet touched by the mild boredom of order. I cannot march up and down their ranks to pass them in review before a friendly audience.

Walter Benjamin, Unpacking my Library, 1931

J'ai choisi 37 livres qui sont importants pour moi. Chacun de ces livres est important pour moi. La question est que je ne peux pas me passer de ces livres que j'ai choisis. Ce sont des livres qui affirment une signification qui leur est propre, au delà du sens. Ce sont des affirmations de sens. Ce qui est important c'est que ce soient des affirmations, et qu'elles soient insistantes. J'ai voulu faire ces livres très grands, afin de pouvoir être moi-même engagé et impliqué vis-à-vis de leur insistance. Les agrandir leur donne en quelque sorte une qualité d'objet.

Thomas Hirschhorn, Emergency Library, Old News, Issue n°2, 2006

Emergency Library, Thomas Hirschhorn, 2003

De semesteropdracht van W&Bm2 heeft zich laten inspireren door Emergency Library, een werk van de Zwitserse installatiekunstenaar Thomas Hirschhorn uit 2003. Zoals in bovenstaand fragment kan worden gelezen, heeft hij een selectie van boeken op basis van hun onbetwistbare strekking gerepresenteerd door er grotere versies van te maken.

Elk boek is een object gemaakt uit karton, papier en transparante tape dat visueel en grafisch verwijst naar een bestaand boek. De schaalvergroting intensificeert de betrokkenheid tussen Hirschhorn als lezer enerzijds en het belangrijk geachte boek in kwestie anderzijds.

OPDRACHT

1. RUIMTELIJKE EVOCATIE

Voor deze oefening zal eerst van jullie worden gevraagd om in de bibliotheek van de faculteit Architectuur & Stedenbouw (inclusief Bekaertbibliotheek) na zorgvuldig onderzoek drie boeken en één tekstfragment te selecteren om er vervolgens Hirschhorngewijs uitvergroete objecten van te maken. Deze objecten zullen onderwerp worden van een eerste oefening waar ze architecturaal moeten worden ingezet als onderdeel van een interventie in de publieke ruimte. Er wordt gefocust op plaatsen die de objecten (allegorisch schipperend tussen boek en lichaam) en de potentiële betekenis die ze onafhankelijk van het oorspronkelijke boek dragen, ondersteunen.

Men zet de publieke ruimte in om de particuliere betekenissequentie die ontstaat tussen de drie boeken en het tekstfragment onderling ruimtelijk te evoceren. Maar het staat buiten kijf — zoals vorig academiejaar reeds voor de semesteroefening van W&Bm1 door een groot deel onder jullie is ondervonden — dat de contextuele impact en oncontroleerbare factoren (zoals toeval, lichtinval, technische beperkingen, enz.) een breder spectrum aan mogelijkheden zullen doen aansnijden die op haar beurt de initiële inzet van de oefening kan doen verrijken.

2. COLLECTIEVE PRESENTATIE

De drie boekobjecten en het uitvergroete tekstfragment (incl. de totaliteit van al het vergaarde supplementaire beeldmateriaal) ontmoeten elkaar op een nog nader te bepalen locatie van de Universiteitsbibliotheek. Curatorschap in

een institutionele bibliotheek sluit de oefening af, met dit verschil dat er nu collectief zal moeten gewerkt aan een coherente eindpresentatie. In verschillende sessies wordt geëxperimenteerd met verschillende opstelmogelijkheden, maar één restrictie is bindend: alle opgestelde boeken vormen één lijn. Om het structurerend aspect van 'de lijn' in de ruimte ook een onderscheidend karakter te geven, vragen we een onafhankelijk hulpobject in te voegen aan de rechterbuurzijde van de drie boeken. De focus ligt hier op het evocatief accentueren van de presentie der boekobjecten (cf. gedeelte 1). Het subtiel inbrengen van noties als metrum en ritme onderlijnen de potentie om de collectieve presentatie een semiotisch alsook muzikaal karakter mee te geven.

3. CATALOGUS

Het ontwerpen van twee presentatiebladen voor een publicatie vormt de appendix van deze semesteropdracht. De collage en de fotodiptiek van het eerste gedeelte van de oefening (1) en beeldmateriaal van de totale eindpresentatie (2) zullen hun plaats vinden in een door ons ontworpen template. Dit beeldmateriaal zal haar plaats vinden in een catalogus.

BEGELEIDING EN DOCUMENTEN

RUIMTELIJKE EVOCATIE :

- Voor deze opdracht wordt in groepen van 4 studenten gewerkt. De groepen worden gevormd bij de start van het academiejaar. Zodat de selectie van de boeken (uit de respectievelijke bibliotheken gelijkvloers en Bekaertcollectie) en het tekstfragment voor de aanvang van de oefening gedocumenteerd is.
- De werken uit de Bekaertbibliotheek kunnen niet uitgeleend worden en dus moeten deze tijdig geconsulteerd en gefotografeerd worden om overlast in de bib te voorkomen.
- Productie boekobjecten op basis van gevonden recuperatiemateriaal
- Wat betreft schaalvergroting boeken en tekstfragment: het menselijk lichaam (of afgeleide variant) wordt gebruikt als referentie.
- Plaatsinterventie: ingebied bepaald door de straal tussen Architectuur-bibliotheek en Universiteitsbibliotheek

COLLECTIEVE PRESENTATIE :

- Het tekstfragment staat in duidelijke relatie tot de boekobjecten opgesteld. Afhankelijk van de beschikbare locatie (wordt later meegedeeld) worden duidelijkere restricties opgelegd aan de presentatieruimte.
- Onderscheidend hulpobject (aard en afmetingen worden later meegedeeld) heeft één specifieke kleur — kleurbepaling: één kleur uit de 3 primaire kleuren, 3 secundaire kleuren, zwart, of wit.

Catalogus:

Afhankelijk van template ontworpen door het begeleidingsteam.

AGENDA

Een gedetailleerde agenda wordt gepubliceerd op Ufora

Sem 1: selectie 3 boeken + 1 tekstfragment

Sessie 1	Bespreking selectie a.d.h.v. collage / bespreking tekstfragment
Sessie 2&3	Zoektocht recuperatiemateriaal + maken van de boekobjecten
Sessie 4	Publieke interventie (incl. beeldregistratie)
Sessie 5	Beeldende presentatie: 2 foto's van de interventie op kartonnen achtergrond
Sessie 6	Experimentele kennismaking ruimte
Sessie 7	Opbouw + Generale Repetitie
Sessie 8	Eindpresentatie
Sessie 9	Ateliersessie catalogus
Sessie 10	Eindpresentatie catalogus

Johan Lagae

Johan is gewoon hoogleraar. Hij doceert 20ste eeuwse architectuur-geschiedenis met een global history-focus en verricht onderzoek naar architectuur en verstedelijking in (post)koloniaal Afrika. Hij is mede-oprichter, redactielid en momenteel ook mede-hoofd-redacteur van ABE journal. Hij was als (mede-)curator betrokken bij diverse Congo en Afrika-gerelateerde tentoonstellingen, en werkt(e) samen met Congolese kunstenaars zoals Sammy Baloji, Patrick Mukerekiza en Johnny Leya (Traumnovelle).

Anke Blommaert

Anke studeerde in 2020 af als Ingenieur-Architect (UGent) waarna zij startte aan haar stage bij Baeyens & Beck ir.-architecten. Tijdens deze stage leerde ze het belang van een goede samenwerking tussen gemotiveerde en begeesterde vakmensen, ontwerpers en opdrachtgevers. Begin 2023 werkte ze haar laatste projecten bij Baeyens & Beck af en startte ze als assistent bij de UGent. Haar onderzoek focust op de impact van het klimaat op duurzame gebouwschillen.

Hong Wan Chan

Wan (*1990) studeerde af als ingenieur-architect. Tussen 2014 en 2016 werkte ze aan diverse architectuuropdrachten voor architecten Els Claessens en Tania Vandenbussche. Sinds 2017 verricht ze als assistent aan de vakgroep onderzoek naar haar voorouderlijk landschap in de Parelrivierdelta in China. Haar onderzoeksbenadering wordt sterk gevormd door de samenkomst tussen haar disciplinaire en persoonlijke positie. Vanuit haar ervaringen als persoon met migratie achtergrond wil ze bijdragen aan diverse, emanciperende vormen van onderwijs en onderzoek.

Kris Coremans

Kris (*1960), burgerlijk ingenieur architect/landschaps-architect is deeltijds verbonden aan de vakgroep Architectuur en Stedenbouw en als zelfstandige architect (SSA/XX) actief in de domeinen van de architectuur, de landschapsarchitectuur en de scenografie. In de functie van onderwijsbegeleider aan de vakgroep is Kris betrokken bij de opleidingsonderdelen Waarneming en Beeldende media, Ontwerpleer, Architectuurontwerpen en de Jokerweek.

Elke Dhaenens

Elke (*1990) is architect stedenbouwkundige en sinds 2023 aan de slag als assistent aan de vakgroep. Haar onderzoek focust op ruimtelijke transformaties in de Dendervallei en de rol van lokale besturen in verhouding tot deze uitdagingen. In eerdere samenwerkingen met Labo S (UGent), Maat-ontwerpers en Atelier Horizon heeft ze gewerkt aan een breed scala van ruimtelijke vraagstukken. Haar focus ligt op welke manier projecten zich verhouden tot een ruimtelijke transformatie op grotere schaal.

David Dhooge

David (*1977) is ingenieur-architect, mede-oprichter van DHOOG & MEGANCK ARCHITECTUUR, een ontwerp- en onderzoeks-praktijk uit Gent die zich richt op gevoelige, narratieve architectuur en duurzame stedelijke ontwikkeling, vaak gecombineerd met de reconversie van waardevol erfgoed. David is ook mede-oprichter van DISCO, dat grote stedenbouwkundige masterplannen maakt voor complexe projecten binnen de stedelijke textuur.

Jan Mannaerts

Jan (*1973) leidt sinds 2004 samen met Greet Houben en Kris Buyse het Gentse ontwerp bureau 360Architecten. Vanuit een achtergrond in stedenbouw en architectuur, ligt de focus op het domein over-schrijdende, complexe ontwerpogaves. Hij studeerde af als ir-architect aan de KULeuven in 1996, en werkte bij het Projectteam Stadsontwerp o.l.v. Marcel Smets, en Stéphane Beel Architecten. Jan Mannaerts doceerde aan de Universiteit Leuven en is sinds 2015 gastprofessor aan de Vakgroep Architectuur en Stedenbouw van de UGent. Hij was tot 2022 lid van de Kwaliteitskamer Gent.

Lando De Keyser

Lando (*1988) studeerde af als ir-architect aan de UGent. Hierna stond hij als projectarchitect voor Stéphane Beel architects en TAB architects in voor het ontwerp en de bouw van diverse publieke gebouwen. In 2015 richtte Lando samen met Lorenz Adriaens en Richard Leung 'Generiek' op, een jong architectuurbureau gevestigd in Gent en Shanghai. De ontwerpen van Generiek vertrekken telkens vanuit een heldere analyse van zowel context, opdracht als theorie. Generiek is geïnteresseerd in het eigentijdse leven en tracht dit uit te drukken in haar architectuur.

Servaas De Wandel

Servaas (*1989) studeerde in 2012 af als ingenieur-architect aan de Universiteit Gent. Hierna stond hij voor Havana architectuur als projectleider in voor het ontwerp en de bouw van uiteenlopende publieke projecten. Sinds 2022 is hij mede-oprichter van platform architectuur. Steeds vertrekkend vanuit een iteratief ontwerpproces, verdiept dit jong bureau zich momenteel in het collectief, hedendaags en typologisch woonvraagstuk.

Kaat Janssens

Kaat (*1998) studeerde af aan Universiteit Gent als ingenieur-architect. Ze schreef een ontwerpthesis over de reconversie van industrieel erfgoed als eindproject. Nu werkt ze als doctoraatsstudent aan haar onderzoek naar geveldegradatierisico's in erfgoed aan de onderzoeksgroep bouwfysica. Daarnaast is ze is academisch partner van het UK Centre for Moisture in Buildings in het Verenigd Koninkrijk. Vanuit haar onderzoek werkt ze aan de noodzakelijke vertaalslag van academisch onderzoek naar praktijk.

Lisa Janssens

Lisa (*1994) studeerde in 2017 af als ingenieur-architect aan de Universiteit Gent. Ze werkte in Berlijn bij BCO Architekten en Trutz von Stuckrad Penner Architekten. Sinds 2019 is Lisa als projectarchitect bij ectv architecten Els Claessens Tania Vandenbussche betrokken bij zowel publieke als private projecten, met een sterke focus op nieuwe collectieve woonvormen. Samen met Lisa Desager publiceerde ze 'Ingressi Milanesi, designing the in-between' in 2021 bij A&S Books.

Bart Melort

Bart (*1979) is ingenieur-architect en zaakvoerder van MikeViktorViktor architects. Na zijn ingenieursstudies behaalde hij een advanced Master aan het gerenommeerde Berlage Instituut, Rotterdam. Hij is sinds 2009 aangesteld als praktijk-assistent aan de Vakgroep Architectuur en Stedenbouw (UGent). MikeViktorViktor heeft ervaring met uiteenlopende projecten, van particuliere tot overheidsopdrachten. Sinds 2019 werkt het bureau aan verschillende projecten en studies naar circulair bouwen.

Kristiaan Borret

Kristiaan is sinds 2015 de bouwmeester – maître architecte (BMA) van Brussel Hoofdstedelijk Gewest. De bouwmeester bevordert de ruimtelijke kwaliteit van stadsontwikkelingsprojecten in Brussel vanuit een onafhankelijke positie. Van 2006 tot 2014 was Kristiaan Borret stadsbouwmeester van Antwerpen en hij werkt vanaf 2017 tevens in opdracht van de Gemeente Amsterdam als supervisor kwaliteit voor de stedelijke transformatiegebieden Oostenburg en Hamerkwartier. Kristiaan Borret is gastprofessor stadsontwerp aan de UGent sinds 2005.

Carmen Van Maercke

Carmen studeerde aan de UGent, KULeuven en IUAV Venetië, werkte voor Studio Paola Viganò, Architecture Workroom Brussels en is nu partner bij fallow (bureau voor architectuur, stedenbouw en landschap). Bij fallow is ze verantwoordelijk voor innovatieve projecten met betrekking tot landschap en ontwerp onderzoek. Aan de UGent is ze praktijkassistent voor Studio B, het Master Atelier en Ontwerpleer II.

Asli Çiçek

Asli is opgeleid aan de Academie voor Schone Kunsten in München en woont sinds 2005 in Brussel. Ze werkte voor Gigantes Zengheli Architects en Robbrecht en Daem architecten voordat ze in 2015 haar eigen praktijk oprichtte met een focus op tentoonstellings-architectuur. Momenteel doceert ze aan UHasselt en is gastprofessor aan de UGent. Ze levert regelmatig bijdragen aan architectuur- en kunstpublicaties, was co-redacteur van het 11e Architectuurboek Vlaanderen en is redactielid van OASE journal voor architectuur.

Joris Kerremans

Joris (*1990) studeerde in 2013 af als ingenieur-architect. In zijn praktijk omarmt hij directheid, een heldere geometrie en schoonheid in materialiteit. Hij richt zich daarnaast op installaties op het raakvlak met de beeldende kunst. Hij droeg bij aan de tentoonstellingen 20 jaar Open Oproep (2020-2022) en You Are here (2018). In 2022 nam hij deel aan de tentoonstellingsreeks 'Tafelzetting', waarbij het werk van jonge ontwerpers centraal staat.

Yves Coussement

Yves studeerde in 2001 af als ingenieur-architect aan de Vakgroep Architectuur en Stedenbouw, UGent. Als praktijkassistent is hij sinds 2009 aan de vakgroep verbonden voor de vakken Waarneming & Beeldende Media I & II. Zijn professionele artistieke activiteit bevreemdt en ondermijnt op multimediale wijze de noties van zekerheid en zichtbaarheid in de bemiddeling van een ruimere verstandhouding ten aanzien van leven en dood. Vanaf 2018 startte hij ook een onafhankelijke schilderspraktijk onder het pseudoniem Franz Anais

Adriaan Verwee

Adriaan is beeldend kunstenaar. Hij studeerde beeldhouwkunst aan KASK en doceert Waarneming en Beeldende Media aan de UGent. Hij nam deel aan verschillende tentoonstellingen in binnen en buitenland: Heterotopias, Thessaloniki Biënnale 2007; Solo Objects, Arco Madrid Art Fair-Madrid 2013; Other peoples trades, Arcade, Londen 2012; Come se niente fosse, Emergent, Veurne 2016. In 2014 gaf hij een overzichtstentoonstelling in Museum M, Leuven.

DERDE BACHELOR

2023-2024

derde bachelor

2023-2024

4 ARCHITECTUURONTWERP III

Hans Lust & Wouter Davidts
Kris Buyse, Loïc de Béthune, Tilke Devriese, Lauren Dierickx,
Joris Kerremans, Sarah McMaster, Martijn Vincke, N.N.

**27 METHODEN VAN STADSANALYSE EN
-ONTWERP**

Kristiaan Borret
Frédéric Rasier, Carmen Van Maercke, N.N.

31 WAARNEMING & BEELDENE MEDIA II

Asli Çiçek
Petra Decouttere, Pauline Clarot, Gosia Olchowska

33 DIGITALE ONTWERPTECHNIEKEN III

Tiemen Strobbe
Nino Heirbaut

**36 INFORMATIEBEHEER IN
ARCHITECTUUR- EN BOUWPROJECTEN**

Paulus Present
Jeroen Werbrouck

38 BIO

COVER

De vorige twee academiejaren bouwden de derdejaarsstudenten een 'superdivers bouwblok' (opgave 2) op verschillende locaties in Aalst. Het coverbeeld toont het samenbrengen van alle maquettes (schaal 1/50) tot één geheel bij de start van één van de begeleidingssessies. Het resultaat van dit 'samenwerken' werd aan het grote publiek getoond op de eindejaartentoonstelling 'Stand van maken' die de studenten volledig zelfgecurceerd en opgebouwd hebben.

Afbeelding: uitnodiging eindejaartentoonstelling '22-23

ARCHITECTUURONTWERP III

SPREIDSTAND

POSITIE

Architectuurontwerpen 3 situeert zich op een sleutelmoment in het ateliertraject van de opleiding ir.-architect. Het vak vormt de afronding van het Bachelor-parcours en kondigt tegelijk een mogelijke richting voor de Master aan. We willen het atelier daarom opvatten als een moment en plek binnen jullie studie om rond te kijken en de volle complexiteit van het architectuurontwerp aan te gaan.

AMBITIE

Architectuur ontwerpen betekent bemiddelen tussen de tegenstrijdige vraagstukken, afwegen van de conflicterende belangen en het verzoenen van de antagonistische posities die binnen iedere opgave steeds aan de orde zijn. Ontwerpen vergt niet enkel het vermogen om met meerduidigheid en ambiguïteit om te gaan, maar ook de verbeelding om daar een scherp en genereus antwoord op te bieden. Elke ontwerper is erbij gebaat om de complexiteit van een context te doorgronden en de volle breedte van een opgave te begrijpen.

Binnen de praktijk van het architectuurontwerp zijn besognes van verschillende aard altijd tegelijk aan de orde: ontwerpen vraagt dat je kan omgaan met uitdagingen van van materieel-constructieve, conceptueel-theoretische maar ook sociaal-maatschappelijke aard. Ze sluiten elkaar niet uit: ze bepalen de uiteinden van het brede spectrum aan kwesties waarop een architectuuropdracht een antwoord dient te formuleren. Een architectuurdetail is altijd meer dan een (bouw)technische vraagstuk: het geeft vorm aan de conceptuele uitgangspunten van een ontwerp. Een architectuurtheoretisch of -kritisch vraagstuk behelst op zijn beurt ook altijd meer dan een louter abstracte kwestie: wil een ontwerp zich met de complexiteit van de wereld verbinden, dan vraagt het om gematerialiseerd te worden.

Binnen Architectuurontwerpen 3 willen we onderzoeken hoe we studenten vertrouwd kunnen maken met de spreidstand waartoe de architectuur veroordeeld is. Aan de hand van opdrachten willen we jullie kennis laten maken met de uiteinden van het spectrum die in iedere ontwerpogave steeds tegelijk aan de orde zijn. Zo worden jullie gestimuleerd om een eigen positie te ontwikkelen ten opzichte van deze beide polen, in relatie tot de volle 180°. Jullie worden uitgedaagd om conceptuele ambities

te koppelen met constructieve vraagstukken, vormelijke gevoeligheden uit te balanceren met ethische bezorgdheden.

Ieder architectuurontwerp grijpt immers in op de wereld en doet dus over die wereld een uitspraak. Onwillekeurig verhoudt de activiteit van het ontwerpen zich tot bredere maatschappelijke kwesties en condities die in die wereld aan de orde zijn, gaande van klimaat, sociale ongelijkheid tot de economische realiteit.

STEDELIJKE REALITEIT

Elk architectuurontwerp vertrekt van een diepgaande kennis van de context waarin het terecht zal komen. Die kennis vergaren, vergt tijd. Om jullie die tijd te gunnen, zijn de opdrachten van zowel het eerste als het tweede semester in in groot Gent gesitueerd. Door een jaar lang binnen dezelfde stedelijke context te werken, hopen we meer diepgang te bereiken in de kennis en het begrip van de morfologische, demografische, sociale, culturele en politieke realiteit van die stad.

JONGEREN MAKEN DE STAD

Ontwerpmanifestatie op initiatief van Architectuur Platform Gent (uit <https://www.architectuur.gent/editorials/exclusief-inclusief>)

Gent zit in de lift, net als veel andere steden. De stad is de voorbije jaren fors gegroeid en die trend houdt aan. Mensen komen en wonen er graag, zo laten de bevolkings- en bezoekerscijfers zien. De druk op de stad groeit dus en verdrukking van bepaalde groepen groeit mee. Sterke groepen eisen ruimte op. En wat blijkt: jongeren staan achteraan in de rij.

Omdat Gent in 2024 jongerenhoofdstad wordt, stellen we de positie van de jongeren voorop. Wat als jongeren prioriteit krijgen? Welke ruimte zouden zij claimen? Wat zouden ze ermee doen? Hoe ziet die ruimte er vervolgens uit? Deze vragen vormen voer voor de ontwerpmanifestatie Jongeren maken de stad.

● Gent
● Architectuur
● Platform

GHENT
EUROPEAN
YOUTH CAPITAL
2024

gent:

50 JONGEREN, 5 ORGANISATIES, 5 WIJKEN, 5 WORKSHOPS

Stadsjongeren uit diverse jeugdorganisaties (divers in de zin van: verspreid over de stad en verschillend in de werking) werden in het voorjaar 2023 bevestigd over de kwaliteit van hun dagelijkse leefomgeving. Daaruit zijn 4 grote thema's naar voren gekomen. Gentse jongeren willen zich veilig voelen, meer zichzelf kunnen zijn, meer ruimte om samen te komen en ruimte om 't spel te spelen'. Sporten, flirten, kijken en bekeken worden, ... dat soort dingen. En dat exclusief, zelfstandig en zonder toezicht. Als onderdeel van hun groei naar volwassenheid. Ze hebben nood aan exclusieve ruimte met een inclusief karakter. Want alle jongeren moeten thuis kunnen komen in Gent.

In het academiejaar 2023-24 gaan jongeren – middelbare scholieren, architectuur-, interieur-, stedenbouw- en landschapsstudenten ... – met die uitdaging aan de slag. En dat op plekken in de stad waar jongeren potentieel zien. Plekken waar ze de ON- uit ONveilig (zatlappen, verkeer, toerisme, scheldtirades, vuilnis...), uit ONbetaalbaar (wonen, consumeren, horeca ...) uit ONbereikbaar (sportclubs, gentrificatie, buitengebied...), uit ONherbergzaam (gebrek aan stilte, aan beschutting, aan hangplek ...), en uit ONbegaanbaar (wegen, voorzieningen...) willen halen.

5 omgevingen vormen het speelveld. 5 architectuurvormen het werkmateriaal. Het academiejaar 2023-24 biedt het tijdslot waarin atelieroefeningen, ontwerpworkshops, maar ook bouwexperimenten in de stad kunnen plaatsvinden. En in het najaar van 2024 brengen we al het ontwerpwerk samen in een expo. Jongeren geven zo richting aan de toekomst van Gent.

WIJ DOEN MEE

Zonder te ver af te wijken van onze initiële intenties voor AO3, proberen we de opgaves voor dit academiejaar in te schrijven binnen dit mooie initiatief.

TEAMWORK

Doorheen het gehele academiejaar werken jullie in groepen van drie aan de opdrachten. Gevraagd wordt om de groepssamenstelling te wijzigen per opgave. Teamwork resulteert in één project maar vergt zowel gezamenlijk als individueel onderzoek.

BEGELEIDING

De eerste begeleidingssessies verlopen hybride naargelang de nood van het moment; 1 op 1 tussen groep en begeleider, duobegeleiding, groepsdiscussie, specifieke thema-begeleiding, masterclass, workshop, ... We geloven in dit atelier erg in een horizontale structuur waarbij studenten een actieve rol spelen in de invulling van de begeleidingsmomenten. Iedere begeleiding is daarmee een uitnodiging om zelf thema's op tafel te leggen en de dialoog actief te sturen.

AGENDA

De begeleidingen gaan door op vrijdag. Studenten worden verwacht de hele dag aanwezig te zijn in de atelierruimtes. Het atelier vormt het hart van de opleiding. Het is een vruchtbare en inspirerende omgeving, waarin snel informatie uitgewisseld kan worden en studenten vooral ook veel van elkaar kunnen leren.

Aan het eind van de dag zullen de begeleidingen worden aangevuld met collectieve momenten (16:00 – 18:00; lezingen, debatten, nabespreking, etc.). Hierop worden alle studenten verwacht aanwezig te zijn.

De agenda en het verloop van de oefeningen worden bij de introducties toegelicht en op UFORA gepost. Eventuele wijzigingen in de agenda en bijkomende activiteiten (lezingen, uitstappen, etc.) worden eveneens via UFORA meegedeeld. Gelieve daarom regelmatig UFORA en jullie email te consulteren.

OPGAVE 1.1

DE AFTRAP

Theaterplein, Secchi Vigano, Antwerpen, 2009

AANLEIDING

Deze opgave dient als inleiding voor het architecturaal ontwerpen op detailschaal. Het biedt een eerste kennismaking met het gebouw dat het onderwerp zal zijn van opgave 1.2. In deze opgave wordt het gebouw gestript van zijn functie als parkeergebouw en wordt er gevraagd een trap te ontwerpen die het gebouw publiek toegankelijk maakt.

Doel van de opgave is om te vertrekken vanuit detailvragen: Welke materiaalkeuzes bepalen de vormgeving van de trap? Hoe laat je de trap afdragen op de structuur van het gebouw? Hoe zien de verschillende onderdelen van de trap (de treden, borstwering,...) eruit?

OPDRACHT

- Er wordt gevraagd een trap te ontwerpen die het gebouw publiek toegankelijk maakt. De trap mag als 1 doorlopend geheel bedacht worden of als een serie elementen die een wandeling doorheen het gebouw vormen.
- De trap staat in contact met het publieke domein op maaiveld en loopt door tot het dak. Het gebouw bestaat uit 8 verdiepingen en een dak. Aan de achterzijde van het gebouw verspringt elke verdiepingvloer met een halve verdieping waardoor een split-level ontstaat verbonden door hellingen. De trap verbindt minstens alle 8 niveaus van het gebouw inclusief het dak en wordt in of aan het gebouw voorzien. Het volstaat de 8 volle verdiepingshoogtes aan te doen, het is niet vereist alle 16 niveaus van de split-level apart te bereiken.
- De trap heeft een minimale nuttige breedte van 3 doorgangseenheden van 80 cm (in totaal minimaal 240cm)

Scenografie expo Hotel Aubecq Victor Horta, V+, Brussel, 2012

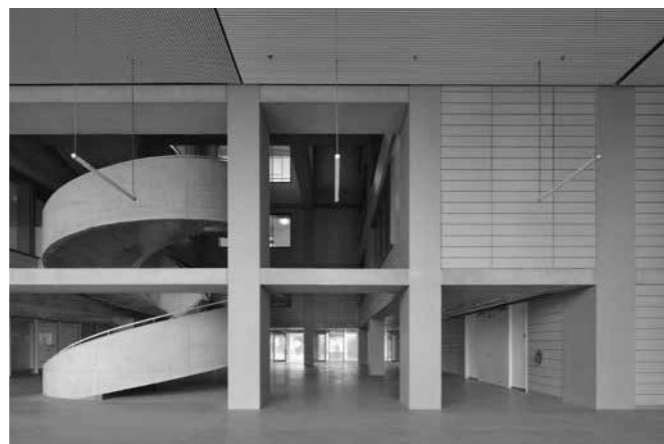
- Door de scope van het ontwerp bewust te beperken tot een aantal architecturale elementen kan op meer diepgaande wijze de detailschaal gethematiseerd worden. Er worden doorgedreven en tot op detailniveau uitgewerkte uitspraken verwacht over dimensionering, profielen, structurele ingrepen, materialiteit, kleur, aansluitingen, afwerkingen, hoeken, handgrepen, treden, oppervlakken, verlichting, afdakjes, enzovoort.
- Het parkeergebouw en ook de publieke ruimte errond vormen een context die in rekening gebracht moet worden. Indien de inplanting van de trap structurele aanpassingen aan het gebouw met zich meebrengt, worden deze doorgedacht en mee uitgewerkt.

REFERENTIES

- Het project wordt door de ontwerpers opgeladen op basis van een verzameling zelfgekozen referenties waartoe het ontwerp zich relateert. De inzet van de oefening is dan ook om vanuit de context en de eigen referenties tot een gelaagd maar idiosyncratisch voorstel te komen.
- Alle gebruikte referenties dateren van voor het jaar 2000 en zijn niet-Belgisch.
- Het ontwerp overstijgt een simpele collage van de verschillende referenties.
- Het ontwerp staat autonoom en op zichzelf.
- Het ontwerp is gemaakt op maat van het gebouw en de omgeving.

DOCUMENTEN

- 1 Detail op schaal 1/5 dat het ontwerp samenvat, hierbij mag een tekstuele paragraaf voorzien worden die de inzet van het detail duidt (max. 150 woorden).
- Een axonometrie van de interventie in het gebouw waarop inplanting en het verloop van de volledige trap zichtbaar zijn.
- Een maquette op schaal 1/10 van de trap over 1 verdieping (2m50 hoogte) die buiten de trap zelf ook de impact toont op de structuur van het gebouw.
- Min. 2 en max. 4 bijkomende ondersteunende details op schaal 1/5.
- Print-outs van min. 3 en max. 5 referentiebeelden met credits waaraan het ontwerp zich relateert. Referenties worden als volgt benoemd: Project, Auteur, Locatie, Jaar. Alle gebruikte referenties dateren van voor het jaar 2000 en zijn niet-Belgisch.
- De ontwerpen worden collectief en gelijktijdig getoond op vrijdag 20 oktober. Deze groepsopstelling biedt alle studenten de gelegenheid om ook het werk van anderen te bekijken. Er wordt buiten benoeming van de auteurs van het ontwerp (en van de getoonde referenties) en de korte paragraaf geen bijkomende tekst noch uitleg gevraagd: het materiaal dient voor zich te spreken. De begeleiders quoteren het werk in een aparte rondgang zonder studenten.

ZNA Cadix, Robbrecht en Daem, Antwerpen, 2022

Buda Art Factory, 51N4E, Kortrijk, 2012

Karreveld School, Agwa, Brussel, 2021

AGENDA

Vrij 29.09

inleiding en toelichting opgave + uitstap

Vrij 06.10

begeleiding referenties + jam-sessie trappen

Vrij 13.10

begeleiding details

Vrij 20.10

groepsopstelling in het atelier + rondgang

Bovenstaande agenda is richtinggevend en kan tijdens het verloop van de oefening nog aangepast worden. Alle wijzigingen worden tijdig gecommuniceerd via Ufora

OPGAVE 1.2

DE BONTE LEEUW

Luchtfoto van de site

Straatbeeld van de site

AANLEIDING

Heel wat Europese steden herdenken vandaag hun visie op mobiliteit. De modernistische benadering met rechtstreekse invalswegen tot in het stadcentrum en hieraan gekoppelde parkeerinfrastructuur is in het kader van de leefbaarheid van de stad al een tijdje aan herziening toe. Het Gentse circulatie- en parkeerplan, gelanceerd in 2017, is hier een treffende exponent van. Centraal binnen dit plan staat het opheffen van doorgaande verkeersroutes doorheen het centrum, het versterken van de ringfunctie van de R4 en R40 en het realiseren van randparkings met een zachte verbinding (fiets of openbaar vervoer) naar het centrum.

Binnen deze visie komen bestaande parkeergebouwen binnen de stadskern onder druk. De vraag naar herbestemming dient zich aan. Met de voorliggende opdracht onderzoeken we de mogelijkheden die dergelijke casco's bieden door hen te confronteren met een nieuw bouwprogramma: hoe past het nieuwe programma zich in binnen deze bestaande structuur, hoe wordt de aansluiting met de stad verzekerd, welke verschijning krijg het volume mee en hoe wordt omgegaan met bouwtechnische uitdagingen zoals het beheersen van het binnenklimaat en het vermijden van koudebruggen?

In 2024 wordt Gent Jongerenhoofdstad van Europa (European Youth Capital). Het Gentse Architectuur Platform wenst deze opportuniteit aan te grijpen om jonge ontwerpers en jongeren in het algemeen ideeën te laten ontwikkelen over Gent. Ze organiseert hiervoor de heuse ontwerpmanifestatie 'Jongeren maken de stad'. Ontwerpopdracht 1.2 pikt hier graag op in. De oudste parking van Gent wordt een verzamelgebouw voor de jeugd!

OPDRACHT

Ontwerp een ontmoetingsplek voor jongeren binnen het casco van Center Parking Korte Meer.

SITE

Center parking Korte Meer bevindt zich middenin de Gentse binnenstad, in de onmiddellijke nabijheid van de Kouter en het winkelgebied rond de Veldstraat. De toegang tot de huidige parking verloopt via de Korte Meer. Aan de beide uiteinden grenst het parkeergebouw aan kleine doorsteken (Conduitsteeg en Bonte Leeuwstraat). Centraal overbouwt de parking het Heilig Sacramentstraatje. De parking telt zeven bouwlagen, opgevat in een splitlevel-systeem en biedt ruimte voor 532 wagens. Op het gelijkvloers is een deel ingenomen door de AVA en een natuurwinkel.

De parkeergarage bestaat uit een betonnen structuur, opgebouwd uit kolommen, balken en draagvloeren met ruime overspanningen. De verdiepingshoogte is beperkt en gericht op maximalisatie van het aantal parkeerplaatsen. De parkeerhellingen bevinden zich centraal en creëren een doorlopende parkeerlus doorheen het gebouw.

Het gebouw biedt door haar ligging en eenvoudige structuur een uitdagend casco voor toekomstige herbestemming. Het bevindt zich tevens in een 'harde' context waar voornamelijk commerciële functies het gelijkvloers opeisen en domineren. Een nieuwe invulling met functies specifiek gericht op jongeren (sporten, ontmoeten, creëren, verpozen, ontdekken,...) kan binnen deze context een volledig nieuwe omgeving en beleving binnenbrengen. .

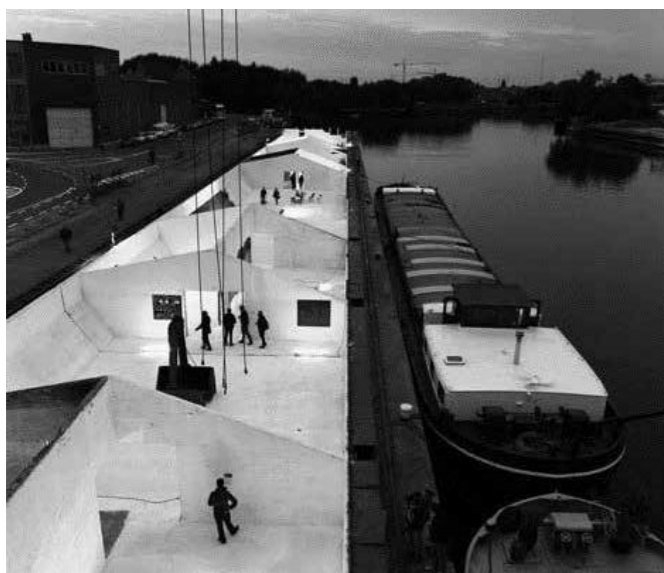

PROGRAMMA

We denken de huidige invulling met parkeren en winkelpanden volledig weg. Wat rest is een lege structuur. Een bonte verzameling van programma's neemt het gebouw in.

De programma-mix zal bestaan uit ruimtes en lokalen voor sport, ontmoeten en verenigen, nachtleven, verblijf, creatie en expo, muziek en bezinning. Verder vragen we een fietsherstelplaats en fietsenparking met minstens 1000 fietsen op te nemen in het volume. Ook het dak van de parking krijgt een publieke bestemming.

Een uitgewerkt overzicht van de op te nemen functies en hun gevraagde dimensies wordt bij de start van de opgave gecommuniceerd. We denken hierbij aan sport (klim, zwem, dans, gymnastiek,...) / Vereniging / ontmoeting / uitgaan-nachtleven / cultureel (atelier en expo, graffiti, muziek, repetitie) / daklandschap / dakplein / dakterras gewijd aan de jeugd' / rust & stilte / verblijf (camping) ...

Grindbakken, Rotor, Gen, 2012

AANDACHTSPUNTEN EN FOCUS

Bij het inpassen van het nieuwe programma binnen de bestaande structuur van de parking worden volgende aandachtspunten vooropgesteld:

DE ANALYSE, BEGRIP EN VOORSTELLING VAN DE BESTAANDE DRAAGSTRUCTUUR

(reeds aangezet en verondersteld gekend door opgave 1.1).

HET INGRIJPEN BINNEN DE BESTAANDE STRUCTUUR

Hoe worden hogere en grote nieuwe ruimtes ingepast binnen het huidige frame met lage verdiepingshoogtes? Hoe wordt er daglicht binnengebracht? Waar worden openingen

voorzien voor de verticale circulatie (zie ook opgave 1.1)? Hoe verhoudt de planindeling zich ten opzichte van de structurelementen?

DE VERHOUDING 'VOL' EN 'HOL'

Het opgegeven programma zal een stuk kleiner zijn dan de beschikbare vloeroppervlakte. Welke invulling krijgen de niet geprogrammeerde delen? Hoe verhouden de ingenomen 'volle' ruimtes zich ten opzichte van de leegte(s) binnen het casco (openingen voor licht, circulatie, ruimtelijke werking,..)?

DE HELDERHEID VAN DE VERTICALE EN HORIZONTALE CIRCULATIE

Een groot aantal functies worden samengebracht binnen het casco. Hoe worden deze functies ontsloten en onderling gelinkt binnen een helder circulatieschema? Hoe wordt het nieuwe programma aangesloten op de omliggende stad?

DE TUSSENRUIMTE

Minstens even boeiend als de te ontwerpen plekken zijn de (niet-geprogrammeerde) ruimtes tussenin. Hoe kunnen deze ingezet worden binnen het circulatieschema of als verbindendeschakels dienen tussen de verschillende functies? Deze tussenruimtes kunnen vele gedaantes aannemen en zich al of niet verbinden met het opgegeven programma als plek voor verpozing, uitbreiding, ondersteuning enz.

DAGLICHT

Omwille van de grote bouwdiepte en -breedte van het casco vormt daglicht een bijzondere ontwerpuitdaging. Alle functies moeten beschikken over natuurlijke lichtinval.

HET GEHEEL IS MEER DAN DE SOM VAN DER DELEN

Een intelligente schakeling van de functies, tussenruimte en circulatie moet het geheel van de programma's en hun onderlinge relaties versterken en een unieke omgeving tot stand brengen.

VERSCIJNINGSVORM BINNEN DE STAD

Vandaag verschijnt het parkeergebouw eerder anoniem in het straatbeeld. Welke gedaante of uitdrukking krijgt het parkeergebouw mee na de invulling met het nieuw programma? Hoe worden de functies kenbaar gemaakt naar de straat, stegen of ruimere omgeving?

INTERIEURBELEVING

De kwaliteit en beleving van de binnen-ruimtes worden via schetsen of collages geïllustreerd.

THERMISCHE SCHIL

Binnen de 'koude' structuur van het parkeergebouw worden verwarmde en dus thermisch te isoleren ruimtes binnengebracht: hoe wordt met deze bouwfysische conditie omgegaan? Reeds van in de conceptfase moet deze randvoorwaarde meegenomen worden om te komen tot doordachte oplossingen en bouwdetails.

Gordon Matta-Clark, Conical Intersect, Parijs, 1975

DOCUMENTEN

De plannen en doorsnedes van het bestaande gebouw werden reeds bij opgave 1.1 overgemaakt via UFORA.

De in te dienen documenten voor tussentijdse presentatiemomenten of eindjury worden bij de introductie of tijdens het verloop van de oefening gecommuniceerd via UFORA. Minstens volgende documenten zullen verwacht worden:

- Conceptuele maquette 'hol/vol', schaal te kiezen.
- Maquette, schaal 1/100.
- Grondplannen alle verdiepingen, schaal 1/100.
- Minimum 2 doorsnedes (langs en dwars), schaal 1/100.
- Technische doorsnede gelijkvloers tot dak, met weergave van de bouwknopen, schaal 1/10 of groter.
- Geveltekeningen, schaal 1/100.
- Collage of schetsen die de interieurbeleving weergeven, formaat te kiezen.

Palais de Tokyo, Lacaton Vassal, Parijs, 2012

Public Condensor, Studio Muoto, Parijs, 2016

AGENDA

Vrij 27.10

- Formuleren visie op het programma, het gebouw en de buitenruimte.
- Analyse van stedelijke omgeving en opstarten inplantingsmaquette site.
- Gevraagde documenten : grondplan, doorsnede, (volume-)maquette.

Vrij 03.11

BRUGDAG (geen atelier)

Vrij 10.11

- Verfijning organisatie van het programma en de ingreep.
- Benadering van de draagstructuur, stijpunten en (structurele) ingrepen in het gebouw.
- Gevraagde documenten : grondplannen, 2 doorsnedes, aanzichten, maquette en de buitenruimte.

Vrij 17.11

- Tussentijdse presentatie en discussie.
- Gevraagde documenten (schaal 1/100) : grondplannen, 2 doorsnedes, aanzichten, maquette.

Vrij 24.11

- Verfijning van de planorganisatie, doorsnedes, gevelontwerp en materialisatie.
- Aanzet tot detail.

Vrij 01.12

- Algemene begeleiding.
- Themabegeleiding: planorganisatie, structuur, gevelontwerp, materialisatie en detail, ...

Vrij 08.12

- Algemene begeleiding.
- Themabegeleiding: planorganisatie, structuur, gevelontwerp, materialisatie en detail, ...

Vrij 15.12

- Themabegeleiding: planorganisatie, structuur, gevelontwerp, materialisatie en detail, ...
- Begeleiding i.f.v. de kwaliteit van de presentatie.
- Voorbereiding en gerichte vragen in functie van de jury.

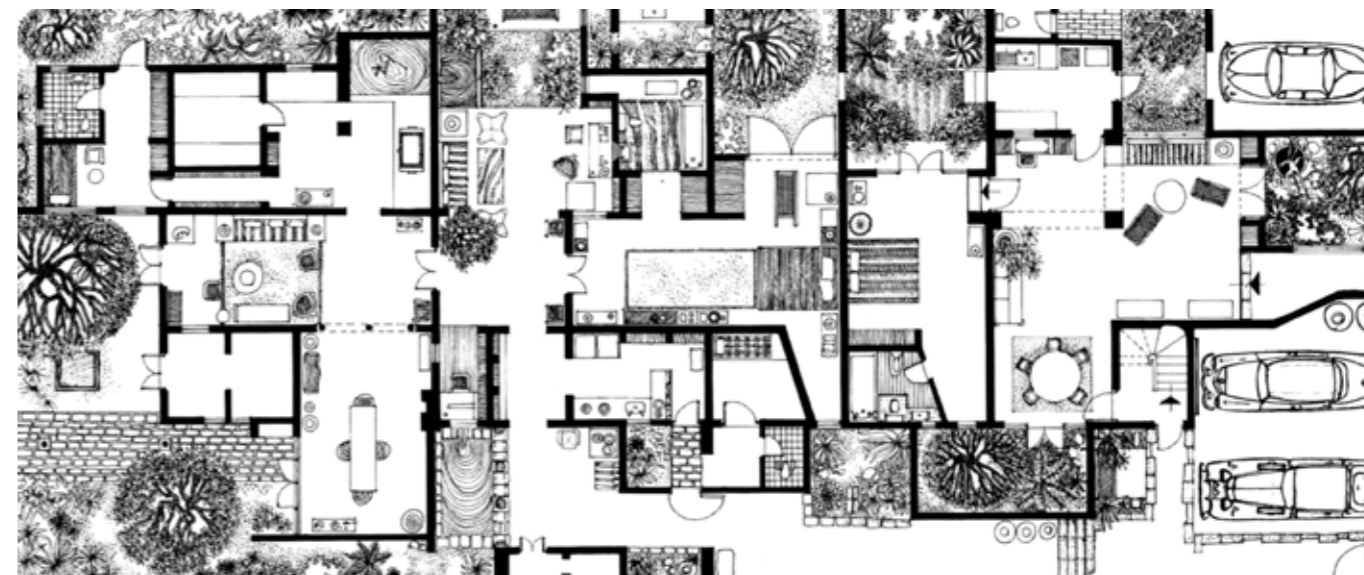
Maandag, dinsdag & woensdag 18, 19 & 20/12/23: jury opgave 1.2

Bovenstaande agenda is richtinggevend en kan tijdens het verloop van de oefening nog aangepast worden. Alle wijzigingen worden tijdig gecommuniceerd via Ufora.

OPGAVE 2

SUPER-SUBURBIA

de woonwijk anders bekeken

33rd Lane, Geoffrey Bawa, Colombo, Sri Lanka, 1959-70

AANLEIDING

Waar we enkele minuten geleden nog landschappen onder ons zagen wegglijden, door de natuur gemodeleerd tot monumentale composities, breed behandelde reliëfs, doorsneden met de harmonische meanders van stromen en rivieren, van heuvels en bergen, [...] verschijnt daar onder ons ineens een door een krankzinnige bijeengenaaide lappendeken, God weet van welke afval bijeengeknoeid, en daarop door een woest geworden reus, de inhoud van hele bazars blokkendozen rondgestrooid, met verachting neergesmeten, klinkt het niet dan botst het, om er van af te zijn. Daartussen een warboel van wegen en straatjes, kriskras in alle richtingen, schijnbaar slechts luisterend naar de wet van de angst voor de leegte die, naar men ons geleerd heeft, ook de composities van de grootste kunstschilders van het landje daar beneden heeft bezeten.

Renaet Braem, *Het lelijkste land ter wereld*, 1968

De beginpassage van zijn manifest— *Het lelijkste land ter wereld* uit 1968—noopt architect Renaet Braem tot een messcherpe analyse van het Belgische landschap. Waar elders een duidelijke structuur van stedelijke kernen en open ruimte bestaat, lijkt een dergelijk ordenend principe in onze contreien nagenoeg afwezig. Stad, randstad en platteland groeien steeds meer naar elkaar toe en ontmoeten elkaar in een peri-urbane brij.

Met deze oefening willen we —anders dan in Braem's

manifest— de Belgische stedelijke conditie in al zijn complexiteit, contradicties en spanningen omarmen als een rijk lappendeken waar tegenstrijdige programma's elkaar kunnen ontmoeten.

OPDRACHT

Ontwerp een gemengd woonprogramma, ingepast in een suburbane woonwijk bij Gent. De huidige, vrijstaande woningen—achterhaald als woonmodel maar te jong om te slopen—gelden daarbij als een vertrekpunt en een uitnodiging om na te denken hoe we dit patrimonium in de toekomst kunnen valoriseren.

SITE

De ontwerpopgave situeert zich in een suburbane woonwijk in Drongen. De wijk is er een zoals er velen zijn: ze typeert zich door de alleenstaande, bakstenen woningen met hellend dak als hoed op een gelijkvloerse verdieping. Het is een plek van dertien in een dozijn, elke vorm van conflict of spanning die eigen is aan de stedelijke ruimte wordt hier uit de weg gegaan. De hoeksteen van de ruimtelijke ordening hier is het principe van de 'veilige afstand'. De wijk dateert uit tijden waarin nog morsig met ruimte omgegaan kon worden. Ze is volledig geënt op het gebruik van de wagen.

De woningen van de gekozen wijk zijn het startpunt van de oefening. Ze zijn (te) ruim naar hedendaagse normen en bieden antwoord op de woonvraag van een steeds beperktere groep. Tegelijkertijd zijn de gebouwen vaak slecht geïsoleerd en moeilijk te verwarmen door hun grote verliesoppervlakken.

Een afgebakende zone van de wijk wordt gedurende de opgave radicaal verdicht. Een fictieve situatie wordt gecreëerd waarin niet de perceelsgrenzen, maar de bestaande villa's het vertrekpunt zijn voor de oefening.

De oefening vertrekt dus van een tabula rasa van het stedelijk tapijt waarop de volumes als karkassen blijven staan. Gaandeweg krijgen de ontwerpen rondom je eigen perceel vorm en daarmee de specifieke randvoorwaarden waar in het ontwerp moet op ingespeeld worden. Studenten worden dan ook ten zeerste aangemoedigd in gesprek te gaan met de ontwerpers van naburige percelen. Met welke ingreep wordt de omgeving en haar toekomstige gebruik gefaciliteerd of net al te sterk gehypothekeerd? Hoe verhouden de ontwerpen zich tot de klassieke eigendomsstructuur van de wijk en welke mogelijkheden en spannende momenten ontstaan wanneer de perceelsgrens anders wordt bedacht?

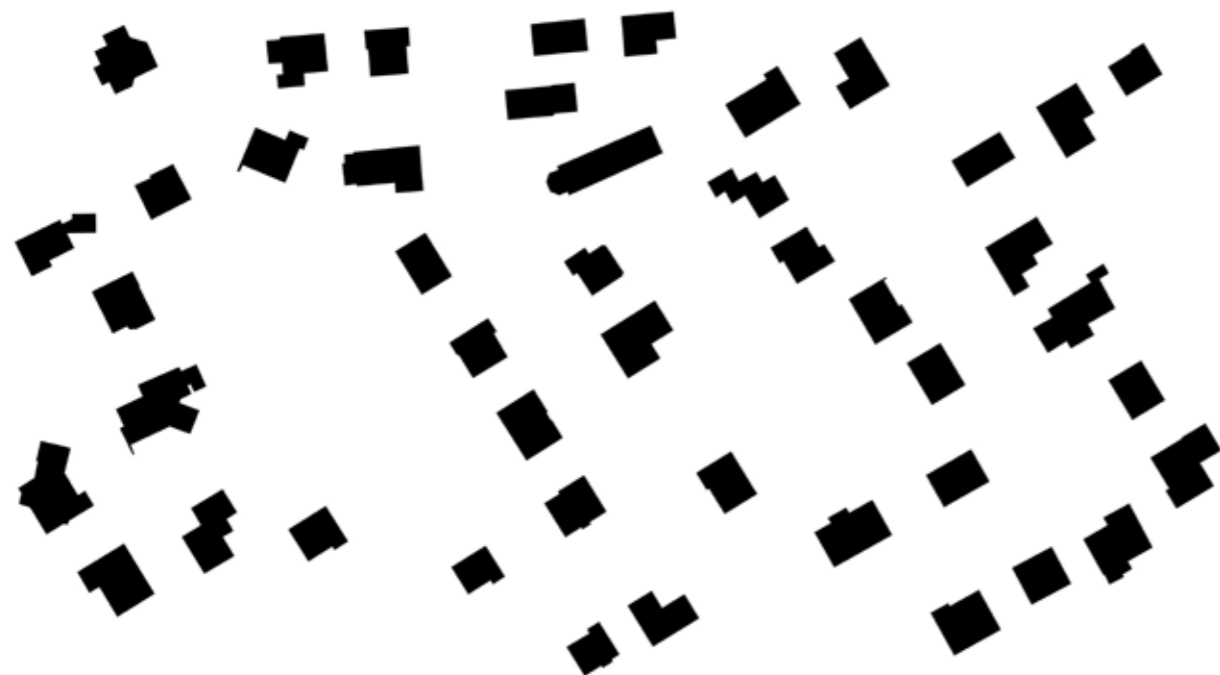
Deze opgave vraagt om een gemeenschappelijke visie over de tussenruimtes die ontstaan na de verdichtingsoperatie. Als voltallige groep zijn jullie verantwoordelijk voor de kwaliteit van de samenhang ervan.

PROGRAMMA

De opgave viert het wonen in al zijn complexiteit en rijkdom. In tegenstelling tot het eindimensionale woonmodel op maat van een klassiek kerngezin dat we vandaag in de wijk aantreffen, onderzoeken we welke andere typologieën denkbaar zijn. Hoe kunnen we er een zo divers mogelijke groep huisvesten op een stedelijke manier? Kwalitatief wonen hanteren we als basisrecht, maar dan in alle denkbare vormen en constellaties.

De woonprogramma's houden rekening met de brede waaier aan hedendaagse gezinsdynamieken; nieuw-samengestelde gezinnen, alleenstaanden, zelfstandig of begeleid zorgwonen, of tijdelijk verblijf van personen. In het kader van Gent als Europese Jongerenhoofdstad in 2024 zal bij de selectie van potentiële woonprogramma's bijzondere aandacht uitgaan naar de specifieke noden van jongeren in preciaire situaties.

De stedelijke tussenruimtes die ontstaan na verdichting van de wijk zijn integraal deel van de opdracht. Wat maakt 'stedelijkheid'? Welke elementen definiëren een urbane of peri-urbane conditie? Wat zijn potentiële conflicten of potenties? Hoe onderscheiden verschillende gebouwtypologieën zich; hoe kunnen ze ingezet worden om een landschap te organiseren? Bestaat er zoiets als 'marge' en 'centrum', en hoe worden deze condities concreet vormgegeven? Evolueren we stilaan naar een uniform landschap; een stedelijk tapijt? Kunnen er binnen zo'n uniform landschap nog accenten worden gemaakt?

Bestaande bebouwing als startkorrel voor de oefening

LE BANLIEUE DE PARIS, À LA RECHERCHE DES SOUVENIRS D'UN FUTUR OUBLIÉ

VRIJ 23.03.2023 - MA 25.03.2023 (data onder voorbehoud)

- Kostprijs: streefbudget < 300€ p.p.

Net als veel andere West-Europese landen werd ook Frankrijk aan het einde van de 19e eeuw geconfronteerd met een snelle urbanisatie, wat resulteerde in slechte woontoestanden in de grote steden. Om de situatie te verbeteren werd in 1894 de Loi Siegfried van kracht, waarmee een wettelijke basis werd gelegd voor de Franse sociale huursector. In eerste instantie werd het aanbod sociale huurwoningen voorzien door de sociétés d'Habitations à Bon Marché (HBM), organisaties die later werden omgevormd tot Habitations à Loyer Modéré (HLM). Rond 1900 was het belang van de private huursector echter veel groter dan die van de sociale huursector. Beleggen in privaat woningbezit werd in die tijd gezien als een financieel zekere investering die bovendien bijdroeg tot een grotere sociale status van de investeerder. Hieraan kwam een eind in de Eerste Wereldoorlog, toen de Franse overheid besloot om de huurprijzen te bevriezen. Deze beslissing leidde tot verliezen bij private verhuurders en sterk teruglopende investeringen in onderhoud en nieuwbouw. Ook tussen 1918 en 1939 was er sprake van een strikte

huurregulering, waardoor er ook tijdens die periode amper werd geïnvesteerd in de private huursector. Samen met de omvangrijke oorlogsschade zorgde dit ervoor dat het Franse woonpatrimonium er in 1945 zeer slecht aan toe was en het land met een enorm woningtekort kampte. Dit probleem werd nog versterkt door een enorme demografische groei en de toestroom van migranten en vluchtelingen.

Om het grote woningtekort bij te benen, werd de volkshuisvesting in de naoorlogse periode onderdeel van een nationale aanpak. In het kader hiervan verstrekte de nationale overheid omvangrijke objectsubsidies (subsidies op grond van kenmerken van het gebouw en niet van de eigenaar of gebruiker) en laagrente leningen aan bouwers van nieuwbouwwoningen. Hierdoor ontstond er een grote bouwwoede die leidde tot een fenomeen van ongekende omvang voor de steden en de stadsplanning, een fenomeen dat al snel "les grands ensembles" werd genoemd

Résidence Le Parc, Fernand Pouillon, Meudon-La-Forêt Paris, 1957-62

Les tours Aillaud, Emile Aillaud, Parijs, 1977

Het doel van deze ontwikkelingen was de mensen dicht bij hun werkplek en in de stad te laten wonen. Ze voorzagen in alle faciliteiten die nodig zijn voor het stadsleven zoals plaatselijke winkels, scholen, theaters, sportfaciliteiten en jeugdclubs.

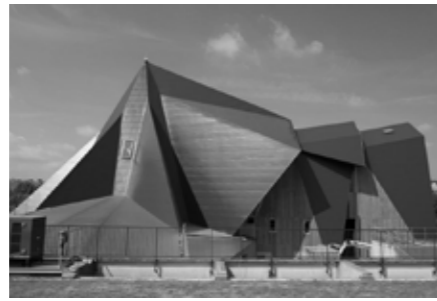
Om de economie aan te zwengelen, stimuleerde de staat de toepassing van industriële productiemethoden in de bouw. De industrie en de bouwsector werden hiermee gelijktijdig nieuw leven ingeblazen. De verschillende aspecten van deze industrialisatie, mechanisatie, rationalisatie en prefabricatie werden niet enkel aangewend als middelen om efficiënter te bouwen, maar werden nieuwe generatieve principes voor het architectuurproject.

De grootschalige woonwijken werden telkens ontworpen door één team van architecten en vertoonden in het begin een architecturale eenheid die hoofdzakelijk tot uiting kwam door een zichtbaar structureel raster dat gesystematiseerd werd in alle gebouwen van de woonwijk en het ritme van zich herhalende raamtraveeën. De accommodaties werden als "luxueus" aangeprezen: keukens, meerdere slaapkamers, een badkamer, centrale verwarming, veel bergruimte en een droger. De woningen waren doorlopend of, in het geval van de torens, dubbel georiënteerd. Natuurlijk verlichte

doucheruimte, stortkokers, open haarden en parket in de woonkamers vervulde het comfort van de flats, dit alles in schril contrast met de onhygiënische situatie in de historische stadscentra.

Les Damiers d'Anjou, Binoux & Folliasson, Parijs, 1976

De eerste tien jaar werden deze complexen algemeen positief onthaald. De goed uitgeruste flats vertegenwoordigden een vorm van moderniteit en vooruitgang die nu ook voor werknemers toegankelijk werd. In de tweede helft van de jaren '60 kwamen de eerste negatieve signalen als gevolg van de mindere kwaliteit van de gebouwen en de slecht uitgewerkte of ontoereikende voorzieningen (te weinig handel, slechte vervoersverbindingen, ...). Niettegenstaande de bouw van de grote wijken onverminderd verder ging, veranderde het denken over huisvesting in de jaren '70 en werd het model van de grote woonwijken vanuit sociaal, economisch en zelfs cultureel oogpunt ter discussie gesteld. In 1973 werd een ministeriële circulaire verspreid die tot doel had de verdere realisatie van de 'grands ensembles' te voorkomen en de sociale segregatie door huisvesting te bestrijden. Er werd geopperd om de bouw van complexen groter dan vijfhonderd eenheden te verbieden en de prioriteit van overheidssteun te verschuiven van collectieve bouw naar hulp aan huishoudens. Dit luidde stilaan de terugkeer in van de voorstedelijke individuele woning. In de jaren '80 werden de grote woonwijken gekenmerkt door criminaliteit en geweld. In de media werd het beeld van de grote woonwijken gepresenteerd als de nieuwe sloppenwijken. Vanaf de tweede helft van de jaren '80 werd overgegaan tot de afbraak van verschillende 'grands ensembles', een proces dat tot op vandaag gaande blijft.

Ondanks het feit dat "les grands ensembles" in de jaren '70 en '80 in diskrediet zijn gebracht en tot op vandaag nog steeds voor veel commotie zorgen, mogen wij niet vergeten dat zij honderduizenden mensen in heel Frankrijk huisvesting hebben geboden en dat nog steeds doen. In de loop der tijden is de geschiedenis vervormd, is de betekenis veranderd en zijn wij geneigd te vergeten wat er werkelijk is gebeurd. Een terugblik is noodzakelijk en kan stof tot nadenken geven voor de huisvesting van morgen.

Vorig academiejaar voerde een vierdaagse fietstocht met 'les grands ensembles' als rode draad ons door de rand rond Parijs, buiten de ringweg of périphérique. De trip en de manier van reizen werd goed onthaald, waardoor we beslist hebben om de formule nogmaals te hanteren. We houden het voor ons zelf ook graag spannend, dus volgen we een ander traject met grotendeels andere bezienswaardigheden en een andere insteek.

We nemen de trein vanuit Gent tot in het centrum van Parijs. Van daaruit fietsen we langs de Seine tot aan 'la Grande Terrasse' in Saint-Gemain-en-Laye waar de stad letterlijk aan onze voeten ligt. Dit is een ideaal vertrekpunt voor een grote bocht rond (een deel van) de stad op zoek naar de gebouwde

Cité du Parc, Jean Renaudie en Renée Gailhoustet, Parijs, 1969-75

Studentenhuisvesting, Bruther + Baukunst, Paris-Saclay, 2020

getuigenissen van wat ooit een beloftevolle toekomst voor de architectuur was. Het definitieve traject is nog niet bepaald (jullie inbreng hiervoor is zeker welkom), maar we komen op plaatsen die veelal iets moeilijker op eigen houtje te bereiken zijn. Uiteraard beperken we ons niet enkel tot de grote woonwijken en gaan we op de route voorbij de 'usual suspects' ook op zoek naar 'iets subtielere' meer hedendaagse en 'echt mooie' projecten.

Ter afwisseling bezoeken we ook enkele centra en musea voor hedendaagse kunst die zich in de voorbije decennia in de periferie van Parijs hebben gevestigd, zoals Musée d'Art Contemporain du Val-de-Marne, Vitry-sur-Seine (<http://www.macval.fr/>), Le Crédac, Ivry (<https://credac.fr/>), Bétonsalon (<https://www.betonsalon.net/>), maar ook grote landschappelijke ingrepen als de Axe Majeur in Cergy-Pontoise (Dani Karavan, 1980-heden; <https://www.danikaravan.com/portfolio-item/france-axe-majeur/>).

Axe Majeur, Dani Karavan, Cergy-Pontoise Paris, 1980-heden

Welke ingrepen of beslissingen geven aanleiding tot een memorabel stedelijk moment?

Alle praktische afspraken en spelregels worden duidelijk gecommuniceerd tijdens de introductie aan het begin van het semester.

AANDACHTSPUNTEN

WOONKWALITEIT

Een oer-vraagstuk binnen de architectuur is de private woning en de mogelijkheid om het hedendaagse wonen vorm te geven. Deze opgave plaatst zich dan ook in een brede traditie die onderzoek doet naar vraagstukken als oriëntatie, lichtinval, organisatie, privacy, presentatie... aangevuld met actuele insteken en ontwikkelingen.

SUPERDIVERSITEIT

Net als de meeste centrumsteden in Vlaanderen wordt Gent in toenemende mate geconfronteerd met de superdiversiteit van haar bevolking. Hierbij gaat het niet enkel over migratie, maar ook evoluties in gezinssamenstellingen, investeringsmodellen, enzovoort. Deze wijzigende situatie genereert de vraag of klassieke woonmodellen, gebaseerd op enkele, voorspelbare gezinssamenstellingen, voldoende in staat zijn om in te spelen op hedendaagse en toekomstige samenlevingsvormen met nieuwe randvoorwaarden. Om in termen van superdiversiteit te kunnen ontwerpen lijkt het belangrijk niet enkel in ruimte, maar ook in tijd te ontwerpen. Hoe brengt een ontwerp het veranderende gebruik en de wijzigende noden van gebruikers op korte, middellange en lange termijn in rekening? Hoe beantwoordt een ontwerp aan concrete noden en wensen, maar laat toch voldoende vrijheid voor wisselend gebruik?

RUIMTELIJK RENDEMENT

Het is duidelijk dat in de toekomst kleiner gewoond zal moeten worden dan gemiddeld genomen door vorige generaties. In de strijd tegen klimaatverandering dient tegelijk ook nagedacht te worden over de materiële en energetische efficiëntie van het ontwerp. Het bepalen van de oppervlakte van het programma in verhouding tot de grootte van de percelen, dwingt om na te denken over 'ruimtelijk rendement'. Indien dit gebeurt door elke ruimte waaruit woningen klassiek bestaan tot op hun limiet te verschalen, gaat dit ten koste van de woonkwaliteit en de ruimtelijke kwaliteit. Het begrip 'ruimtelijk rendement' vormt een uitgangspunt voor een ontwerpmatig onderzoek naar nieuwe organisaties en vormen van wonen. Hoe kan dubbel gebruik winst(en) creëren? Hoe kan strategisch omgegaan worden met ruimte en middelen?

GEÏNTEGREERD TECHNISCH ONTWERPEN

In deze opgave wordt niet sequentieel maar gelijktijdig op de verregaande uitwerking van het ontwerp gefocust. Door al vroeg in het ontwerptraject aandacht te besteden aan de detaillering van cruciale knopen, wordt het detailontwerp betrokken in het ontwerpproces. De technische uitwerking en detaillering zijn integraal deel van een ontwerp en kunnen beeldbepalende keuzes van het ontwerp (materialiteit, uitstraling, etc.) informeren of zelfs sturen. Zo wordt het duidelijk dat ze geen gevolg van ontwerpkeuzes hoeven te zijn, maar een evenwaardige component in de ontwikkeling van een geïntegreerd geheel.

RADICAAL VERBOUWEN

Het gebouwde patrimonium op de site wordt—hoewel voorbijgestreefd en weinig ambitieus—in de armen gesloten als een merkwaardig studieobject. Alle ontwerpen vertrekken van de kwaliteiten, gebreken en andere bijzonderheden van de toegewezen woningtypologie. Ze vormen het karkas dat vervolgens radicaal wordt vertimmerd en op die manier een tweede leven krijgt.

COLLECTIVITEIT

De wijk kan opgevat worden als een collectief project, waarbij elke eigenaar stapsgewijs op zijn perceel bijdraagt aan een totaalproject (dat in deze zin nooit 'af' is). In deze opdracht vragen we ieder ontwerpsteam om binnen het eigen perceel een uitspraak te doen over het collectieve deel en zo te participeren in het groter verhaal. De opgave vraagt om een gemeenschappelijke uitspraak over de uiteindelijke totaliteit van de wijk. Jullie zijn met andere woorden als groep verantwoordelijk voor zowel de bebouwing als het openbaar domein en de inrichting van de collectieve buitenruimtes.

Het is noodzakelijk steeds in gesprek te gaan met de ontwerpers van naburige percelen, afspraken te maken, of allianties op te zetten. De overzichtsmaquettes doen hierbij dienst als werk- en communicatie-instrument.

De eigen ontwerpogave moet fungeren als bouwsteen voor de wijk. Voortdurend zal het ontwerpproces mediëren tussen de schaal van het architectuur- en stedelijk project

DOCUMENTEN

Het belang van de tekeningenset die gedurende het semester ontwikkeld wordt, kan niet overschat worden. Het atelier simuleert een fictieve onderzoeksruimte. De projecten die er ontstaan, zullen niet gebouwd worden en 'bestaan' dus enkel op papier. De tekeningenset is dus het eindproduct dat het ontwerp niet enkel in al zijn facetten documenteert maar ook 'werkelijk' maakt. Tegelijkertijd zijn heldere tekeningen de motor voor een goede begeleiding. De opzet van een tekening is nooit gratis. Door heldere (grafische) keuzes te maken bewaak je dat de juiste thema's worden aangesproken. Een scherpe tekening op de tafel stuurt de discussie en geeft kritische massa aan het project.

Onder het adagio "een nieuwe week, een nieuwe tekening" werken jullie gedurende het semester gestaag aan een groeiende set documenten. Opdat jullie op de hoogte zouden blijven van de evolutie van de andere ontwerpen, hebben we het idee opgevat om alle tekeningen continu te ontsluiten in een 'groeïende' tentoonstelling. De afspraak is dat elke groep aan het begin van de begeleiding een document bijdraagt.

Andere afspraken over de precieze deliverables en de praktische beperkingen van de groeiende groepstentoonstelling worden aan het begin van het semester

AGENDA

Vrij 16.02

inleiding en loge-oefening

Vrij 23.02

begeleiding 1

Vrij 01.03

begeleiding 2

Vrij 08.03

begeleiding 3

Vrij 15.03

begeleiding 4

Studiereis, Jokerweek & Paasvakantie

Vrij 19.04

begeleiding 5

Vrij 26.04

begeleiding 6

Vrij 03.05

begeleiding 7

Vrij 17.05

begeleiding 8

Ma 21.05 + Di 22.05 + Wo 23.05

jury opgave 2

Bovenstaande agenda is richtinggevend en kan tijdens het verloop van de oefening nog aangepast worden. Alle wijzigingen worden tijdig gecommuniceerd via Ufora.

METHODEN VAN STADSANALYSE EN -ONTWERP

INLEIDING

“Methoden van stadsanalyse en -ontwerp” introduceert de studenten in begrippen en methoden die gehanteerd worden bij de opmaak van stedenbouwkundige analyses en ontwerpen. De oefeningen zijn uiteenlopend, maar steeds in hetzelfde gebied. Op die manier wordt een meerledige benadering ontwikkeld over de betekenis van de plek en het veelzijdig discours binnen de stedenbouw.

Het verzamelen van input ligt steeds aan de basis. Onder ‘input’ verstaan we zowel het verzamelen van data zoals cijfermateriaal, grafieken en kaarten, over het screenen van websites en (beleids)documenten tot terreinonderzoek en bevraging, ... dat wat ons in staat stelt om stedenbouwkundige inzichten te ontwikkelen en te onderbouwen.

We leren een breed begrippenkader hanteren waarin maatschappelijke uitdagingen en stedenbouwkundige concepten leiden tot inzicht en vervolgens ook om een perspectief te ontwikkelen. Tijdens deze oefeningen is het niet de ambitie om tot een “volledige” analyse of ontwerp te komen, wel om tot een aantal krachtlijnen te komen en een attitude van kritisch en strategisch denken eigen te maken op een schaal die inzetbaar is in het stedenbouwkundig ontwerpproces.

Heldere argumentatie en adequate representatiewijzen met het oog op overtuigende communicatie vormt een constante. Experimenteren om sprekend beeldmateriaal en kaarten te ontwikkelen, schatplichtig aan de taal van het stedenbouwkundig discours, vormt een inzet doorheen het hele semester.

METROPOLITANE STEDELIJKHEID: PALIMPSEST VAN RUIMTELIJKE SCHALEN EN LOGICA'S.

Bron: *Bruxelles Dilution - Recherche photographique sur la densité urbaine de la deuxième couronne de la Région bruxelloise - Séverin Malaud*

Hedendaagse stedelijkheid valt al lang niet meer samen met het aloude beeld van de netjes afgebakende historische stad die zich aftekent tegen een rurale achtergrond. Verstedelijking is een ‘ontgrensd’ fenomeen geworden met steeds complexere, meerschallige, gelaagde en ruimtelijk gedifferentieerde milieus tot gevolg. De eeuwenoude tweedeling tussen stad en platteland werd de laatste eeuw compleet uitgevaagd en om het met de woorden van Rem Koolhaas te zeggen, overspoeld door “a huge tsunami of unknown urban substance”.

Dit jaar nemen we daarom de metropolitaanse rand van en rond Brussel onder de loep. Internationale infrastructuur, restanten van een ruraal verleden, oude en nieuwe grootstedelijke functies, historische dorpskernen, regionale netten van openbaar vervoer, sub-urbaan residentieel weefsel, restanten van eeuwenoude valleien en bossen, universitaire campussen, corporate headquarters enzovoorts: door een accumulatie van verschillende ruimtelijke dynamieken liggen ze vaak ‘stoemelings’ naast elkaar.

Hoe kan het randgebied van en rond Brussel verder evolueren, in het bijzonder hoe draagt de zone bij aan een betere metropolitaanse regio? In het bijzonder, hoe verhoudt deze evolutie zich tot de grote stedelijke kwesties van de 21ste eeuw, zoals het versterken van eco-diversiteit, een gezonde waterhuishouding, een evenwicht tussen open ruimte en densiteit, duurzame mobiliteit, ruimtelijke rechtvaardigheid, inclusie, ...?

SITE

In 2021-2023 werd een studie over de transformatie van het bebouwde weefsel in het 20ste-eeuwse randgebied van en rond Brussel opgestart, in opdracht van de Vlaamse en Brusselse planningsdepartementen in samenwerking met de twee bouwmeesters (Vlaams Bouwmeester & Brusselse Bouwmeester Maître-Architecte). Zie hiervoor: <https://vlaamsbouwmeester.be/nl/subsite/brussels-randgebied>.

In dat onderzoek wordt gesteld dat de verstedelijking van dit randgebied een specifieke ruimtelijke conditie vertoont, die tot uiting komt in een reeks terugkerende situaties of wat men archetypes zou kunnen noemen. Voor elke archetype zijn in de studie specifieke plekken aangeduid omwille van hun potentieel voor herontwikkeling en inrichting. Ze worden weergegeven a.d.h.v. coördinaten (zie intekenlijst op UFORA).

Elke groep maakt een keuze van één van deze plekken om mee aan de slag te gaan. De gekozen plek vormt slechts een startpunt. Naargelang de aard van de plek en de analyse wordt aan de studenten gevraagd om zelf de perimeter van het gekozen onderzoeksgebied aan te scherpen. Bij aanvang van de oefening wordt een gebied van 4 km² als vertrekpunt genomen.

DRIE OPDRACHTEN

1. PALIMPSEST & STEDELIJKE GELAAGDHEID (ANALYSE)

In deze oefening zetten we in op het lezen en inzichtelijk maken van verschillende ruimtelijke systemen, logica's en schalen. Aan de hand van een sitebezoek, onderzoek naar de gebruikers, desktopwerk, enz., worden verschillende relevante lagen gedetecteerd en gedocumenteerd om tot een eigen begrip van de site te komen.

De klemtoon ligt op de gelaagdheid van de ruimte. Naast de morfologie van de open en bebouwde ruimte, wordt bijzondere aandacht besteed aan lokale en bovenlokale dynamieken. Die onderliggende gedachte vormt een belangrijk kader om de lezing van de eigen site te plaatsen in een ruimer verband. Er wordt aangemoedigd om kritisch na te denken en zelf lagen te bepalen die voor de groep relevant lijken. De perimeter van de site wordt in vraag gesteld en getransformeerd volgens de noodzaak om een samenhangend verhaal te brengen.

Medium en deliverables

- Kaarten, Schema's en Foto's.
- Het product is vrij te bepalen, maar omvat minstens kaarten, schema's en foto's.
- De presentatie bevat max. 15 slides (PPT, PDF, ...).

2. PROSPECTIE (ONTWERPEND ONDERZOEK)

In het tweede deel van de oefening schakelen we over van ruimtelijke analyse naar verdiepend inzicht en prospectief ontwerpend onderzoek. Studenten verdiepen zich in specifieke knelpunten van de site en nemen een stelling in over mogelijke strategische transformaties en gewenste ruimtelijke dynamiek op termijn.

Het vertrekpunt voor deze tweede oefening zijn vijf ruimtelijke thema's. Elke groep van 2 studenten kiest 2 thema's om aan elkaar te koppelen als een uitdaging duo. Op basis van dit duo, wordt een ruimtelijk scenario ontwikkeld. Studenten bouwen een weldoordachte argumentatie op welke ingreep of programma het meeste potentieel heeft om de gekozen site op een verantwoorde en zinvolle manier verder te ontwikkelen. Wat is de impact van de scenario's op de site en op welke manier biedt deze opgave een antwoord op de twee gekozen ruimtelijke thema's?

Het is in deze oefening expliciet niet de bedoeling om te komen tot finale ontwerpvoorstellen. Ontwerp wordt hier enkel ingezet als medium voor onderzoek.

- Kwalitatief en divers woonaanbod (verdichting, transformatie, diversiteit, ...)
- Dynamische kernen (programma, voorzieningen, ruimte-lijke mix, kernversterking, ...)
- Slimme waterhuishouding (hydrologie, droogte, waterkwaliteit, ontharding, ...)
- Duurzame mobiliteitsknopen (bereikbaarheid, hoppinpunten, fietsnetwerk, ...)
- Waardevol openruimtelandschap

Medium en deliverables

- Axonometrie, Snede & Referenties.
- Er is geen afzonderlijke presentatie voor oefening 2 maar de resultaten worden geïntegreerd in het product van oefening

3. PROJECTDEFINITIE (SYNTHESE)

Bij wijze van synthese wordt het gevoerde onderzoek uit de twee vorige oefeningen samengevat in een synthetiserend manifest voor de bestudeerde site. Hoe zit de site in elkaar? Wat zijn de dragende ruimtelijke structuren en welk potentieel voor verdere ontwikkeling ligt in deze sites verscholen? Dit manifest dient opgevat te worden als een synthetiserende adviesnota (bvb. gericht aan een bevoegd burgemeester of schepenen voor ruimtelijke ordening). Een nota die argumenteert hoe de site best verder evolueert en waarom? Welk van de onderzochte scenario's garandeert de meest waardevolle en duurzame uitgangsprincipes voor een verdere ontwikkeling van het gebied?

Medium en deliverables

- Tekst, selectie van grafisch materiaal geproduceerd doorheen de oefening op maximum 6 A4's.
- De structuur, inhoud en opbouw is vrij te bepalen en wordt gemaakt op maat van elke afzonderlijke groep.

PRAKTISCH

BEGELEIDING

De studenten worden opgesplitst in twee teams die een parallel traject doorlopen. Voor elk team is er om de 2 weken begeleiding.

In elk team delen de studenten zich op in groepen. Voor de eerste oefening en derde oefening wordt een groep samengesteld met 6 studenten. Voor de tweede oefening wordt deze groep opgedeeld in drie kleinere groepen van 2 studenten. Voor de start van het atelier wordt via Ufora een intekenlijst opgesteld waarop groepen kunnen inschrijven.

Bron: Bruxelles Dilution - Recherche photographique sur la densité urbaine de la deuxième couronne de la Région bruxelloise - Séverin Malaud

Bron: Bruxelles Dilution - Recherche photographique sur la densité urbaine de la deuxième couronne de la Région bruxelloise - Séverin Malaud

Tijdens de ateliermomenten wordt ingezet op het collectief begeleiden en feedback geven op aandachtspunten binnen de oefeningen. Tijdens de begeleiding wordt ruimte gemaakt om individuele en gemeenschappelijke vragen te behandelen, alsook het begeleiden in kleine groepen en het presenteren van tussentijdse resultaten.

De begeleiding in het atelier gebeurt op basis van geprinte documenten, getekend kaartmateriaal en/of schema's. PowerPoint en laptops worden enkel ingezet tijdens de tussentijdse presentatiemomenten.

AGENDA

Di 13.02 (14-18u)

Sessie 1, allen, intro + lezing + sites

Di 20.02 (14-18u)

Sessie 2, team 1, begeleiding oef. 1

Di 27.02 (14-18u)

Sessie 3, team 2, begeleiding oef. 1

Di 05.03 (14-18u)

Sessie 4, team 1, begeleiding oef. 1

Di 12.03 (14-18u)

Sessie 5, team 2, begeleiding oef. 1

Di 19.03 (14-18u)Sessie 6, allen, presentatie oef. 1
+ inleiding oef. 2&3Di 26.03

jokerweek

Di 02.04 & 11.04

paasreces

Di 16.04 (14-18u)

Sessie 7, team 2, begeleiding oef. 2&3

Di 23.04 (14-18u)

Sessie 8, team 1, begeleiding oef. 2&3

Di 30.04 (14-18u)

Sessie 9, team 2, begeleiding oef. 2&3

Di 07.05 (14-18u)

Sessie 10, team 1, begeleiding oef. 2&3

Di 14.05 (14-18u)

Sessie 11, allen, verticale presentatie met jury

Di 21.05

Inhaalweek, geen begeleiding

WAARNEMING EN BEELDDE MEDIA II

AANLEIDING

Dit jaar worden de studenten in Studio W&BM II gevraagd om ontwerpprincipes toe te passen op het ontwerpen van een kleine (nacht)club. Deze opdracht verkent niet alleen de ruimtelijke kwaliteiten van de nachtclub, maar ziet het tevens als een droomwereld waarin identiteit (vaak die van een bepaalde subcultuur) tot uiting kan komen. Hierbij wordt bewust afgeweken van de traditionele opvatting van de nachtclub als louter een plek voor massavermaak en ontspanning.

De nachtclubervaring is tijdelijk, vluchtig van karakter en haar architectuur is misschien wel op haar best wanneer ze het minst waarneembaar is. Desalniettemin biedt het programma de mogelijkheid om een suggestieve wereld voort te brengen, één die een gedeelde identiteit vertegenwoordigt en de belangen van een specifieke tijd of cultuur weerspiegelt. In de club moet iedereen de vrijheid hebben om zichzelf te zijn, vanaf ze de ruimte betreden tot ze de ruimte verlaten.

BLe Jardin Du Bal Bullier, Paris, 1900, artist: Unknown
Bron: <https://www.architectural-review.com/essays/typology/typology-nightclub>

OPDRACHT

In vergelijking met andere architectuurtypologiën is het aantal door architecten ontworpen referenties voor nachtclubs relatief beperkt. Hoewel de verbanden tussen muziek, dans, licht en ruimte centraal staan in elke club, bestaan er aanzienlijke variaties en contrasten binnen de nachtclubtypologie, gaande van industriële ruwheid tot feestelijke decadentie. Deze diversiteit en het beperkt referentieel kader vormt de kans maar ook de uitdaging die voorligt in de opdracht van deze studio, namelijk het ontwerpen van een specifieke nachtclub met een unieke sfeer door middel van ruimtelijke en zintuiglijke elementen.

FASE 1: RUIMTE EN BEWEGING CAPTEREN

We beginnen met exploratief schetsen. Tijdens de les gebruiken we schetsen als instrument om verschillende (geprojecteerde) dansruimtes op een heel spontane manier te tekenen. Het doel is om de vluchtigheid van een specifiek moment op papier vast te leggen. Door middel van verschillende manieren van (vaak ongecontroleerd) tekenen zullen we ook de beweging van de menselijke lichaam in verschillende ruimtes onderzoeken alsook de relatie tussen de bewegende mens en een ruimte waarin hij/zij zich bevindt. We werken aan de hand van een schetsboek in A4 formaat en verschillende soorten tekenmaterialen: elk met verschillende tekenkwaliteiten.

Mee te brengen: Schetsboek (A4 formaat) + zwart papier formaat A4, Tekenmateriaal: verschillende potloden (tussen B4 en B8), kleurpotloden, wit potlood, pastels, balpen (kan ook kleur zijn). Zwarte dikke marker...

In dezelfde fase (tijdens de tweede ateliersessie) wordt ook het gekozen muziekgenre voor de club gepresenteerd. Deze keuze is door elke groep op basis van persoonlijke interesses te bepalen en middels video's (visueel & auditief) en beeldmateriaal te tonen. We beginnen in deze sessie ook met de werkmaquette.

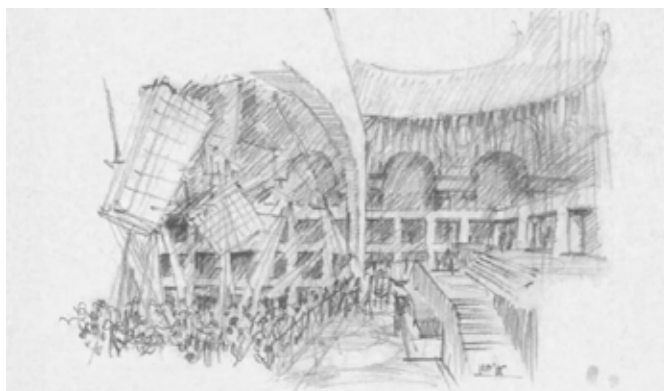
Mee te brengen (vanaf dit moment elke ateliërdag): Maquette materiaal: karton en/of andere materialen, cutter/schaar, lijm, verf...

FASE 2: DE LOCATIE

De locatie wordt door elke groep individueel bezocht buiten de ateliërtijden en gedocumenteerd (foto's, schetsen, tekeningen, gevonden krantenartikels...) Elke groep bereidt een presentatie die de eigenschappen van de plek, de positie in de stad verduidelijkt. De focus ligt bij de ruimtelijke condities van de locatie tijdens de avond, nacht en vroeg 's ochtends, met andere woorden de tijdsspanne waarin de club beleefd wordt.

FASE 3: DE CLUB

Het interieur, de materialisatie, positie van de club in het Belgacom gebouw wordt in deze fase ontworpen. Deze fase concentreert zich op concretiseren van het ontwerp en de overgang van de werkmaquette tot een maquette die als filmset gaat dienen voor fase 4.

Schets voor Palladium Club, New York, 1995, ontwerp: Arata Isozaki
Bron: <https://www.artsy.net/artwork/arata-izozaki-the-palladium-ny>

FASE 4: DE SFEER VAN DE CLUB

Wanneer de locatie en het ontwerp van de club vastliggen, kan een film van 2 minuten gemaakt worden die met de toevoeging van licht en muziek de sfeer van de club weergeeft. De film kan ondersteunt worden met montage van andere documenten en of scenes. Het eindproduct wordt een korte film.

WERKWIJZE

Groepen van 2 of max. 3 studenten per ontwerp

Begeleiding in groep = (roterende) duo docenten per groep

Begeleiding op vraag = rondlopen in atelier

De ateliermomenten zijn niet enkel voor begeleidingsgesprekken. Tijdens de atelieruren wordt doorgewerkt aan het ontwerp.

Interieur van The Hacienda, Manchester, 1982, ontwerper: Ben Kelly, foto: Timothy Hursley
Bron: <https://www.architectural-review.com/essays/typology/typology-nightclub>

AGENDA

Do 28.09

introdactie & schetssessie van verschillende dansscènes uit films en stille beelden van Belgacom gebouw (atelierlocatie wordt via Ufora meegedeeld.)
Toonmoment aan het einde van de les.

Do 05.10

FASE 1: gekozen genre van club / muziek presenteren, begin van een abstracte maquette (1/20) vertrekkend vanuit de schetsen van de eerste week

Do 12.10

FASE 1: werktijd, ontwerpen met de werkmaquette, korte presentatie van de ruimtelijke ideeën

Do 19.10

FASE 2: locatie bezoek, begeleiding in groep, documenten op basis van fotoreportage, tekeningen, collage, kaart-materiaal, 1' film...

Do 26.10

FASE 2: presentatie in groep van locatie op basis van kaart en fotoreeks van 10 beelden

Do 02.11

Geen les, Allerzielen

Do 09.11

FASE 3: werktijd, begeleiding in groep

Do 16.11

FASE 3: Werktijd, begeleiding in groep

Do 23.11

Presentatie van eindmaquette die als set voor film gaat ingezet worden, tussensjury met externe reviewers

Do 30.11

FASE 4: werktijd, begeleiding in groep

Do 07.12

FASE 4: werktijd, begeleiding op vraag

Do 14.12

jury

DIGITALE ONTWERPTECHNIEKEN III

De verschillende vakken Digitale Ontwerptechnieken zijn gericht op het introduceren van een brede waaier aan courante technieken inzake digitaal modelleren in twee en drie dimensies, rapid prototyping en verwerving van digitale modellen. Gedurende het bachelortraject verschuift de focus van het verwerven van digitale skills naar de kritische inzet van dergelijke instrumenten binnen de ontwerpdiscipline.

In het keuzevak DOT III (Bachelor 3 en Master 1 en 2) worden de thema's van parametrisch ontwerp en digitale fabricatie uitgediept aan de hand van de bouw van schaalmodellen en onderdelen op werkelijke grootte op een specifieke plek en met een specifieke constructiemethode. Het vak is opgevat als een resultaatgerichte doe-studio waarin het traject naar een kwalitatief eindproduct centraal staat. DOT III wordt als keuzevak georganiseerd vanuit de Vakgroep Architectuur & Stedenbouw

OPGAVE 2.1

STITCHED

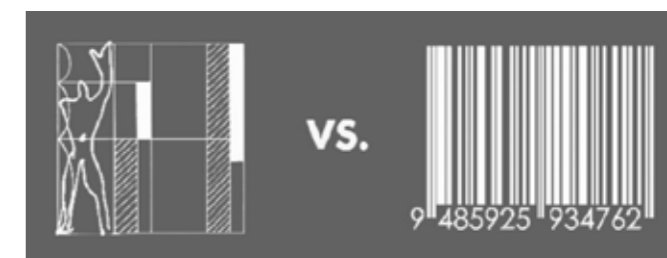
AANLEIDING

Het uitzicht van het architectenkantoor is de laatste twintig jaar sterk veranderd. De dagen van de Rotring pen en kalkpapier hebben plaats gemaakt voor het gezoem van computers en het eindeloos geklik van computermuizen.

Ondanks dat architecten en ingenieurs deze digitale revolutie omarmd hebben, blijven 2D tekeningen de bouwsector domineren en is er weinig verschil te merken in wat en hoe er gebouwd wordt.

Dit terwijl de introductie van parametrische modelleerssoftware en CAD-CAM binnen industrieel ontwerp het vandaag mogelijk hebben gemaakt om het traditionele patroon tussen ontwerp, prototype en massaproduct te doorbreken. Enerzijds is het mogelijk om de fabricatieplanning van complexe vormen beheersbaar te maken. Anderzijds kunnen gebruiksproducten aangepast worden aan individuele constraints van maatwerkproductie: van *mass production* naar *mass customization*.

De ontwerper dient er voor te zorgen dat de data van het ruimtelijke ontwerp rechtstreeks vertaald wordt naar het productie-/fabricatieproces, maar dit hoeft niet noodzakelijk volgens het klassiek lineaire proces van ontwerp tot bouw te verlopen. De ontwerper kan zijn output opnieuw gebruiken als input om het ontwerp bij te sturen.

Corbusier_barcode, bron: V&A&S

OPDRACHT

Binnen dit vak worden deze twee pistes, maatwerkproductie en digitale fabricatie, verkend in ontwerp én realisatie van parametrische schaalmodellen.

Bij het ontwerp wordt rekening gehouden met de binnen de opleiding beschikbare digitale fabricatietechnieken en hun beperkingen qua formaten en materiaalkarakteristieken. Voor dit vak zullen de beschikbare toestellen zoals de lasercutter (karton, triplex, plexi), 3D printers (kunststof), de minifrees (foam) en de CNC paneelfrees (MDF, multiplex), alsook het digitale fabricatielab van de Hogeschool Gent / KASK (diverse kunststoffen) aangewend worden. De doelstelling van het vak is het ontwerpen van een parametrisch model dat de benodigde data kan genereren om een geautomatiseerde mal aan te sturen die onderdelen van een 1:1 installatie kan produceren. De globale installatie zal door middel van schaalmodellen getest en onderzocht worden. Een bijzondere aandacht zal eveneens gegeven worden aan de fysieke maakbaarheid van een *component-based* structuur, rekening houdende met krachtwerking, materiaal, constructiefases en benodigde tijdelijke ondersteuning.

SITE

De prototypes en/of installaties zullen opgebouwd worden in het Plateaugebouw en/of het Technicum. In binnen- of buitenomgeving afhankelijk van het specifieke traject van elke groep.

PROGRAMMA

Daarnaast implementeren studenten het concept van *mass customisation* in hun ontwerp, wat betekent dat het ontwerp aanpasbaar dient te zijn aan uiteenlopende gebruikscondities. Van de gebouwde tussentijdse prototypes zullen er tevens analyses gemaakt dienen te worden die opnieuw het ontwerp kunnen bijsturen.

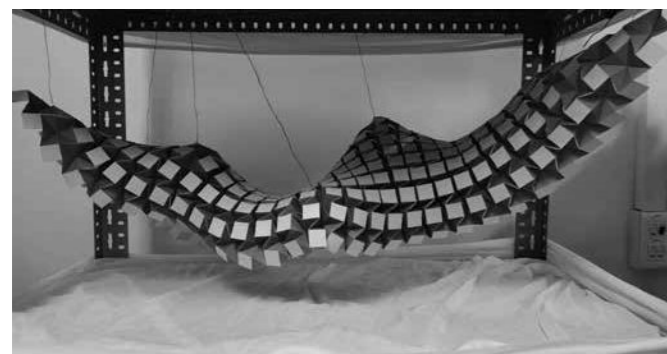
Factoren zoals gewichtsbesparing, krachtwerking, eenvoud in verbindingen en constructie, montage- en demontage-snelheid, transporteerbaarheid en materiaalgebruik zijn sturende factoren in het ontwerpproces.

Ondanks een streven naar een maximale complexiteit van zowel de in te zetten digitale tools als de fysieke installatie, wordt er een grote aandacht besteed aan de economie en de rationaliteit van het ontworpen gegeven.

In het begin zal er een sterke focus liggen op het digitaal modelleren van complexe parametrische modellen en zal er een strategie moeten bedacht worden om van het digitale naar het fysieke over te schakelen.

Door het inzetten van processen uit verschillende disciplines, zoals toepassingen in de textielindustrie, houtbewerking en geautomatiseerde assamblagetechnieken, zal er gekeken worden hoe op een efficiënte manier een complexe vormgeving maakbaar kan worden, vertrekkende van deelcomponenten die samen een complexe structuur kunnen vormen.

Denk hierbij aan constructies in textiel, opblaasstructuren, kinetische objecten, origami, etc. om de digitaal ontworpen objecten te benaderen en de parametrische eigenschappen van het model te vertalen naar een prototype of installatie 1:1.

Resultaat werk studenten DOT III 2023 Menno Afink.

AANDACHTSPUNTEN

De studenten kunnen in kleine groepen de mogelijkheden van de opdracht ten volle benutten teneinde een complex resultaat te bekomen. Binnenin het project kan ervoor gekozen worden zich te verdiepen in een specifieke taak (ontwerp, modellering, programmeren, logistiek, constructie) naargelang individuele wensen en vaardigheden. Afhankelijk van het aantal studenten binnen het vak worden één of meerdere groepen met divergerende ontwerplijnen gevormd.

Buiten het pakket van DOT II is er geen voorkennis vereist. Naargelang de noden van het project kunnen specifieke skills verder worden uitgediept: geavanceerd modelleren en parametrisch ontwerp (Rhinoceros + Grasshopper + Kangaroo). Ook de nodige kennis wat betreft complexe geometrie, detaillering, materialen, en bouwlogistiek maakt deel uit van het pakket; evenals een goede portie handwerk. Er is ruimte en zelfs vraag naar het zelf aanbrengen en aanleren van kennis en vaardigheden door de studenten.

Het vak vereist intensief groepswork en een pro-actieve houding. Voor de eigenlijke constructie van het object worden mogelijks extra ateliermomenten ingepland; hierbij wordt om een zekere flexibiliteit gevraagd.

DOT III kan als keuzevak opgenomen worden in Bachelor 3, Master 1 of Master 2

Resultaat werk studenten DOT III 2023 Menno Afink.

DOCUMENTEN

- Een (reeks) tussentijds(e) schaalmodel(len) op schaal 1:5 of groter
- prototypes van deelcomponenten van een installatie op schaal 1:1

BEGELEIDING

De begeleidingen vinden plaats op vrijdagmiddag tussen 14:00 en 17:30 in het Practicumzaal -1.1. De begeleidingsmomenten zijn opgevat als een studio waarin studenten en begeleiders samenwerken als bouwteam. In functie van het aantal deelnemende studenten worden na de eerste les één of meerdere ontwerpteams gevormd. Elke groep van studenten woont de voorlegmomenten van de overige groepen bij.

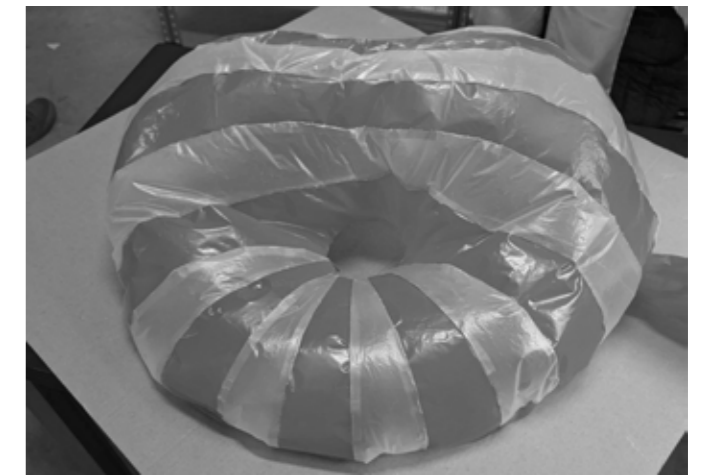
Gedurende het semester verschuift de focus van ontwerp naar uitvoering. Na een tussentijdse presentatie van het ontwerp aan de hand van schaalmodellen op schaal 1:5 of groter, selecteren de begeleiders één ontwerp voor verdere ontwikkeling tot een finaal product, waaraan de hele groep studenten verder werkt.

Bij de start van het semester worden één of meerdere lezingen voorzien binnen de les. Mogelijk volgen gedurende het semester nog bijkomende lezingen die directe input geven vanuit de ontwerp- en / of productiewereld.

De definitieve uurregeling, groepsverdeling en lokaal-bezetting zal bij de start van de lessenreeks via Ufora worden gecommuniceerd.

KnitCrete bron, bron: Block Research Group ETH Zürich

Resultaat werk studenten DOT III 2023 Menno Afink.

AGENDA

Vr 16.02

introdactie, inleidende lezing(en)

Vr 23.02

groepsverdeling, eerste brainstorm

Vr 01.03

eerste mock-up

Vr 08.03

begeleiding focus ontwerp

Vr 15.03

tussentijdse review, selectie verdere uitwerking

Vr 22.03

prototype en bijsturing

Vr 19.04

prototype en bijsturing

Vr 26.04

fabricatie

Vr 03.05

jury

INFORMATIEBEHEER IN ARCHITECTUUR EN BOUWPROJECTEN

Dit vak gaat specifiek in op de tak “informatiebeheer in architectuur en bouwprojecten”, beter bekend als Building Information Modelling (BIM). In die zin ligt dit vak in het verlengde van de vakken Digitale Ontwerptechnieken (DOT1-3), die zijn gericht op het introduceren van een brede waaier aan courante technieken inzake digitaal modelleren in twee en drie dimensies, rapid prototyping en verwerving van digitale modellen.

In dit BIM-vak worden specifiek technieken aangeleerd rond informatiebeheer die intensief gebruikt worden in de praktijk ter communicatie tussen architect, aannemer, ingenieurs, bouwbeheer, enzovoort. Dergelijke samenwerkingen komen praktisch aan bod bij de groepsopdracht, waar een bestaand gebouw wordt gemodelleerd in Autodesk Revit en informatie-uitwisseling plaatsvindt door middel van bestaande cloud technologieën zoals BIM360. Uit het BIM-model worden plannen, snedes en visualisaties gegenereerd. Daarnaast wordt de werkmethode rond het concept BIM uitgebreid behandeld, ter voorbereiding van de meer technische ateliers en vakken in de master, en ter voorbereiding tot de praktijk in architectuur-, studie-, en bouw bureaus.

OPGAVE 1.1

BIM MODELLING PROJECT

AANLEIDING

Kennis van BIM (aanpak en software) is onontbeerlijk in de huidige architectuur- en bouwmarkt, vooral voor de fases waarin een ontwerp reeds gefinaliseerd is. Het 3D model bevat alle architecturale gegevens, technische gegevens (MEP), en stabiliteitsgegevens in deelmodellen (aspectmodellen). De deelmodellen kunnen uitgewisseld en samengevoegd worden met behulp van cloudplatformen die specifiek voor dit doel gemaakt zijn.

OPDRACHT

De opdracht bestaat uit het 3D-modelleren van een bestaand gebouw, gebruik makend van Autodesk Revit. Dit is een opdracht die wordt uitgevoerd in teams van twee. Elk team kiest één van de ouderlijke woningen om te modelleren gedurende het semester. Het totale eindproject wordt voorgesteld in de laatste les.

AANDACHTSPUNTEN

Tijdens het modelleren wordt specifiek aandacht besteed aan de correcte technische modellering van objecten (balken, deuren, vloersamenstellingen, plaatsing van ramen, opbouw van ramen, enz.). Studenten zijn vrij om alle componenten te ontwerpen en modelleren zodat ze uitvoerbaar zijn en overeenkomen met wat effectief in het

gebouw ontworpen of uitgevoerd is. Het uiteindelijke model wordt geëvalueerd op algemene modelstructuur, gebruik en modellering van objecttypes (muren, deuren, ramen, vloeren, trappen), modellering van correcte materialen en materiaaleigenschappen, detaillering van bouwknopen, correct gebruik van parametrische objecten (Revit families). Elk team modelleert de nodige parametrische objecten (bv. raam) binnen dit BIM-model als families; één family wordt ingediend.

Dit vak verwacht voorkennis in 2D- en 3D-modellering, net als basiskennis in constructief ontwerp (complexe geometrie, detaillering, materialen, en bouwlogistiek). Het vak wordt gegeven als keuzevak voor 3e Bachelor, 1e Master, en 2e Master. Het richt specifiek op studenten 1e master, die in het tweede semester het ontwerpatelier Bouwdetail krijgen, waarvoor dit vak een uitstekende voorbereiding vormt. Gezien de aanwezigheid van Erasmus-studenten in 1e en 2e master, is de kans groot dat dit vak in het Engels wordt gegeven. Er is ruimte voor samenwerking, begeleiding en overleg in de lessen.

DOCUMENTEN

De opdracht voor deze oefening wordt aan het einde van het semester ingediend. Deze opgave staat op 70% van het eindtotaal. Er wordt ook een mondelinge evaluatie ingepland in de examenperiode ter evaluatie van de algemene basisprincipes rond informatiebeheer van gebouwen. Dit beslaat 30% van het eindtotaal.

BEGELEIDING

Het vak wordt eveneens gebruikt als middel om de studenten meer vertrouwd te maken met digitale interacties in de professionele omgeving. Hiertoe wordt dit vak volledig digitaal georganiseerd. Lessen vinden plaats op vrijdagnamiddag tussen 14:30 en 17:30, waarbij standaard één uur wordt besteed aan ‘theorie’ en twee uur aan effectief begeleiden van de oefening. De begeleidingsmomenten zijn opgevat als vraag-antwoordsessies tussen voorgedefinieerde studentengroepen en begeleiders. Het doel van die begeleiding is niet enkel om de student te helpen het BIM-model correct op te bouwen, maar ook om na te gaan hoe het model bouwtechnisch ook effectief uitgevoerd kan worden.

AGENDA

Vr 16.02

14:30 introductieles en Revit UI

Vr 23.02

14:30 BIM intro en BIM 360 en Revit basis

Vr 01.03

14:30 Revit System Families

Vr 08.03

14:30 Revit Loadable Families

Vr 15.03

14:30 Views en Schedules

Vr 22.03

14:30 Annotations en Detailing

Vr 29.03

14:30 Collaboration

Vr 05.04

Geen les

Vr 12.04

Geen les

Vr 19.04

14:30 Software

Vr 26.04

14:30 Standards

Vr 03.05

14:30 Gastles uit de praktijk

Vr 10.05

Geen les

Vr 17.05

14:30 Indienen documenten; projectpresentaties

Hans Lust

Hans (*1969) studeerde af in 1992 en werkte vervolgens 5 jaar bij Stéphane Beel. In 1999 vervoegde hij de vakgroep, eerst als praktijk-assistent en later (2015) als gastprofessor. Hij is medezaakvoerder bij 2 architectenbureaus: L.U.S.T. architecten, samen met Lieve Van De Ginste en DBLV architecten, ontstaan uit een samenwerkingsverband met Dierendonckblanche architecten. Het werk focust op contextgevoelige ontwerpen zonder franjes, projecten met een grote maatschappelijke relevantie en aandacht voor het landschap.

Wouter Davidts

Wouter is ir. architect van opleiding (UGent, 1997). Na een doctoraat over hedendaagse museumarchitectuur (2003, UGent) ontwikkelde hij zich verder als onderzoeker en publicist over hedendaagse kunst, architectuur en het museum. Sinds 2016 is hij verbonden als docent moderne en hedendaagse kunst aan de Vakgroep Architectuur & Stedenbouw en de Vakgroep Kunst-, Muziek- en Theaterwetenschappen van de Universiteit Gent. Hij leidt de onderzoeksgroep KB45 (Kunst in België sinds 1945).

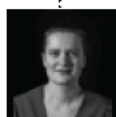
Kris Buyse

Kris (Izegem, 1977) studeerde in 2000 af als ingenieur-architect. Hij stichtte in 2004 samen met Jan Mannaerts en Greet Houben 360architecten. Het werk van het bureau wordt gekenmerkt door een fundamenteel onderzoek naar stedelijkheid, en gaat uit van het uitvagen van artificiële grenzen tussen disciplines als stedenbouw, architectuur, infrastructuur of landschap tot één werkveld: het ontwerp van ruimte. Sedert 2017 is Kris Buyse actief binnen de Vakgroep als praktijkassistent.

Loïc De Béthune

Loïc studeerde af als ingenieur-architect in 2011. Hij deed sindsdien (naast een bijkomend jaar studies in India) als projectarchitect ervaring op bij verschillende architectuurbureaus in binnen- en buitenland. Sinds 2021 werkt Loïc bij het Brusselse architectuurbureau B-ILD aan projecten met focus op schoolarchitectuur, (het) vormen van collectiviteit en de relatie tussen architectuurontwerp en normering. Sinds 2020 is hij verbonden aan de vakgroep als praktijkassistent en wetenschappelijk medewerker.

Tilke Devriese

Tilke (*1989) studeerde ingenieur-architect, werkte als architect en zeven jaar als stabiliteitsingenieur in een bureau dat inzet op architectuurkwaliteit. Sinds 2020 werkt ze als assistent; haar doctoraatsonderzoek start van de stelling dat ingenieurs evenzeer een ontwerpproces doorlopen en bestudeert de mechanismes waarmee die verschillende ontwerpprocessen voor een project verweven worden. Structuur is de ruggengraat van elk gebouw en kan slim ingezet worden om een ontwerpvoorstel te versterken.

Lauren Dierickx

Lauren is ingenieur-architect en stedenbouwkundige. Ze bouwt sinds 2017 samen met Sander Rutgers aan de Gentse architectuurpraktijk, LDSRa, waar verbeelding, onderzoek en praktijk dicht bij elkaar staan. LDSRa gaat op zoek naar een nieuw evenwicht tussen architectuur en natuur, tussen binnen en buiten, exterieur en interieur.

Joris Kerremans

Joris (*1990) studeerde in 2013 af als ingenieur-architect. In zijn praktijk omarmt hij directheid, een heldere geometrie en schoonheid in materialiteit. Hij richt zich daarnaast op installaties op het raakvlak met de beeldende kunst. Hij droeg bij aan de tentoonstellingen 20 jaar Open Oproep (2020-2022) en You Are here (2018). In 2022 nam hij deel aan de tentoonstellingsreeks 'Tafelzetting', waarbij het werk van jonge ontwerpers centraal staat.

Sarah McMaster

Sarah (*1979) is sinds 2016 werkzaam onder de naam Bob McMaster Architecten. Bob McMaster, een Australisch worstelkampioen uit de jaren '20 staat model voor de veerkracht waarmee ze heel uiteenlopende ontwerp vragen te lijf gaan – van meubilair tot openbare gebouwen. Vanuit een voortdurende dialoog tussen plek, opdrachtgever, ambacht, structuur en materialiteit beogen ze gebouwen die op hun beurt de dialoog aangaan met hun directe omgeving, hun huidige en toekomstige gebruikers.

Martijn Vincke

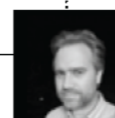
Martijn is a teaching assistant for the domains of technical installations, daylight, bioclimatic architecture and rainwater. At Byreau Bouwtechniek he is active in the work groups Sustainability - Energy - Comfort and Assessments. He is also visiting lecturer at Odisee for the postgraduate programme Mens-en natuurvriendelijk bouwen en wonen, and is an active member of Werkgroep A of the Belgian Institute for Illumination.

Kristiaan Borret

Kristiaan is sinds 2015 de bouwmeester – maître architecte (BMA) van Brussel Hoofdstedelijk Gewest. De bouwmeester bevordert de ruimtelijke kwaliteit van stadsontwikkelingsprojecten in Brussel vanuit een onafhankelijke positie. Van 2006 tot 2014 was Kristiaan Borret stadsbouwmeester van Antwerpen en hij werkt vanaf 2017 tevens in opdracht van de Gemeente Amsterdam als supervisor kwaliteit voor de stedelijke transformatiegebieden Oostenburg en Hamerkwartier. Kristiaan Borret is gastprofessor stadsontwerp aan de Universiteit Gent sinds 2005.

Frédéric Rasier

Frédéric is ingenieur-architect en stedenbouwkundige. Hij is project-leider van het Territoriaal Ontwikkelings-Programma voor het grootstedelijk gebied rond Brussel (T.OP Noordrand), voorzitter van de kwaliteitskamer in Roeselare, oprichter van Atelier RONT en voormalig venoot van maat-ontwerpers. Sinds 2005 is hij betrokken bij de UGent als assistent in verschillende ontwerpstudio's. Ontwerpend onderzoek vormt een constante doorheen het werk.

Carmen Van Maercke

Carmen studeerde aan de UGent, KULeuven en IUAV Venetië, werkte voor Studio Paola Viganò, Architecture Workroom Brussels en is nu partner bij fallow (bureau voor architectuur, stedenbouw en landschap). Bij fallow is ze verantwoordelijk voor innovatieve projecten met betrekking tot landschap en ontwerp onderzoek. Aan de UGent is ze praktijkassistent voor Studio B, het Master Atelier en Ontwerpleer II.

Asli Çiçek

Asli is opgeleid aan de Academie voor Schone Kunsten in München en woont sinds 2005 in Brussel. Ze werkte voor Gigantes Zengheli Architects en Robbrecht & Daem architecten voordat ze in 2015 haar eigen praktijk oprichtte met een focus op tentoonstellings-architectuur. Momenteel doceert ze aan UHasselt en is gastprofessor aan de UGent. Ze levert regelmatig bijdragen aan architectuur- en kunstpublicaties, was co-redacteur van het 11e Architectuurboek Vlaanderen en is redactielid van OASE journal voor architectuur.

Pauline Clarot

Pauline studeerde in 2018 af als ingenieur-architecte aan de UGent. Na haar stage ging ze aan de slag als projectarchitecte bij architectenbureau Baukunst. Naast het ontwikkelen van haar eigen praktijk waarin architectuurrepresentatie en tentoonstellingsarchitectuur centraal staan is ze sinds 2023 actief als scenografie-verantwoordelijke bij CIVA, het centrum voor architectuur, landschap en stedenbouw in Brussel.

Petra Decouttere

Petra Studeerde af als architect in 2001 aan Sint-Lucas Gent en volgde aanvullend de opleiding Fotokunst aan de Sint-Lucas Academie. Richtte samen met Jan Baes de architectuurstudio AE-architecten op. In onze praktijk trachten we telkens de gebouwde realiteit te verbinden met het maken van een eerlijke en verfijnde materialiteit, altijd met veel aandacht voor zintuiglijkheid, licht, ruimte en de morfologische en sociale context. Diverse les- en jurymomenten in binnen- en buitenland zijn voor ons zowel een reflectie- als referentiekader.

Malgorzata Maria Olchowska

Gosia studeerde architectuur in Polen en het Verenigd Koninkrijk, voordat ze afstudeerde aan de TU Delft. Gosia werkte als architect bij advvt (De Vylder Vinck Taillieu), muurmuur architecten, Bovenbouw Architectuur. Tegelijkertijd ontwikkelde ze een onafhankelijke praktijk met focus op grafiek en representatie van architectuur. Haar werk was te zien in verschillende tentoonstellingen o.a. in Gent, Antwerpen, Londen, Kaunas, Tel Aviv, Montreal.

Tiemen Strobbe

Tiemen behaalde een Masterdiploma Ingenieurswetenschappen en Architectuur (UGent). Na zijn studie behaalde hij een doctoraat in Architectuur en Informatica. Zijn onderzoek concentreerde zich op computerondersteunde verkenning van architecturale ontwerp-ruimtes, generatief ontwerp, machinaal leren, BIM en het gebruik van open standaarden in AEC. Hij heeft verschillende publicaties in wetenschappelijke tijdschriften op het gebied van digitaal ontwerp.

Nino Heirbout

Nino heeft een master in de architectuur behaalt aan de KU Leuven, campus Sint-Lucas Gent. Na zijn studies ging hij aan de slag in verschillende architectenbureaus in België, de Verenigde Staten en Duitsland, waar hij met een sterke focus op digitaal ontwerp en parametrische architectuur aan grote internationale projecten heeft gewerkt. Naast zijn eigen architectuurkantoor is Nino ook actief in de ontwikkeling van technisch textiel en complex gebogen glas.

Jeroen Werbrouck

Jeroen (*1996) studeerde in 2018 af als ingenieur-architect en is sindsdien als doctoraatsonderzoeker (FWO) verbonden aan de vakgroepen Architectuur en Stedenbouw en Electronica en Informatiesystemen (UGent) en de leerstoel Design Computation aan de RWTH Aachen. De focus van zijn werk ligt op het gebruik van het Web als decentraal platform voor de gebouwde omgeving, en het bevragen en connecteren van uiteenlopende informatiestromen in een overkoepelend kennisstelsel.

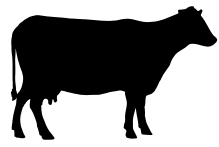
Paulus Present

Paulus (*1985) behaalde een Master in de ingenieurswetenschappen architectuur, optie architectuurontwerp en bouwtechniek aan de UGent in 2008. Sinds 2008 is hij werkzaam bij Bureau Bouwtechniek, een bureau gespecialiseerd in de techniek van het bouwen waar hij de leidende expert is rond de onderwerpen CAD, BIM en digitaal ontwerpen. De focus van zijn interesse is hoe de digitale omgeving, data en tools kunnen ingezet worden om het ontwerp-, project- en beslissingsproces op krachtige wijze te ondersteunen.

DE LOEIENDE KOE

We schrijven 1995, het ontstaan van een werkgroep op initiatief van de vakgroep Architectuur & Stedenbouw die als dialoog moet dienen tussen leerlingen en leermeesters binnen het architectuuronderwijs.

Een werkgroep die zich doorheen de tijd verder zal ontplooiën tot een genootschap der Architectuur: de loeiende koe ziet haar licht. Haar statuut ongedefinieerd. Haar mogelijkheden eindeloos. Het architectuuronderwijs dienend, treedt ze op daar waar het te kort schiet, zo niet poogt ze om de hiaten op te vullen. Een mengvorm van academische sérieux en individuele fascinaties, een werk van liefde, maar ook van overtuiging, dat tegen de achtergrond van een toenemend geglobaliseerde praktijk van architectuurproductie, de intellectuele openheid die de loeiende koe biedt, een mogelijkheid is die gekoesterd moet worden.

We schrijven 2019, de loeiende koe, een idee. Het – geloof – in een idee, in iets dat de wereld overstijgt en aan de werkelijkheid ontsnapt. Een idee dat ooit Architectuur was.

*“There was once a dream, that was Architecture.
You could only whisper it.” - J.R*

JOKERWEEK

“De Jokerweek” is sinds 1996 een vast onderdeel geworden van het jaarcurriculum aan de Vakgroep Architectuur en Stedenbouw van de UGent. Gedurende een week wordt het gewone lessenrooster onderbroken voor één lange en intensieve werksessie rond een uitdagende opdracht of een specifiek thema. Studenten uit de verschillende jaren werken hierbij samen. Diverse randactiviteiten komen zich hierop enten en verrijken de reflectie op het thema: lezingen door nationale en internationale gasten, filmprojecties, debatten...” Naast dit alles is de Jokerweek een moment om samen te zijn en vriendschappen op te bouwen.

Website: <https://jokerweek.be/>

Instagram: <https://www.instagram.com/jokerweek/?hl=nl>

Facebook: <https://nl-be.facebook.com/jokerweek/>

SALON

Een plek waar lunch, koffiepauze en diner hand in hand gaan. Een plek waar plezier gemaakt wordt en ook af en toe een serieus gesprek boven komt drijven. Een plek waar vriendschappen opgebouwd en versterkt worden, met mensen uit alle jaren. Een plek waar iedereen geniet van dat ene vrije moment in de drukte.

Dit alles maakt het een unieke plek, niet alleen in het Plateaugebouw, maar aan de gehele universiteit, een echte trendsetter. Een plek gereserveerd voor de architectuurstudent.

Een plek die van tijd tot tijd dienst doet als Koebar, waar we met z'n allen gezellig samenkomen. Een plek die dienst kan doen als tentoonstellingsruimte. Een plek die in een oogwenk omgetoverd wordt tot cinézaal, dansvloer of vergadering. Een plek, multifunctioneel in zijn gebruik, maar steeds diezelfde gemoedelijke sfeer.

Het kloppend hart van iedereen wiens tweede huis de Plateauzolder is.

Layher

Layher

KOEBAR

KLAPSTUK
€2,5

KE TEA | COCA | FANTA | FRUITSAP | WATER | JUP KE |
VEDET | DUVEL | STROP

11,52 GRAM

KLAPSTUK

de deur kan,
or de schouw?

EVENEMENTEN

De koe stimuleert de studenten in het trainen van hun organisatorisch talent. Elk jaar worden tal van evenementen georganiseerd door de studenten van alle jaren. Op deze manier draagt elk jaar zijn steentje bij aan het maken van onvergetelijke momenten!

Zo organiseert elk jaar zijn eigen bar, in thema, en een groter evenement.
Op deze manier leer je samenwerken in grote groepen, een belangrijke skill die elke architect zeker kan gebruiken. Daarnaast is het een fantastische kans om je eigen jaar beter te leren kennen.

TOT OP HEDEN

1ste bach

Paasbar

2de bach

Peter&Meter-avond

Jokerfeest

3de bach

Kerstfeest

Valentijnsbar

1ste Master

Bal

Halloweenbar

2de Master

Jokerweek

Sinterklaasbar

VOORDELEN ALS KALFJE

Als kalfje heb je naast de voordelen die je sowieso krijgt door een lidkaart te kopen bij VTK ook nog volgende voordelen:

Papier & Co

Bij onze favoriete printshop kan je je plannen en tekeningen laten plotten van A4 tot A0's. Jan staat altijd klaar om kwaliteitsvolle prints met een glimlach af te leveren. Op vertoon van je koekaart krijg je er zelf nog eens 10% korting bovenop.

Je kan altijd je bestanden op voorhand doorsturen via e-mail of natuurlijk zelf langsgaan in de winkel met een usb-stick.

Adres

Jozef Plateastraat 1, 9000 Gent

Openingsuren

maandag – donderdag: 8u – 18u

vrijdag: 8u – 17u

zaterdag: 10 – 16u

E-mail

info@papierenco.be

www.dlk.ugent.be

dlk@ugent.be

dlk.penning@ugent.be

dlk.redactie@ugent.be

dlk.online@ugent.be

dlk.bedrijven@ugent.be

dlk.jokerweek@ugent.be

De loeiende koe is steeds op zoek naar nieuwe leden! Omdat we een open vereniging zijn krijgt iedereen altijd de kans om zich aan te sluiten wanneer hij/zij wil en zich te ontplooiën op zijn/haar eigen pad. Of heb je zin om een fantastisch evenement te organiseren? Spreek iedereen gerust eens aan als je interesse hebt!

De redactie van de loeiende koe is nog volop op zoek naar schrijvers, lay-outers, tekenaars en fotografen. We proberen de teksten die studenten schrijven voor de redactie op te volgen, zodat zij/hij een goede schrijfstijl kan ontwikkelen. Schrijf je graag? Heb je zotte skills in InDesign of Photoshop? Of maak je tijdens de les de coolste doodles?

Kom gerust naar de algemene vergaderingen of redactievergaderingen van de koe! Tot dan!

